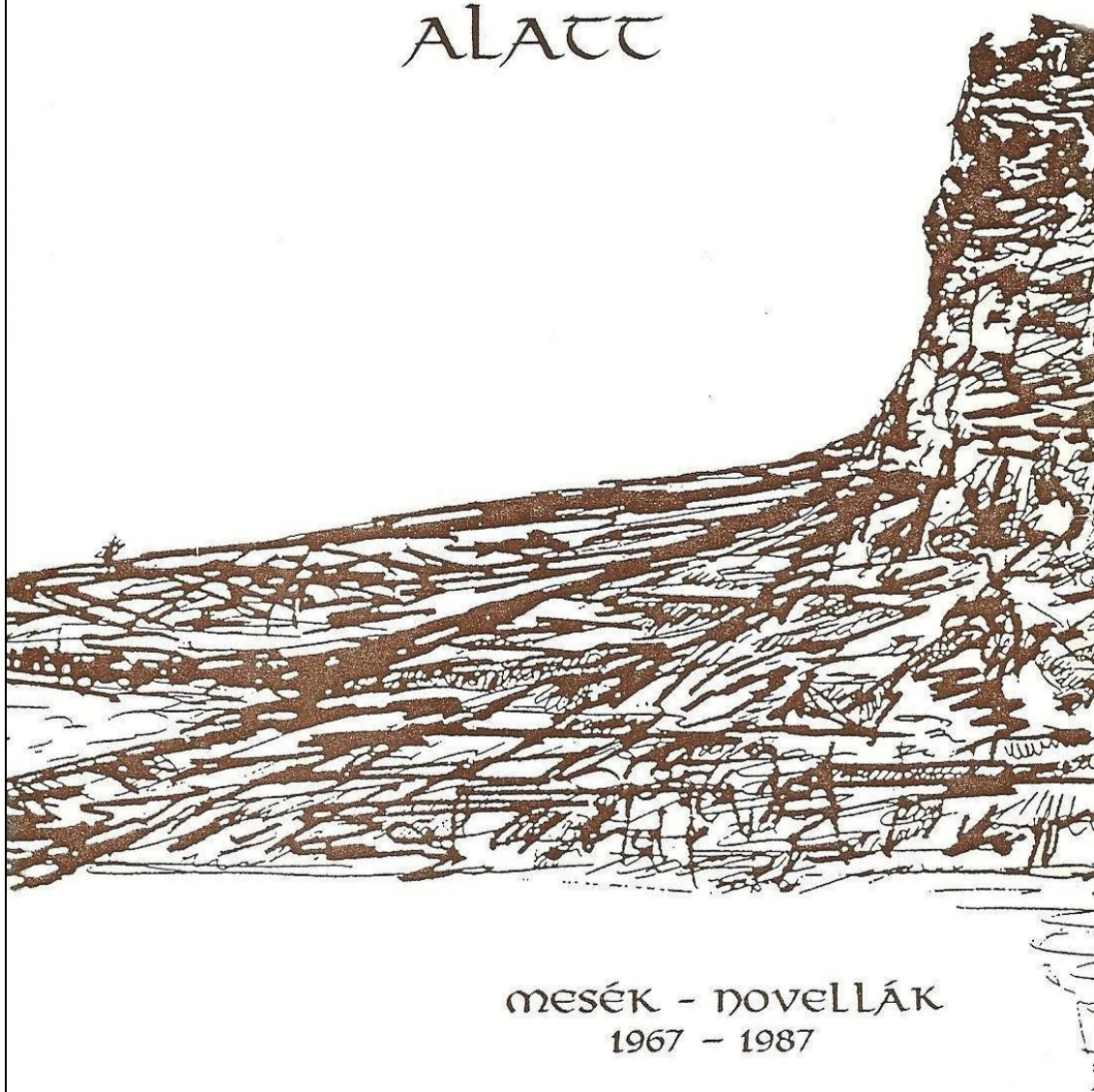

KOPPÁNY PÉTER

A FEHÉR
ÖRDÖGSZIKLA
ALATT

mesék - novellák
1967 - 1987

A könyvborító: az 1994. és a 2012. évben egyaránt felhasználva.

2015

Előszó

Az 1994-es selejtként összehozott helyesírással tönkretett kötet „jobb” megisméltése ez a MEK-nél megjelenhetett e-Könyv. Eladni lehetetlen lett volna akkor a hibás kiadványt. Nem is került a boltokba. És persze én sem kaptam pénzbeli tiszteletdíjat.

Reményem szerint hibátlan lesz e mostani kiadás, bár, mivel ember vagyok, esetleg nem minden szöveg lesz tökéletes mégse.

Lehet, hogy megkésett lesz a könyv e kiadása, hiszen több mint 20 év telt el azóta. És ha még hozzáveszem, hogy a kötet korábbi 20 év írásainak válogatásából készült, az már bizony 40 év. Majd emberöltő. Másfajta világ volt akkor, másfajta emberekkel, gondolkodással, másként kifejezett érzelmekkel. A ma embere másként él, gondolkodik, más dolgokhoz van kedve, más dolgokhoz vonzódik, vagy vonzódhat. Lehet, hogy az ő érdeklődési körébe nem fér bele e kötet. Még aktív tanár voltam, mikor már arról lehetett több helyről is hallani, hogy a gyerekek nem szeretik, nem értik a Toldit, nehéz a nyelvezete. Későbbre kellene tenni a mű megismertetését, értelmezését.

Számomra érthetetlen volt e vélemény ismételtetése, a gyerekek megvédése a magyar irodalom – szerintem – legnagyobb alakjától, a legszebben, legkifejezőbben beszélő költőtől. Archaizáló és modern hangvételű versei, moralizáló, az embert tisztelő igaz embersége példaként élhetett volna gyermek, szülő, tanár előtt. Vajon a számomra ma is példaként álló többi író-költő – nem felsorolva mindenkit – műveit, ma, ki olvassa? Akikre gondolok, például: Szép Ernő, Krúdy Gyula, Karinthy Frigyes, Tóth Árpád, Kosztolányi Dezső, Baranyi Ferenc, G. Ferenczy Hanna, Áprily Lajos. A szép magyar beszéd művelői. És akkor még nem is azt kérdezem, hogy ki érti őket: hozzájuk véve: Radnóti Miklóst, József Attilát, Mikszáth Kálmánt, Móricz Zsigmondot. Megint csak kiragadtam e néhány nevet a példaképek közül. És, ha őket sem olvassák sokan, én hogyan merek idetolakodni a meséimmal, és a novelláimmal, egyszerűen: a jelen kötetemmel. Mégis, úgy gondolom, hogy megismerhessenek az emberek, és dönthes-

senek a felől, hogy kellene-e nekik írásaim, és az a világ, melyről e kötetben vallok, csak azután lesz lehetséges, ha én is szót kaphatok a nagybetűs Irodalom világában.

Azt is tudom, hogy újabb és újabb nemzedékek jelentkeznek írásaikkal folyamatosan. Nemigen ismerem őket, és már nem is lesz lehetőségem megismerni őket. A mai világ, és az eljövendő idők nekik kedveznek, ők lesznek az újabb túlélők.

Ahogy a számítógépen gépeltem e kötet írásait, és újraolvastam őket, úgy gondolom, hogy ma is életképesek, érthetőek, olvashatóak, mind. Nem túlhaladottak a gondolatok, a kötet üzenete. Mint kötet, megkésett ugyan, de az üzenete nem elkésett.

Merem ajánlani az írásokat tiszta szívvel és bátran minden kedves érdeklődő olvasónak.

A szerző 2015.

KOPPÁNY PÉTER

A FEHÉR ÖRDÖGSZIKLA
ALATT

mesék, novellák

(1967-1987)

MÁSODIK KIADÁS – HASONMÁS KIADÁS.
A SZERZŐ AKARATA SZERINT
2011/2012.
(DE CSAK 2015-BEN VALÓSULT MEG.)

ISBN 978-963-12-3092-5

MINDEN JOG FENNTARTVA

Kiadó: Koppány Péter
Borító és Tipográfia: Koppány Péter
Rajzok: Koppány Péter
Lektorálta: Koppány Péter
e-Könyv
Budapest

© Koppány Péter
2015

Koppány Péter

A fehér Ördögszikla alatt

AZ 1994-ES KIADÁSBÓL IDE IDÉZVE AZ ALÁBBIAK:

Kortárs magyar írók

III.

***Köszönetet mondunk Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat
Kulturális Bizottságának a könyv megjelenéséhez nyújtott
segítségért.***

ISBN 963 8375 13 2

ISSN 1218-3237

© KOPPÁNY PÉTER

A borító az író grafikája alapján készült.

LITTERA

NOVA

Kiadóvezető: Balázs Tibor

Felelős szerkesztő: Gyimesi László

Lektorálta: Matolay András

Tipográfia: Szilágyi Judit és Horváth István

Készült az ERFAPRESS Kft nyomdájában

BUDAPEST

1994

I.

SEJTELMES JÁTÉKOK

A pincebogár

Az Ember ült a széken és a földet bámulta gondolattalanul, tompán a múltó értelem küszöbén, a végzetre bízva a továbbiakat. Mélyről jövő érdes hangon feljajdult ugyan egyszer, mint az ordas télen, ha kikezdte már az éhség, aztán nem is tudta abbahagyni, és végre jajgatott szörnyen, már-már nem emberi hangon. Lecsúszott lassan a székről, ott rángott még egyre, a földhöz verte öklét, míg vére kiserkedt – akkor már csak hörgött, vinnyogott. Ahogy feküdt féloldalt, a szék lábait nézte sokáig, sokáig.

És ekkor történt valami, ami fontos volt és fontos lett, valami, ami furcsa mód lényegtelen és semmi volt, most mégis ez vált izgalmas lényeggé: a tompaságot kaparászta egy árnyék, egy apró árnyék, egy apró lény, egy észre alig vehető kis lény mászott a földön, és, igen, ez egy pincebogár.

A fölismerés a felszínre hozta az Embert, ki az örvényből kikerült fuldokló mohóságával bámulta a pincebogarat, azt az árnyékot, azt a valamit, ami testet öltött, és most tépte a bénaságot, a tompaságot, a gondolatról a szürkefátyolt, mi olyan, mint a szemén a szürke hályog: a pincebogár volt most az orvos, a kés, a segítség, a gyógyító értelem.

Már felkönyökölt az Ember, úgy nézte a bogarat, amely ott mászkált vibráló, vörös szemei előtt. Elé tette a kezét, hogy másszon fel arra, de a bogár kikerülte a kezét. Meglapult, majd elindult az ellenkező irányba, Az Ember akkor megint eléje tette a kezét, tenyérrel fölfelé, de a bogár most sem mászott fel a szesztől és a nikotintól bűzlő ujjakra.

– Te is olyan vagy?! – mondta, és a macskájára gondolt, arra a girhes, horpadt hasú, koszos macskára, aki már régen elment.

Nagy nehezen megfogta a pincebogarat, és felrakta a szék szélére, s az golyóként gurult középre, s aztán ott is maradt.

Az Ember feltérdelt, és a székbe kapaszkodva nézte a bogarat, ami ott volt előtte mozdulatlanul. Meglökte, de az nem mozdult. – Mi van?! Másszál! Mássz! Tudom, hogy élsz, bolond bogár! Azt hiszed, becsaphatsz? Tudom, hogy élsz, vigyáztam rád! Tudok rólad ám mindent!... Itt voltál mellettem mindig?! Akkor te ismersz! Ismered, ami velem történt, mindent tudsz! – Az Ember már ordított, rázza a szék lábait, aztán egyszerre lecsendesedett, a szája is legörbedt, és hüppögni kezdett.

– Amikor az asszony még itt volt... emlékszel? És a három gyerek... én neveltem őket... embert csináltam belőlük... mégis gyűlölnék... elzavarnak, ha elmegyek hozzájuk, pedig én nem bántottam soha egyiket sem... mindegyiknek szép lakása van, mégis hagynak megdöglenni itt, ebben a vizes, dohos picében. Ez nem lakás, ez egy odú! Az unokáimat sem láthatom! Abból a kis, koszos nyugdíjból kell élni. Ha néha hoznak is valamit, még köszönjem is meg! Eljönnek felváltva,... hogy van papa? – kérdezik – szóljon, ha kell valami... gúnyt űznek belőlem a saját fiaim! Nem kell semmi – mondom nekik –, megvan mindenem. Láttad? Tegnap is itt volt a legkisebb fiam. Azt mondja: – papa, miért nem hordja az öltönyt, amit hoztam magának? Használt ruhát hoz nekem, a szemtelen, a saját apjának, és még meg is kérdezi, hogy miért nem hordom! Hallottad, meg is mondtam neki: – te egy használt öltönyt hoztál, hát azt akarod, hogy abban járjak? Ám ő kérdőre vont!

– Mégis, mi van vele, nem látom sehol? – Megmondtam neki, hogy eladtam, nekem nem kell az ilyen ajándék!

– És a pénz? – kérdezte.

– Elköltöttem! Az enyém volt vagy sem?

– Itakra, mi?

– Igenis, arra – mondtam neki, de már akkor ordítottam.

– Maga már nem változik meg soha! – ezt merte mondani, és szó nélkül ment el. Látod, ilyenek a saját fiaim, így mernek beszélni velem. Mindenki elhagy, még a macska is elment.... Még jó, hogy te itt vagy... Hol vagy? – És keresgélt a földön a bogár után, de a pincebogár nem volt sehol.

Az öreg Ferenc

Nem tudom, ismerték-e az öreg Ferencet?! Itt lakott a szomszédban. Vékony kis ember volt. Kihúzott derékkel, gyors léptekkel járt, szélesen, fürgén hadonászva a karjaival. Nyakát behúzta, hogy eltűnt a télikabátjában, csak a széles, felhajtott gallér látszott, és vad, bozontos haj lebegett utána.

Ment az utcán, mindig sietett a dolga után, ezer fontos és lényeges kérdés után vetette magát, teljes lendülettel. Csapzottan, felhevülten lehetett látni őt mindig, ahogy loholt, és befordult a sarkon, fellökve az embereket, azok pedig botorul haragudtak rá ilyenkor, mert vissza sosem szólt, hogy: – Bocsánat! –, ő sietett, nem ért rá; oda sem nézett, mi történhet a háta mögött. Büszkén és boldogan vette vállaira az **EMBERISÉG** ezernyi baját, szenvedését, mindig másoknak élt, másokért tett mindent, és soha nem kért ellenszolgáltatást senkitől semmiért.

– Ugyan, hagyja – szokta mondani –, semmiség az egész, hiszen ezt maga is el tudta volna intézni, nem csak én. Kár erre szót vesztegetni, nem érdelek én ezért dicséretet. Dicshimnuszt sem kell ezért magának zengenie. Bátran, erőszakosan kell harcolni, szívvel, lélekkel, lelkesedéssel, úgy, mint ahogyan én teszem! Nem szabad visszariadni semmitől, ha kidobnak az ajtón, akkor az ablakon kell bemenni. Az emberért mindent, mert az emberiesség szellemében szinte mindent el lehet intézni. Ezért nem szabad hálálkodnia sem, hiszen elég, ha megköszönik, amit teszek, ezzel aztán kárpótolva is vagyok mindenért, hiszen lejárom a lábam, kibeszélem a tüdőmet, és mennyi időt fordítok ezekre az ügyekre. Más nem tenne ennyit, sőt, egy lépést sem tenne a Maga érdekében. A nehéz kérdésekben senki nem mer döntenit és intézni semmit. Én intézkedem, elintézek mindent, elég, ha csak megköszönik!...

Így beszélt Ferenc, kicsin és vékonyan, unott, fáradt arccal. Elgyötört vonásai még a harcról beszéltek, arról a lázról, a lelkesedés lázáról, melyben élt, ami egy picinyt mindig ott feszült égő arcán, a ráncok között, s csak a szemei égtek kiapadhatatlan fényes kék lánggal.

Így beszélt az öreg Ferenc, nagylelkűen, és beérte, ha megköszönték, amit tett, s azután is csak annyit mondott:

– Nincs mit. Semmiség volt az egész.

Pedig már régen elmúlt hatvan éves, de rőtta az utcákat, rohant még mindig, s a sarkon fellökte az embereket, ahogy befordult és rohant tovább.

Egy alkalommal a bíróságra sietett egyik barátja pörében tanúskodni, s ahogy lelépett a járdáról, és nem nézett körül, elütötte egy autó. A temetés napján összegyűlt a család, szép nagy család, sokan; gyerekek, unokák, testvérek, unokatestvérek, mindenki, aki élt.

Mindenki nézett szomorúan, beszélni sem volt kedve senkinek. Egyedül az egyik lánya kezdett el pityeregni. Az öreg Ferenc felesége csitítgatta: – Jó ember volt az apád, az Isten nyugosztalja. Ne bőgj, az isten áldjon meg!

– De anyám... apa még nem is tudta – és sírt keservesen.

– Na. Nyugodj meg. Már minden hiába.

– Nem is látta az... az unokáját, pedig már három éves a Ferike... és már nem is láthatja soha. – És csak sírt, vörösre sírta a szemeit.

A Ferenc öreg felesége csak sóhajtott egyet: – Tudod, lányom, hogy soha nem volt ideje szegénynek. Ezernyi fontos dolga volt apádnak, nem ért rá ő minden apróságra...

Vékony kis ember volt. Az Isten nyugosztalja.

Sejtelmes játékok

/EZEKET A KIS ÍRÁSOKAT AJÁNLOM AZOKNAK, AKIK AZ IRODALMAT CSAK HALÁLOSAN KOMOLYAN TUDJÁK NÉZNI, AZAZ OLVASNI; A MOSOLYT PEDIG RÉG ELFELEJTETTÉK, S NEVETNI IS CSAK KOMOLYAN TUDNAK./

Nyolcszögletű tojásokat tojtak a tyúkok, s a kutya fogat mosott. Az esővízben kikeltek a békák, és elindultak világot látni. Anyjuk épp a hamuban hűsölt a parázs alatt, így a gólya köszöntötte őket, aztán ő is elutazott. A vámnál nem engedték tovább (mivel nem volt útlevele), s mert harmadszor próbált átjutni már, letörték a szárnyát. Így került örökös fogságba. Egy cellába helyezték a sassal, aki kioktatta őt, hogyan kell másokból élni. Később áttették a bagolyhoz, aki arra tanította, jobb, ha behunyja a szemét nappal, hogy ne lássa, mások mit csinálnak; éjjel viszont szerezze be szükségletét. A mókus megmutatta a diótörést: – „így kell élni” – mondta.

– Feltöröd a legkeményebb falat, páncélt, kiveszed, ami benne van, aztán jól élsz.

A gólya hamarosan éhen veszett (nem kapott státust és enni sem), – mivel tévedés folytán került ide – az igazgató zebra szerint. Viszont kitömték, és mutogatták sokáig, mint a nyolcszögletű tojásokat is, mégpedig ezzel a szöveggel: – „Ez az egyetlen gólyamadár, amelyik szárny nélkül is röpködött.”

A plafonon voltak felragasztva a bélyegek, és ők nézték, nézegették.

A magnó hangszórójából modern zene szólt andalítóan: a házmesterné veszeke-dése a férjével, földszint egy. Kortyolgatták a félliteres polietilén fóliából a tejet, és boldogok voltak.

A zseblámpa fényénél nézegették a plafont, amikor a lány megszólalt: – Ne vidd tovább a fényt! Igen, most jó! A csillár melletti Mauritius bélyeged, szerintem, hamis!

– Gondolod?! – kérdezte a fiú enyhe remegéssel a hangjában. – Nem, az nem lehet!!!

– Pedig az lesz. Nézd, a fogazása!

– Te jó isten! – ugrott ki a fiú az ágyból (egy szál fürdőnadrágban). Az előszobából behozta a létrát, felmászott rajta, a lány utána, és nagyítóval vizsgálták a kritikus bélyeget fent, a létra tetején.

– Tényleg hamis – mondta a fiú, és letépte.

Lemásztak, a fiú visszavitte a létrát a helyére, és újra az ágyba bújtak. Amikor megitták a tejet, jó éjszakát kívántak egymásnak, és nyomban elaludtak.

A fenyő elindult felfelé a hegyen. Néhány évszázad alatt felért, de, ahogy közeledett a csúcs felé, egyre kisebb lett. Már csak arasznyi törpefenyő volt, de még egyre feljebb kúszott.

– Azért is megmutatom! – mérgelődött magában.

– A síkon hideg volt, és bűz. Félúton, az erdőben, sok hozzám hasonló volt, csak nem maradok ott?! Az erdő szélén sziklák vigyorogtak rám: mi van, puhaság, tovább úgy se jutsz! Én meg csak azért is tovább mentem. Itt végre csend van, nyugalom, béke és meleg. Már madarak sem kiabálnak állandóan a fülemben. Mit nekem szirti sas! Zerge? Ide már ők sem mernek feljönni. Én vagyok a legbátrabb és a legkisebb fenyő! Itt még a Napot is közelről látom. Még a gyökereim alatt is meleg a föld! Azt az ötven métert néhány év alatt megteszem, aztán fönt leszek teljesen csúcson! – gondolta magában dölőfösen.

(Aztán kitört a vulkán.)

A kártyavárakba beköltöztek az emberek.

– Össze fog dőlni – mondták az építők.

– Rossz a kivitel, az építőanyag felét nem vásároltuk meg, egy részét eladtuk, a más részét elloptuk. Ami elkészült, lakhatatlan. Nem lesz víz, nincs gáz, villany, csak rá kell fújni, és összedől minden, sötét és szűk belül, kívül csúnya...

A lakásokba mégis beköltöztek az emberek.

A kártyavárak falai nem dőltek össze, a lakók szép fasorokat ültettek, padokat állítottak fel, még rózsalugasokat is csináltak, és a város legszebb negyede lett ez a rész, modern, tiszta, világos, és boldogok voltak a kártyavárakba költözött s azt megálmodó emberek.

Homályos volt minden.

Köd lepte meg a várost: váratlanul, meglepetésszerűen elfoglalta az utcákat, tereket. Csak sejteni lehetett a tompa fényekben mi is világít: egy kirakat. S játékokat is csak sejteni lehetett: az ott egy baba, az meg játékvonat, repülő.

Este volt, s a baba egyszerre csak felkelt, és elindult az úton. A kisvonat megindult, a repülő repült, s a kicsi kutya odaszegődött a kislány mellé. A hegedű, a zongora sajátos dallamokat zengett, minden játék előrejött, és ott álldogált a kirakatüveg mellett, már minden talpalatnyi földet elfoglalva. Néztek e ködbe, mely ráfagyott a világra. És a játékok sírtak, mint sejtelmes árnyak. Rémműlten néztek a kirakatüveg mögül az utcára, aztán lassan elcsendesedtek. Éppúgy, mint az utcák.

Hajnalra minden játék újra ott volt a helyén, a köd elhagyta a várost.

A teve

A teve kísértált a Margitszigetre. Időnként lenézett a hídról a folyó vizére, és eszébe jutott – ennyi vizet még soha nem látott –, hogy szomjas, sőt, nagyon szomjas. Miután látta, hogy a víz nem apad el, nem sietett különösebben.

Néhány 6-os és 4-es villamos döcögött el mellette, tömve emberekkel, és autók kirándulni vágyókkal, amíg a pesti hídfőtől elért a híd elágazó, korláttal ellátott, lejtős, aszfaltozott útján a szigetre. Előtte és mögötte öregek siettek, és fiatalok andalogtak. A teve nézelődött, aztán gondolhatott egyet, mert átment az út másik felére, szépen, lassan.

A sok kerék fékcsikorgására felkapta a fejét, és nézte a dühösen kiabálókat.

– Hé, maga dromedár! Nem érek rá, amíg meggondolja, hogy mit csinál! Menjen már! Mit áll ott, maga ökör! Öreganyám, tolassa már valamerre a ronda pofáját! – így kiabáltak az autókból kihajolva a vezetők.

A teve nem szólt semmit, de azért felment a járdára, és a sok dühöngő autóvezető folytatta útját, s az abbamaradt jókedvű csevegést a kocsiban ülőkkel. Hiszen nyár volt, szépen sütött a Nap, és közülük egyik sem volt dühös, vagy haragos ember: minden gépkocsivezető ezen a napon különösen vidám és derék ember volt.

A teve végre leért a sziget kavicsos útjára, jóízűen nyújtózott és ásított. Mellette egy öreg házaspár rohant el, egymásba karolva. Az öregúr meg is jegyezte a feleségének halkan, hogy a sziget másik felén is meghallották: – ennek az állatnak nem volt gyerekszobája! Ilyen rondán ásítani még téged se láttalak!

Ezzel mentek tovább szökőkutat nézni, és nem fordultak vissza, hogy lesújtó pillantásuktól ott lehelje ki helyben a lelkét egy megöregedett, púpos nagy melák, aki még az ásítást sem tudja illedelmesen elvégezni. Kár pedig, hogy nem fordultak vissza, mert a teve nem figyelt rájuk. Fákat látott maga fölött és füvet maga előtt. Miután már négy fáról leette a leveleket, úgy érezte talán: jóllakott, mert tovább sétált, persze nem a

kavicsokon, hanem a fűvön. Azt hitte talán, a fű azért van, hogy járjanak rajta a sétálók. Ott sétálgatott a fűvön, amikor egy olyan kertészforma ember véletlenül arra járt.

Először ugyan elámult a nagydarab, hajlott hátú, és ráadásul még púpos öreg-asszony láttán – hiszen nagyon szörnyűnek találta első látásra a tevét –, de aztán eszébe jutott a kötelessége, és erélyesen lépkedett a teve felé, hogy lehajtsa a gyepről.

– Ne vegye zokon, nénikém, de azonnal menjen le a gyepről, mert rendőrt hívok. Ezt a fűvet nem azért locsolgatjuk, nyírjuk, hogy maga letapossa! Nem érti, mit mondok? – nézett a teve pofájába. A teve csak állt, elbődült, és nézte a kertészt.

– Külföldinek tetszik lenni?... Az más, de legyen szíves, és azért csak jöjjön le a fűről. Kérem! Nagyon szépen kérem!...

A teve még mindig nem mozdult.

A kertész sapkája alól csurgott a veríték. Nagyon meleg nap volt.

– Tessék jönni, kérem – mondta –, most letérdeljek, azt akarja?! – azzal letérdelt a teve elé, úgy kérlelte, magyarul káromkodott, és mosolygott hozzá. A teve unhatta a szöveget, mert elléptetett a kertész mellett, és most már a köves úton ment tovább.

A kertész felkelt, leporolta a térdét: – A fene essen a dámájába – morogta maga elé, és ment, a véletlenbe vissza.

A teve baktatott tovább. Ivott a szökőkút vizéből, megállt, nézelődött, majd elbődült.

– Hallod, drágám? – susogta egy jó negyvenes fiatalember, aki ott ült egy tizenéves leánnyal a padon: – O sole mio! Te ezt a dalt már nem ismerheted! Gyönyörű dal! Milyen csodálatos hangja van az öregnek, aki ott áll: látod?

– Látom – mondta a leányzó, és le sem vette a szemét a férfi szájáról. – Szeretsz, pubikám? – kérdezte hirtelen rekedt hangján e szöszke szépség.

– Imádlak. Majd beviszlek a Rádióhoz, és énekes leszel te is, mint az öreg. Te leszel az első a táncdalénekesek között. Akarod?!

– Akarom.

– Na, akkor gyere, felmegyünk hozzám, és énekelgetünk.

A teve pedig csak ment tovább.

– Látod, nyugaton már ez a divat – mutatott rá egy fiatalember, s a barátja ki-meredt szemekkel nézte a tevét. – Ott mindenki úgy jár, ahogy neki jól esik: négykézláb, lóháton, két lábon, kézen állva...

A teve tovább ment. A Casino előtt megállt, és nézte a szabad ég alatti asztalokat, amelyeket körülültek az emberek. Ide is besétált. A pincérek néha elnéztek mellette, de egy dakszlin kívül senki nem törődött vele. A teve ásított egyet. Az egyik pincér, aki éppen akkor ment el mellette, hátrarohant a többiekhez.

– Fiúk! Itt az ellenőr! Én a szagáról is felismerem! Angolnak adja ki magát, de rosszul beszéli a nyelvet: nézzétek! Ott áll! Asztalt kért és gint. Munkára, fiúk!

A pincérek felugráltak, olyan gyors lett a kiszolgálás, mint ilyenkor szokás. Közben egy pótasztalt is beállítottak, és oda terelték a tevét, sőt! Még egy zászlót is kerítettek az asztalra. A teve nem sokat időzött. Szagolgatta a gint, feldöntötte, és úgy ment el, mint ahogy jött: szó nélkül. A pincérek dermedten álltak.

A rádióban híreket mondtak: – ...pa cirkusz egyik tevéje megszökött, kérjük a becsületes megtalálót, értesítse a rendőrséget, vagy a cirkuszt, de ha nem áll módjában, úgy adja fel a tevét levélben vagy csomagként a következő címre... – A rádió hangszórója erősen recsegett.

Az emberek, már aki odafigyelt a hírre, összenéztek: teve? Az iskolában tanultam róla, de hogy milyen?! Meg egyébként sem az én dolgom.

A teve pedig csak ment tovább.

Egy nyolcéves lányka jött vele szembe, anyukája kezét fogva.

– Nézd, anyu! – mondta a kislány. – Teve! Mit keres itt a szigeten egy teve?

– Biztosan kiengedték a madarak közül, tudod, a röpdéből, onnan, ahol még őz is van, és verebek. Tudod hol, hiszen onnan jövünk. Kiengedték sétálni, mint a pávákat.

– Nem volt ott teve soha!

– Hát most van! Itt van előttem!

A gyerek nézte a tevét, a teve meg a kislányt.

– Na, gyere, menjünk tovább – húzta magával a mama a lányát.

A teve pedig ment tovább. Felsétált a hídra, ott, ahol a 33*-as villamosok járnak. Végigsétált a pesti hídfőig, és útközben egyre a vizet nézte, és eszébe jutott – ennyi vizet még soha nem látott –, hogy szomjas, sőt, nagyon szomjas. Miután látta, hogy a víz nem apad el, nem sietett különösebben.

* **Jegyzet:** Az egykori 33-as villamos helyett jelenleg az 1-es villamos közlekedik.

Szentéletű Apifion

– **A**z életet dicsérni, hálaénekeket zengeni, zengeni a szépségeiről, dicsérni a napot, a fényt, a születést, ez a te dolgod. Te tartod össze a falu népét, te vagy a bíró, a falu első embere, a te dalaidat fújja esténként a tűz mellett férfi, asszony, lány, gyerek. Mi bajod van neked? Rád figyel itt minden szem, és te szótlan vagy, magadba húzódsz, mintha keseregnél. Mi bajod van? – kérdeztem tőle.

– Öreg vagyok, s ennél csak öregebb lehetek. Köszvény gyötör, egyre nehezebben tartom a versenyt a földeken a meglett férfiakkal is, hát még a fiatalokkal. Aztán este nekem kell regéket, mondákat mesélnem régi, nagy, és dicső őseinkről. Sokszor úgy szököm meg a tűz mellől, mert fáradt vagyok és álmos.

– Szentéletű Apifion, de hiszen neked nem kellene kijárnod a földekre. Ott vannak a fiaid, de a falu népe is eltartana téged, még a családot is. A falu népe tudja rólad, hogy te milyen nagyszerű ember vagy, mennyit dolgoztál értük, és megbecsülik a te felbecsülhetetlen eszed, tudásod, erényed, és szorgalmad. Te csak nyugodtan ülj otthon, és gondold ki szebbnél szebb nótáidat, ítélkezz, ha kell: neked ez a dolgod.

– De nekem példát kell mutatnom mindenben! Csak így lehet a tekintélyt és a megbecsülést megtartani. Ha a falu népe nem tud rám felnézni, akkor mindennek vége! Nem tűrhetem el, hogy valaki is azt mondja: ingyenélő vagyok. A másik ok pedig az, hogy a saját szememben is fent kell tartanom lelki és testi erőm maradékát. A harmadik ok pedig az, hogy ha a falu tartana el, és nem dolgozhatnék velük együtt, belebetegednék, és azt hiszem, hamarosan bele is halnék.

– Abba még senki nem halt bele, ha nem dolgozott, vagy kevesebbet dolgozott, mert megöregedett, hiszen az erő is fogy az öregség idején – azt te is tudod –, az öreg Murkiet is felmentetted a munka alól, pedig fiatalabb nálad.

– Bevallok neked valamit, barátom, de ha a szád eljár, letagadom, és mint hazug embert, megköveznek téged. Tehát figyelj, aztán felejts is el mindent. Ha megtudod az

igazságot most, és nem jössz el többet hozzám, tudni fogom, hogy megvetsz, és haragszol rám. De, ha meglátogatsz, mint eddig is, házam nyitva áll előtted.

– Szentéletű Apifion, te tudod, hogy mennyire szeretlek és tisztellek, ne bánts meg, kérlek! Bármit mondasz is, én nem mondom el soha senkinek. Azt hiszem, erről az oldalamról ismersz! De ha nem becsülsz ennyire, akkor inkább hallgass, és ne méltass arra, hogy szent szavaidat hallhassam, bölcsék bölcse.

– Kérlek, ne haragudj, de amit most mondok, ez bizony tényleg titoktartást követel.

– Szentéletű Apifion, kérlek, ne mondj semmit!

– Duzzogsz? Megbántottalak? Megkövetlek. Kérlek, bocsáss meg nekem.

– Óh, bölcsék bölcse, kérlek, ne alázz meg! Hallgatom szavaidat.

– Nos, említetted az öreg Murkiet. Igen, ő fiatalabb nálam. Bevallom neked, engem is szörnyen fáraszt már a földeken a munka, és a legszívesebben még a kapát is összetörném!...

– Ennyi az egész? Én mondtam már...

– Nem! Ne szakíts félbe! Azon gondolkodtam, hogyan mondjam tovább. Elegendem van a munkából, ezt már mondtam. De tudod-e azt, hogy nyolc feleségem van?

– Tudom.

– Na látod.

– Hogy el kell tartanod őket?

– Nem! Értetlen vagy, barátom! Most képzelj el, hogy otthon ülsz, és a nyolc nő állandóan körülöttesz, és duruzsol a füledbe: hízelegnek, veszekednek, s akkor még a gyerekek is sivalkodnak... Istenemre, nem! Inkább dolgozom, mintsem otthon üljek, és nyolc nő lefetyelésével törődjek.

– Értelek.

– Gondolod!? Ez a nyolc nő nem nézi a korodat sem, és mind követeli a jussát, és ha otthon vagy, nem tehetsz kifogást sem, hogy fáradt vagy, majd holnap, mert egész nap otthon ülsz, és pihensz! Mindenben kiszolgálják, csak azért, hogy... törődj velük.

– Értem.

– Érted?! Egy frászkarikát érted! Ettél csak egy hónapon keresztül is, de minden nap csirkepaprikást?

– Nem.

– De ha mindig azt ennéd, megunnád hamarosan. És én így vagyok ezzel a nyolc nővel. Ismerem mindet, minden hibájukat, minden kívánságukat, minden testrészüket, a rossz fogaikat, a főztjüket... eh! Már úgy ismerem őket; hát még, ha egész nap őket látom, hallom és ölelgetem.

– Értem.

– Na látod. Csakhogy én még nem vagyok öreg, hogy otthon üljek és csak a főztjüket egyem, s a gyerekeket ringassam a térdemen. Tudod, hogy a falunkban egy férfirra hat-hét nő jut? Na, most tudod. Annyi csinos és szép lány van itt, de annyi! És annak mind kell a férfi: ha másként nem, szeretőnek, és hogy gyerekük is lehessen. Ezért van nekem a nyolc feleségem, mindtől három vagy négy gyerek. Őket viszont már unom, de még mindig férfi vagyok, és ezért nem maradok otthon, hanem dolgozom, nem úgy, mint az öreg Murkie.

– Nem értelek, bölcsek bölcse.

– Na látod. Azt a sok fiatal nőt én is szeretem, és ők sem húzódnak el előlem. Szénaboglyában, erdőn, mezőn pedig találkozhatom velük. Ha valaki meg is lát a falubeliek közül, kötelességszerűen tudomásul veszik, amit látnak, és mennek a dolguk után. A szükség mindenre megtanít, barátom. Ahogy a munkát én apámtól tanultam, aki hat ember helyett dolgozott mindig, és nekem ő lett a példaképem a munkában – hiszen ezért tisztelnek az emberek –, és ezért tudtam ezt a falut felépíteni először csak néhány emberrel, úgy most azon munkálkodom, hogy ez a falu virágozzék és sokasodjék. Már magam sem tudom, hány gyerekem szaladgál a faluban. Én nem a falusiaktól félek, hiszen azok minden lépésemet tudják, hanem a nyolc asszonytól. Ha azok megtudják, végem van. Ezért mondtam neked, hogy ha eljár a szád, nem sértő szándékból.

– Értelek. De így te nem is vagy szentéletű, csak bölcs, Apifion barátom.

– Hát te azt hiszed, minden szentéletű ember szentként él? Nem, de úgy élt, hogy a végén szentéletűnek tisztelték. Én a falu népét igazságosan irányítom, ők ezt azzal hálálják meg, hogy szentéletűnek neveznek. Nézd meg: a fiatalok és az öregek követik példámat, és a falu leányai és asszonyai igen meg vannak elégedve velük. Rájuk dolgozunk, velük élünk, tehát nekik dolgozunk.

– Értem. Téged követnek mindenben?

– Mondtam már, hogy én vagyok a példakép. De hiszen ezt te is tudod! A munkában elől járok, ott dolgozom a többi férfi közt. Te épp erről akartál lebeszélni, hogy csak a dalaimnak éljek, és esténként mesélgessek a tűz mellett.

– Most már minden értek, legalábbis azt hiszem. Csak egy dolgot nem. Azt mondd meg, Szentéletű Apifion, ha minden ilyen jól van, akkor miért vagy mégis olyan búskomor mostanában? Talán valamelyik szép fiatal lánnyal van baj?

– Anitára gondolsz? Hát elég nehezen szült, az igaz, de most már ő is jól van, meg a kis Apifion is, de nem, nem ezért vagyok búskomor, ahogy te mondod.

Apifion most maga elé meredt, és komor lett az arca, kissé szomorkás is.

– Megmondom neked, miért vagyok ilyen. Mondtam már a nyolc feleségemet? Anutra, a legszebb feleségem terhes.

– És ez baj? Gratulálok, Apifion!

– Ne gúnyolódj! Már egy éve nem nyúltam hozzá. Most már foglalkoznom kell megint velük. Ezek is félreléphettek jó párszor! Nem szeretem, ha az én szemétdombomon más kakas is kapirgál!

– De Apifion! Te mondtad, hogy te vagy a falu férfijainak mindenben a példaképe.

– Jó, jó, de ennyire mégsem kell követniük. Most menj, engem már vár a szép Atala. Tőle is szeretnék egy fiút. Ha eljössz legközelebb, majd megmutatom neked. Ő a falu legszebb lánya. – És ezzel elment.

Szép dalait öreg anyókák könnyes szemekkel még ma is énekelik a templomban, és otthon, a gyerekeiknek, az unokáknak, akik szívesen hallgatják ezeket a szép, tisztaságról szóló énekeket.

Tündér

A fákon túl a tisztás opálfényekben felragyogott. A fák, mint komor árnyak, vastag karjaikkal összeölelkeztek. A Hold ezüstpatakként halványan omlott le, s a fűvön gyöngyöző hangok keltek. Kavargott a lég, s a sápadt derengésben tündérek raja tűnt fel: hajladoztak áttetsző testtel, táncoltak, és vidáman énekeltek.

János csak ült, és nézte őket. Úgy tetszett neki, hogy az egyik tündért valahol már látta. De hol? Honnan ismerné?!... És mégis! Valahol már találkoztak. Nem mert mozdulni, nehogy elriassza őket.

– Nagyon szépek vagytok – gondolta –, de ez az egy itt mindötöknél szebb.

Lélegzetet is alig mert venni, nehogy elszálljanak: csak nézte ezt a kavargó csillogást.

A tündérek egymás után röppentek fel, s tűntek el a magas fák között. Már csak az az egy, a legszebb táncolt még libegve, könnyedén. Egyre közelebb ért Jánoshoz. Arca fénylett, földöntúli fénnel ragyogott.

– Te miért vagy itt? – kérdezte Jánostól.

– Téged csodállak, tündér, a szépséged megbabonáz.

A tündér szomorúan nézett Jánosra.

– Elfeledtél, ugye? Pedig azt ígérted, hogy soha nem felejtesz el!

– Nem lehet! Álmodom! – rebegte János. – Tényleg te lennél az, Ilonka?! De hiszen itt csupa tündér volt az előbb. Te hogy kerültél ide?

– Tündér vagyok. Tündér lettem. Gondoltam: az a szegény Kóbor János legalább utoljára lásson életében még valami szépet, hiszen holnap oltárhoz vezeti a kövér Julist, és azzal vége a legényéletének, meg a vidámságnak. Ezért jöttem most el hozzád: búcsúzni örökre.

– Igen, igen. Így van – dadogta János. – De én csak téged...

– Ne! – A tündér halványzöld szemei most szikráztak a haragtól.

– Ne hazudj, János! Szeretőd voltam! Azt ígérted, elveszel feleségül! Szegény voltam, s így nem voltam jó a családnak! Kihirdettétek a faluban az esküvőt a Julissal, s én elköszöntem tőled.

– Igen. Nem tudtam, hogy mit akarsz. Én nem szeretem a Julist! Én téged szeretlek! – hajolt közelebb a tündérhez.

– Elég! Már megint ittál! Búzlesz az italtól! Miért iszol?

– Elkeseredtem, Ilonka. S éppen temiattad.

– Pedig megígérted nekem, hogy nem iszol többet.

– Nem is ittam, csak ma. Eszembe jutott az esküvő. Eszembe jutott, hogy te milyen szép voltál, és mennyire szerettük egymást. Miért tetted ezt? Miért nem vártál, hogy...

– Csitt! Hamarosan mennem kell, s nem látjuk többet egymást. Nézz meg jól!

A tündér arca lágy érintéssel hozzáért János arcához.

– Most már mennem kell.

– Ne menj el! Várj még! Csak egy percre!

A tündér lassan emelkedett. János utána kapott.

– Maradj velem! Nem kell a Julis, inkább meghalok! Maradj velem!

– Nem lehet.

– Akkor én megyek veled! Veled kell mennem, mert meghasad a szívem, ha nem láthatlak többet.

– Gyere, ha tudsz. Ha akarsz, eltalálsz hozzám – ezzel eltűnt a messzeségben.

János öreg édesanyja magára terítette a nagykendőt, és kitotyogott az útra. Csípősen fújt a szél, hordta a havat. Hóbuckák az úton, az erdő behavazva, s a házakon jégcsapok. Ahol a földút ráfordul az országútra, János anyja arra igyekezett. Ott volt a kocsmá. Fele úton járt, mikor földbe gyökerezett lába. Az út menti árokban ott feküdt János, de ilyen részeg még soha nem volt.

– Mindig részeges voltál, János, de ilyen részeg még soha nem voltál – motyogta az öregasszony –, hogy a hóban aludj el. Szép kis esküvő lesz, részeg vőlegénnyel, mondhatom.

Letérdelt János mellé: hóval dörgölte, ütögette fiának arcát, az nagyokat nyögött, s lassan magához tért.

– Ilonka hol van? – kérdezte anyját.

Az öregasszony mutatta, hogy hol.

– A sírban, fiam.

János értetlen arccal nézett rá. – Nem igaz az, édesanyám. Holnap megtartjuk az esküvőt, Ilonkával. Ugye, örül, édesanyám? – Felállt, és felsegítette a hóból az öregasszonyt.

II.

AZ ERDŐK SZELLEME

Az Erdők Szelleme

(mese)

A csoda vigye el – morogta az Erdők Szelleme –, már megint pusztítják a legszebb fáimat, de nem tűröm tovább!

Ezzel felfújta magát, és széllé változott. Amint odaért a favágókhoz, felkiáltott: – Megálljatok! Hogy meritek az én fáimat kivágni?!

No, erre megszeppen a sok favágó, s abbamarad a munka. A csoportvezetőjük éppen akkor karikázott arra, s látva, hogy az emberei nem dolgoznak, nem biciklizett tovább a Mariskához. Hadd várjon! Utoljára dobom úgyis a szénára, de ezek a nyavalyások már megint nem dolgoznak, pedig prémiumot is ígértem, meg azt, hogy a gallyát törhetik, és a saját nevükben, a volt-nincs hírvél elvihetik. Ez a banda azt hiszi, hogy nekik is lehet lógni, nemcsak nekem! Megmondom majd nekik jó alaposan, persze, csak halkan, mert a fejsze éles is, hogy: – Hé, emberek! Miért nem dolgoztok?!

Meglátja az Erdők Szellemét, elámul a zöldes gomolygáson, de hát nem fél ő az atyaúristentől se! Az új ellenőröktől egyedül, de azoktól is csak addig, míg nem tudja, hogy a törkölyt szeretik-e, avagy a sok törkölyt. Akkor aztán minden rendben van. Egy ilyen gomolygó izétől már miért is félne! Ott az ő felesége! Az is legalább ekkora gomoly, attól sem fél: csak merjen egy rossz szót is szólni, úgy elveri, hogy nem szól az aztán vagy egy hétig! Ez meg itt gomolyog! Az emberei pedig csak nézik, kimeredt szemekkel, s a félelemtől szólni sem tudnak. Mindjárt rendbe rakja ő itt a dolgokat!

A csikkel együtt köpve ki a szavakat veti oda foghegyről: – Maga izé! Te! Mit keresel erre, ahol a madár se jár? Miért tartod fel az embereket? Nem tudod, hogy ez a terület munkaterület, ahova idegen nem jöhet, mert tilos mindenkinek?!

És ebben a hangnemben folytatta, amíg volt levegő, akkor levegőt vett: az Erdők Szelleme csak állt, nézett, aztán bemutatkozott szép csendesen.

– Kiss Gábor vagyok – vetette oda a csoportvezető büszkén, hiszen hetedhét határig mindenki ismerte őt, és a nevét. Erdők Szellemét nem érdekelte; talán nem ismerte?!

– Miért vágjátok ki a legszebb fáimat? – kérdezte, de meg is kapta a kioktatást.

– Ezek a fák nem a tieid! Ma már nincs birtok, magántulajdon – így felelt a csoportvezető, tudására és rangjára büszke önérzettel, ezért a továbbiakban is Kiss Gábor cs.v.! – Ezek a fák a Tanácsé, és ha a Tanács akarja, mi kivágjuk a fákat, de még a bokrot is, ha kell, ha nem kell, aztán elhordjuk haza, izé, a raktárba, majd aztán a gyárba kerül, talán.

– Jó, jó – így Erdők Szelleme –, de ezek a fák akkor is az enyéme!

– Hát ne vitázzunk! – így a cs.v. Kiss Gábor. Ezzel benyúlt a lajbizsebbe, elővett egy halom papírt, és közben mondogatta: – Na, majd mindjárt meglátod! Várj csak. Na végre! Itt a tanácsi papír. Rajta van, hogy ki kell vágnunk ezeket a fákat. Ez az: – Kedves, szerelmes Kiss Gáborom! Mikor jössz el a te kicsike kis szerelmes Mariskához, a te virágszáladhoz, a te...

Felnéz a levélből a cs.v. Kiss Gábor, összeráncolt homlokán dagadnak az erek.

– Ez nem az a levél – morogja, s ahogy az emberek röhögnek mögötte, csendre inti őket: – **KUSS!**

Elrakja a levelet, el a papírokat, és most már mérgesen mondja az Erdők Szellemének: – Nem a tiéd az erdő, hanem a Tanácsé! Ha nem hiszed, járj utána. Menj el, és kérdezd meg a Tanácstól, de hagyd minket dolgozni! Remélem, világos?!

– Mondd csak, hol az a Tanács? – kérde szelíden és megadóan az Erdők Szelleme, mert szelíd volt, és jószákos.

– Ez már más – nyugszik meg a cs.v. – Értelmes ember vagy, bármennyire is nem annak látszol. Elindulsz egyenesen, át a dűlőn, akkor jobbra mész, a présház mellett balra fordulsz, ott átmész a hídon, amely egyenesen a városnak visz, és ott már megmondják, hogy a két sárga épület közül melyik a bolondokháza, és melyik az Írók Székháza, s a kettő között lesz a Tanács lila épülete. Ha eltévesztenéd, kérdezd meg még valakitől, hogy melyik az a háromszáz emeletes épület a városban, amelyik a Tanácsé. No eredj, isten hírvél, sose lássalak többet errefelé!

Erdők Szelleme kezét fogott az emberekkel. Jó szerencsét, és kölcsönösen jó egészséget kívántak egymásnak. Tarisznyát akasztottak a nyakába, és elindult megke-

resni a Tanácsot... A csoportvezető pedig lehordta az embereket a lógásért, aztán azután felült a kerékpárjára. Elkarikázott szerelmes Mariskájához, utoljára, ha nem hajlandó neki ezentúl pénzt is adni, hogy néha egy kis törkölyt is leereszthessen a torkán, mert a nagy munkába az ember igencsak belefárad.

Erdők Szelleme elnyűtt tizenkét pár cipőt, amíg megtett vagy fél kilométert. Innen aztán újból szélként száguldott tova, és végre elért a Tanácshoz, ahol a portás megállította a kapuban.

– Hé!... Hé, jó ember! Hová, hová! – kérdezte atyaián mustrálgatva a mezítláb libegőt.

– Az Erdők Szelleme vagyok, és magánlaksértést akarok bejelenteni, s a nagy Tanács segítségét kérni, hogy az erdőmet, ami a lakásom, ne vágják ki.

– Nem a sárga házba küldtek? – kérdezte a portás az örülttől, mert annak nézte a szerencsétlen zöld libegőt. Félt az örültektől, mert az elődje idején egyszer egy örült kiszabadult a sárga házból, meztelenül, lilára mázolván, és azt kiabálta, hogy – Igazságot a kisembereknek! Ne bántsatok! Jogot akarok! – és fel akart menni a Tanács jogügyi osztályára, mint most ez a zöldre mázolt másik, amikor elfogták és visszavitték az örültek közé. Akkor jött egy újságíró, és nagy hűhót csapott a közbiztonság, a közerkölcs, és a közmegebotránkozás miatt. Igaz, később egy másik újságíró, „kiafenetudjahogyan” kiderítette, hogy a lila nem is volt örült, csak szerencsétlen áldozata egy családi pereskedésnek. Az a lila akkor kiszabadult, de a városból el kellett mennie. Most meg itt egy másik! Vigyázni kell, hátha közveszélyes!

– Ezért csak óvatosan. Talán elküldhetem szépszerével is. Menjen csak vissza az erdőlakásába! Én nem vagyok hajlandó sem megörülni, sem az örültet játszani ennek az örültnek kedvéért! Hagyjam bemenni, és hívjam az ápolókat?! Édes Istenem, ilyen probléma még nem volt az életemben! – tűnődött hangosan.

Erdők Szelleme nézte az eszelős tekintetű portást, és mosolyogni kezdett.

– Nem tévedek. A Tanácsba kell mennem. Ne tartson semmitől, nem történhet baj. Csak azt mondja meg, hogy hova kell mennem!

– Félemelet huszonhármas. De nem engedhetem fel, mert...

– Köszönöm – mondta Erdők Szelleme, azzal már ott sem volt. Szegény portás azt sem látta, merre tűnt el.

A titkárnő éppen hatalmasat ásított. Kezeit a ventilátor elé tartotta, hadd száradjon meg a lakk (halványlila, nem túl erős, de kiemeli a szép holdakat, s a hosszú ujjak szépségét); éppen hatalmasat ásított, s amikor gyönyörtől lehunyt szemeit újból felnyitotta, előtte állt egy zöld gomolygásnak álcázott ügyfél, ami miatt igen felháborodott. Hát hogyme! Hiszen a félfogadásból már csak egy óra volt hátra. Ez meg ilyenkor zavar, a szemtelenje!

– Mit óhajt? – kérdezte, az undor már meg sem fogható, meg sem mérhető fokozatát terítve Erdők Szelleme elé, aki ilyen kedvességre és udvariasságra nem is mert számítani.

Lázás sietséggel elmondta, hogy miért jött, és várta a választ, hátha kinyílik a szentély, és ott is elmondhatja, hogy amit tesznek vele, azt azért mégse kellene. Már lassan le sem hajthatja a fejét, mert nem lesz hova, már alig maradt valamije. Ez másoknak nem érdeke? Tessék! Most is a közösség érdekében hivatkoznak, mint ez a titkárnő, aki azt mondja, hogy ha majd bejelentkezik, egy hónap múlva, talán, mert a főnöke most nem ér rá. De őt ez már nem érdekli. Úgy is bemegy, ha már itt van.

Egy kicsike kis emberke volt odabent. Parányi törpe, s valamiféle kutya hátán lovagolta körbe az íróasztalt. Nem is kutya, inkább valami kis póniló; igen, határozottan ló volt alatta, de nem póni. A kis ember iá-zott, meg nyihogott, és nevetett a lépésben baktató ló hátán, amikor is észrevette a zöld szakállú Erdők Szellemét, és a mögötte zavartan hadaró titkárnőt, akit aztán egy félre nem érthető mozdulattal elküldött, majd felmászott a székére halmozott sok-sok párna tetejére. Ott leült, és rákönyökölt az asztalra: – hm, hm – köszörülte a cipője talpát az íróasztal szélén.

– Egészségügyi lovaglást írt elő az orvos, és tudja, itt nem zavar meg senki. De hát mondja el, mit óhajt, és ha lehet, természetesen orvosoljuk a panaszát. Mindent megteszünk az ügy érdekében, ez csak természetes. Ilyen kedves ügyfélnek, mint ön, mindent. Mindent, kedves... a nevét, bocsánat, de elfelejtettem, kedves...?

– Erdők Szelleme.

– Kedves Erdők Szelleme. Kedves neve van Erdők úr, izé, elvtárs, hehehe, kedves Szellem kartárs. Ha netán elmondaná a panaszát, lenne olyan szíves, nahát! Milyen kedves neve van Szellemek Erdejé úr, nahát, nahát, ez igen. Nagyon, nagyon szép a neve. Foglaljon helye.

– Csak azért háborgatom, mert...

A ló az íróasztal mellett nyihogni kezdett.

Erdők Szelleme pedig folytatta, vagyis hát újrakezdte. Elmondott mindent, kiöntötte a szívét, s a hamutartót vagy ötször. Amikor aztán befejezte végre, az osztályvezető jogtanácsos, Sámson Győző megvakarta kis kopasz fejét, és újból hümmögni kezdett: – Nehéz ügy, és reménytelen. A maga panaszát orvosolni nem lehet, de adja be írásban is, hat példányban. Írjon le mindent, mindazt, amit nekem elmondott, s a kérvényére majd írásban megkapja a választ. Én azt tanácsolom: hagyjon fel ezzel az üggyel, mert csak maga járhatja meg!

– Nincs lakása, foglalkozása, és idejön, magánlaksértést bejelenteni! Szembe helyezkedik a Tanács határozatával, és az erdőre formál jogot, mintha legalábbis erdőbirtokos lenne! Hol él maga? Az erdőben?! Nem olyan szellemben élünk! Ez ma már megszűnt! Még az is lehet, hogy megbüntetik adócsalás miatt, ingatlan be nem jelentése miatt. Maga kijátszotta a törvényt! Ha igazat beszél. Az is lehet, de ez már nem az én dolgom, hogy örült, vagy nincs tisztában a helyzetével, személyi szabadságával, állampolgári kötelezettségeivel! Csak azért nem hívok rendőrt, mert remélem, hogy azonnal elmegy. Meg egyébként sem tudom, hogy mit tegyek. A maga ügye kivételes, ilyen még nem volt! Kérem, letelt a félfogadási idő. Adjon be kérvényt, és majd elbírálják. Nagyon köszönöm, hogy eljött, a viszontlátásra, minden jót.

Erdők Szelleme két évig járta a Tanács és a Bíróság szép nagy épületeinek szinte minden szobáját. A folyosólabirintusokat úgy ismerte, mint azelőtt az erdőit. Néha már ott is aludt valamelyik sarokban, vagy íróasztalon. Segített kitakarítani a szobákat, bevásárolt, s elkalauzolta az új pereskedőket. Időnként helyettesített, és telefonügyeletet vállalt. Tudta, hogy az aktákat hova kell küldeni, és hova az ügyfeleket. Már mindenki ismerte, mindenki mosolyogva köszönt neki, és csak Csendesnek nevezték. Talán a hallgatagsága miatt, de hát furcsák az emberek.

A végzésben elutasították a kérelmét, hivatkozva a lakáshelyzetre, a só kitermelés költségeire, a szobanövények tavaszi virágzására, a Favágók Szakszervezetének hasznos munkájára, a kenyér, a borra való áldás szerepére, valamint a Felekő-i homokpusztákon legutóbb épített TV-torony költségeire. Javasolták: változtasson álláspontján, lakásán, keressen más éghajlatot, mert akárhogy is nem tetszik, nem kívánhatja, hogy meghagyják az erdőket. Nincs jogcíme, sem családi örökségét bizonyító papírja, de ha lenne, akkor sem! És ha még egyszer...

Erdők Szelleme elindult vissza, ahonnan jött ide a városba. Ment, mendegélt, könny szökött a szemébe. Letörölte a szakála végével. Megint elkoptatott harminckét pár cipőt. Felsőhajtott. Öregnek és fáradtnak érezte magát.

– Fellebbezhetek, ha akarok – sóhajtotta maga elé. Kinyitotta a gázcsapot, halványan elmosolyodott, felforralta a zacskós tejet, és elment Kiss Gáborhoz, úgy is, mint csoportvezetőhöz, és jelentkezett favágónak. Később elvette feleségül kicsi kis Mariskát harmincöt gyermekével együtt.

– Dönts a tökét, ne siránkozz! – kívánta a sok favágó az esküvőn, a régi favágó köszöntéssel.

A házas Erdők Szelleme pedig döntögette a fákat, és máig is él, ha meg nem halt.

ITT A VÉGE, HADD FUSSAK EL! JÓ ÉJSZAKÁT GYEREKEK!

Életem értelme

Az öreg megfogta a kezem: – Nézzed! – Lent a mélyben széles, kör alakú medence látszott.

– Ott él a szörny, a hétfejű sárkány, az éhség, a nyomor, a testi és szellemi szenvedés e félelmetes szörnye. Öld meg! – mondta az öreg – öld meg! Te is ott vagy lent, legalább magadat véd meg! Menj! – parancsolt rám, és magamra hagyott. A torkom kiszáradt. Néztem le, a mélybe; félnivalóm nem volt, mégis féltem, hátha nem sikerül, amit tennem kell. Legyőzni a kételyeket, és a sárkányt, ezt a ravasz, szinte sebezhetetlen undok állatot, ezt az évszázados vérszívó félelmetes szörnyet.

Elindultam, mert el kellett indulnom. Engem választottak ki, rám itt volt szükség, másfelé nem mehettem: vagy elpusztulok a szörnnyel együtt, vagy csak én pusztulok el egyedül.

Mentem lefelé, s a kör alakú medence egyre tágult, egyre szélesedett...

Századik napja lehetett, hogy elindultam, s amikor átvergődtem a bozótos, csalános vadrengetegen is, elértem egy tanyához. A kardom éle kicsorbult régen, hiszen csak azzal tudtam utat vágni magamnak ebben a tüskerengetegben. Gondoltam, itt, a tanyán, majd kiélesítem, és kicsit megpihenek.

Az úton ekkor tűnt fel a sárkány. Éhesen, fáradtan, elcsigázva és kicsorbult karddal a kezemben, rogyadozó lábakkal álltam, várva, mikor támad a szörny. Összeszorítottam a fogam, és két kézre fogtam a kardot. A sárkány pedig jött, nem is jött, lebegett. A hét csúf fejet látni is rossz volt, ahogy nyalogatta a szája szélét – mindig más-más feje tette.

– Le kell győznöm! – fogadkoztam, és belső láz váltotta fel bennem a görcsös feszültséget, s ezzel már csak egyetlen célnak, a sárkány megölésének éltem; az akarás, az eszme, győzni tudássá változott át. És ekkor megszólalt a sárkány. Kissé torz, recsegő hangja mégis emberi beszéd volt: – Miért nyalogatod a szád, emberfi, engem utánszol? Félsz, és gúnyolódsz velem, könnyű sorsot akarva?!

Nem a beszéd lepett meg, hanem, amit mondott. Megdöbbsentem: igazat beszélt. Éppúgy nyalogattam a szám szélét, mint ő. Ilyen hatása lenne a látványnak, vagy ez lenne vérszomj? Nem volt időm eldönteni, felelnem kellett. – Megöllek! Azért jöttem...

Nem folytathattam, mert olyan erővel nevetett fel, hogy majdnem megsüketültem.

– Mind ezt mondja! – kiáltotta, hirtelen abbahagyva az iszonyú hahotázást. – Mind ezt mondja! – ismételte önmagát – és eddig még nem sikerült senkinek! Azzal a karddal még sebet sem tudnál ejteni rajtam. Bolond vagy, ha így akarsz megvívni velem. Én téged nem akarok bántani. Pihenj meg nyugodtan, holnap is megtalálász, ha akarsz; hiszen látom, hogy alig állsz a lábodon, a bocskorodból kilóg a nagy lábujjad, csupa csont és bőr vagy.

– Nem várok! Most kell győznöm!

– Miért akarsz megölni engem? – kérdezte gúnyosan – hiszen én nem bántottalak soha, nem is ismertelek eddig.

– Én ismerlek, s ez elég! Rajta!

A sárkány mozdulatlanul állt. Minden erőmmel lesújtottam. A sárkány egyik feje a porba hullt, de a kardom összetört. Ott álltam előtte, s a sárkány nevetett.

Igen, nevetett! Iszonyú érzés volt. Megbénult a karom, s a szívem összeszorult.

– No, nem baj – mondta. – Nem érdekes. Holnapra újra kinő a fejem. Mondtam, hogy pihenj meg. Holnap is megtalálátál volna, ha akarsz, csak akkor esetleg nem itt, hanem máshol találkozunk. Igaz, hogy nem értem, miért fogtál kardot, de azt hiszem, te sem tudod. Ej, bolond vagy – mondta, és eltűnt.

Megalázottan álltam, és nem értettem, miért nem ölt meg? Megtehetette volna. Ekkor megrázott valaki. Egy ember állt mellettem, és kérdezett valamit. Először nem értettem, mit mond.

– Mit keresel itt? – kiabált a fülemből.

Egy ideig nem bírtam válaszolni, végre kinyögtem: – a sárkányt.

– Akkor menj tovább, ne itt keresd. A városban megtalálod.

– Jó, de szeretnék kissé megpihenni, mielőtt tovább mennék.

– Ha pénzed van. Lehet.

– Nincs.

– Akkor menj tovább.

– Kérlek, hadd pihenjek meg! Ha nem lehet másként, akkor szívesen ledolgozom.

Sok mindenhez értek...

– Rendben van, de ha nem dolgoznád le, széttépetlek a kutyákkal. – Bevezetett a házába, amely nem volt más, mint az a tanya, amit először pillantottam meg.

Három napon keresztül fát vágatott velem reggeltől estig, s csak akkor engedett tovább. Mindezért enni adott, és egy lócát, azon aludtam.

– Veled rossz vásárt csináltam – mondta búcsúzóul –, többet ettél, mint amennyit dolgoztál! Menj, bolond, keresd a sárkányt!

Mentem hát arra, amerre a sárkány ment. Másnap szétszakadt a bocskorom, és a kövek felsebezték a lábamat. Már alig tudtam lépni, amikor végre elértem egy faluba. Idegenként fogadtak, szűrös szemekkel nézték másféle szabású ruhámat, és senki nem akart szállást adni, még meghallgatni sem. A falu végén, amikor már minden reményem elfogyott, egy asszony befogadott. Megmosdatott, enni adott, s végre ágyba bújhattam.

Amikor felébredtem, ő hajolt fölém. – Na végre! – mondta. – Már lassan azt hittem, meghaltál.

– Miért? – kérdeztem.

– Három napja fekszel már, nem moccansz, nem horkolsz, ahogy lefeküdtél, úgy fekszel most is.

Reggelit adott, aztán elmondta, mi a teendőm. Már kezdtem hozzászokni, hogy mindenért fizetnem kell. Nem zsörtölődtem, minek? Volt elég munkám. Az asszony mindenese két nappal az én érkezésem előtt megszökött, s az asszonyra maradt minden. Megszökni, elmenni? Nem volt bocskorom, és még kardot is kellett szereznem, hogy meg tudjam ölni a sárkányt. Dolgoztam becsületesen. Az asszony nagyon meg volt elégedve, és azért sem veszekedett, hogy az első alkalommal favágás közben eltört a fejsze nyele. Jóval nagyobb fejszét csináltatott, és hozzá nyelet, vasból, aztán nézte, hogyan vágom a fákat. – Ez igen – mondta –, két fejszecsapással kidönteni a fát, ilyet se láttam még! – Esténként bebújt mellém az ágyba, és elmesélte, mi történt a faluban, és miket mesélnek az emberek. Lassan elszakadoztak a ruháim is, s ő másikat csináltatott nekem, már olyan szabásút, amilyent a falubeliek is viseltek.

Hét évet töltöttem el abban a faluban. Elrä, az asszony, szült három gyermeket, nem hagyhattam ott. Volt három szép fiam, de ott volt még a sárkány. A Sárkány!

Egy reggel elmentem fát vágni. Már régen nem vágtam. Az asszony nem is akart elengedni, hiszen volt két mindenesünk; de én azt mondtam, hogy szükségem van mozgásra. Bent, az erdőben aztán egy fának támasztottam a fejszét, és elindultam – a

sárkány után. Vittem magammal pénzt is az útra, nehogy úgy járjak, mint eddig. Nem akartam már időzni sehol, mégis nyolc év telt el, amíg elértem abba a városba, ahol a sárkány vára volt.

Sok helyen jártam, és mindig, mindenhol segítenem kellett. Hol tűzvész volt, vagy árvíz, hol igazságot kellett tennem, hol pedig éhhalál szélén levőkön kellett segítenem. Bizony, a pénzem úgy elolvadt, mint a hó. Ha enni akartam, azért is dolgoznom kellett. Így aztán nyolc év múlva értem csak a sárkány városába, és megint nem volt egy fillérem sem. Nagy, bozontos szakállam volt, és kemény negyven év a csontjaimban. Már nem várhattam sokáig a leszámolással (ha még le akartam győzni a sárkányt), de még mindig nem volt kardom!

A városban elszegődtem egy kovácshoz. Először csak söprögetni engedtek, aztán a szemet és a vasat hordatták velem. Két év múlva ott álltam a fújtató mellett, és vasat kalapáltam. Újabb két év múlt el, amíg megtanultam jól bánni az üllővel, kalapáccsal, míg megismertem a mesterség fortélyait.

Egy nap aztán – amikor a mester nem volt ott – kardot kovácsoltam. Edzettem, kalapáltam, élre vertem. Másnap kipróbáltam, bár tudtam, hogy még sok munkám lenne vele. A kard eltört! Már csak összeharaptam a szám.

Készítettem a kardokat, és egyik sem volt az igazi. Egy évvel később, pontosan azon a napon, amikor az első kardot készítettem, ismét kardot kovácsoltam. Nem volt időm elrejtetni, amikor megállt mellettem a kovácsmester. Nagyon öreg volt már, bottal járt.

– Mit csinálsz, gazember!? – kiáltott rám ijedten, ahogy meglátta a kardot a kezemben. Hiszen minden ember félt a sárkány birodalmában ettől: fegyvert, kardot készíteni! Nem volt értelme tagadni.

– A sárkány nyakának készítem. Nekem kell megölnöm őt. Még gyermekként lettem kiválasztva erre a feladatra.

– Gazember! – majd szétvetette a méreg. – Bolond! Miért nem mondtad? Már rég lenne kardod!

Két hét múlva kezemben volt egy olyan kard, amivel a követ is el lehetett vágni, s akkor sem csorbult ki az éle. Az öreg kovács, akinek elmeséltem mindent, úgy búcsúzott tőlem, mint a fiától.

– Már rég meglebbe a kardod, és megölhetted volna a sárkányt. Ez a te becsületességed éppen kibúvó volt. Nem kellett volna fát vágnod, dolgoznod, söpörnöd, és lopva ellesni olyat, ami mások feladata. Menj, öld meg a sárkányt, ha még elég erősnek érzed magad. Menj hát, siess!

És én mentem a várba, kezemben a kard. Közben azon gondolkodtam, hogy vajon az asszony elengedett-e volna, és az a sok ember, akinek segítettem nyomorúságában, hogy jobb legyen az életük, azok is elengedtek volna? Vajon elengedtek volna, ha megmondom, hogy a sárkány után megyek, mert nekem kell megölnöm őt?! Rá kellett döbennem, hogy igen. Elengedtek volna, ahogy a kovácmester is elengedett! Deres hajamba túrtam: késő, késő!

Kopogtam a várkapun. Az örök nehezen engedtek be, de végre bent voltam a várban. A fal mellett, a napon ült egy emberroncs, egy megfonnyadt, csupa csontváz agg, eltorzult vonásokkal. Mégis felismertem: az öreg volt, aki tanított, aki az utat mutatta a sárkány világához, aki azért nevelt, hogy megöljem a sárkányt! Láttam, hogy ő is felismert, két könnycsepp szivárgott le az arcán, aztán behunyta a szemét.

– Ki ez az ember? – kérdeztem az egyik kapuórtól.

– Az öreg? Ajtónálló volt, de most már nem csinál semmit. Régóta már beszélni sem tud.

Újra hallottam magamban, ahogy először mondta: – Öld meg! Öld meg a sárkányt! – Erre tanított, amióta tudom az eszemet. És még mindig csak ideig jutottam el?!

– Hol van a sárkány?

– Fönt. De nem fogad senkit – nézett rám az ör, akivel eddig is beszéltem.

– Engem fogad!

– Ugyan, miért fogadna?

– Engedj! Mennem kell! – mondtam, és elindultam előre. Az ör akkor kardot rántott: – Lépést se!

És ekkor az öreg a fal mellől vinnyogva felemelkedett. Már nem is emberi hangon jajdult fel, óh, istenem, szívet keserítő hang volt.

– Öld meg a sárkányt! – és előre bukott.

Az ör leeresztette a kardját, ellépett mellőlem, s rám sem nézett többé. Még láttam, ahogyan int a másik kardot rántó kapuőrnek, s együtt fektették az öreget a hátára. – Menj már, mire vársz! – szólt nekem, még mindig az öreg mellett térdelve.

A vár sötét és szűk lépcsőfordulóin siettem felfelé, a Sárkányhoz. A hangját hallottam – és megtaláltam. A terem előtt egy hatalmas termetű őr állta utamat, aztán már senki. A sárkány ott állt a teremben előttem. Minden mancsában fegyver, és láng ömlött a torkaiból. A terem falait csupa hadiszerszám borította, kard kard mellé aggatva, lándzsa és pajzs, s a fáklyák világítottak: szikrázott a sok fegyver a fényben!

– Azt hittem, már soha nem látlak, hogy nem jutsz el ide hozzám soha! – mondta gúnyosan a sárkány. – Becsületes hős emberfi, te bolond! Rég megölhettelek volna, de te a szövetségesem voltál, amikor nem is hitted! Amikor azt a sok háborgó nyomorultat, segítséget kolduló embert megsegítetted, engem mentettél meg! Ha nem segítesz nekik, és nem csillapítod le őket baráti segítségeddel, nekem rontanak már régen, és megölnek – pusztá kézzel is! Lám, a feleséged is a szövetségesem volt, mert maga mellett tartott téged, és te lehiggadtál, és már nem is hittél olyan nagyon magadban, abban, hogy engem le tudsz győzni! Aztán megint elindultál, mert a lelkiismereted nem hagyott békén, te becsületes hős, te bolond! Csak azt nem értem, hogy van még erőd, miből meríted még most is?

Nem válaszoltam. Mit mondjak? Az öreg ember ereje élt bennem, a gyűlöletéből merítettem, az rázott fel mindig: – a nyomor, a félelem minden béklyójától egyszer megszabadulni!

Nem válaszoltam. Amíg a sárkány mindezt nyikorgó hangján elmondta, közben vívtunk.

Nem válaszoltam, mert minden lélegzetemre szükség volt, minden erőm a harcra kellett. Nekem egy kardom volt csupán, amivel magamat is védenem kellett a sárkány rettentő csapásai elől, s bár egyik kard a másik után tört el a sárkány mancsaiban, erőm egyre fogyott, ő pedig a falakról állandóan mancsába ragadott egy-egy kardot. Iszonyú csata volt. Már a sárkány sem beszélt, csak lihegett, erőlködött. Már csak egy feje volt, de az erőm fogyott. Már csak egy fej. Le kell győznöm! Az utolsó csapások, de egyszerre minden összefolyt előttem: ezer feje volt a sárkánynak! Tántorogtam, aztán nem volt semmi, csak nagy sötétség.

Egy terem előtt álltam, karddal a kezemben. Néztam a folyosót. Amíg a fáklya fénye bevilágította, addig egész jól lehetett látni, de azon túl csak sejteni lehetett: ott minden üres.

Vajon miért állok a terem előtt? Őrzök valamit vagy valakit? De mit, és minek? Lassan, nagyon lassan, mint rossz álmok, jutottak eszembe dolgok, és csak nagy sokára értettem meg, miért állok ez előtt az ajtó előtt. Egy nap telt el addig, vagy évek, nem tudtam, de azt hiszem, évek kellettek hozzá, amíg újra eszmélni kezdtem.

A sárkány legyőzött. Nem ölt meg, hiszen neki az élő többet ért. Amikor megvívunk, talán meg akart ölni, de amikor kifulladtam, már csak a kard lapjával vágott a fejemre; nem véletlenül.

Ami azután történt, az még ma is homályos előttem: lépcsőkön hordtak le és föl, kínoztak. Azt hittem, hogy ember, és szabad vagyok? Fásult, elfogadott renddé tették a hatalmat, amit a sárkány gyakorolt fölöttem. Életemnek és tetteimnek ura lett egy személyben – ezt sulykolták belém a sárkány börtönében.

Persze ezt akkor nem értettem meg így, nem volt ilyen világos előttem, mint most: bárgyú állatként álltam a terem előtt, és nem gondolkoztam semmin. Védtem valamit, mert védenem kellett, de mit, és miért, azt nem értettem. Nem tudtam meg soha, mit is tettek velem a sárkány börtönében, de ott fojtották meg emberségemet, tették bénává akaratomat: azt akartam csupán, amire a sárkány rendelt: megvédeni őt. Amíg mindez felsejlett bennem, addig csak álltam a terem előtt, mint őr, mint a többi ajtónálló. Lassanként az is eszembe jutott, hogy én tulajdonképpen az a kiválasztott lennék, akinek meg kellett volna ölni a sárkányt! Most, öregen és félig bénán, már mit is akarhatok? Éjjel lopakodjam be a sárkányhoz, és akkor öljem meg? A sárkánynak éjjel is nyitva van valamelyik szeme, habár ahhoz is öreg lennék, hogy levághassam mind a hét fejét. De ha sikerülne is éjjel megölni, ez gyávaságnak tűnt volna a szememben, és nem becsületes tettetnek, s nem tehettem meg azért sem, mert a sárkány sem ölt meg, amikor megtehetette volna.

Gyűlöltem a sárkányt, és tehetetlenül álltam az ajtaja előtt. Igaza volt az öregnek: – te is ott vagy lent, legalább magadat véd meg! – Lényem egy része mindig behódolt a sárkánynak. Azt hittem, nem olyan gaz, mint ahogy mondják! Valahol én is élhettem volna az emberek között, akár a faluban, akár a városban, vagy a hegyek között: igen, én itt éltem mindig.

Egy reggel elhagytam a sárkány várát, és elindultam a hegyeknek. Öreg voltam már, de tudtam, mit kell tennem! A városokban és a falvakban gyerekeket szedtem össze, hogy elvigyem őket a sárkány országából, s a szülők örömmel küldték őket, amikor meghallották ezt. Kerestem a saját gyerekeimet, és a feleségemet is, de aztán felhagytam a keresésükkel: nem találtam rájuk. Talán így jobb is volt. Valahol három gyermekem él, de már nem keresem őket, nincs időm. Az utat visszafelé nem találtam meg, és már nem is találhatom meg soha.

Azokat a gyerekeket pedig idehoztam a sárkány és csatlósai világából, és felneveltem őket. Megtanultak a karddal jól bánni, megtanultak éhezni, és bocsor nélkül járni; nem lesznek kiszolgáltatottak. Ők most már tudni fogják azt, amit én nem tudtam annak idején, hogy amikor eltört a kardom, pusztá kézzel kellett volna megfojtani a sárkányt! Ők ezt is tudják: a harcot folytatni kell mindhalálig, s akkor biztos, hogy odaáll melléd más is! Én még egyedül voltam, ők már sokan lesznek. Az én háborgásom, persze még csak őket gyújtja, az ő háborgásuk világokat gyújthat! Világokat dönthet, sárkány világokat. Ők már többet fognak tudni a szenvedésről, mint én. A szenvedéstől, a szellemi nyomortól, és a többi emberbe bújtatott sárkánytól fogják megszabadítani a földet, vagy csak azt a kör alakú medencét, a sárkány országát. Ők tudni fogják, hogy a becsületességet el kell választani a becsületességtől, ahogy az igazságot is az igazságtól.

Csak én hittem abban, hogy megállhatok rövid időre is, akár egy asszony mellett, hogy annak jó legyen: ők már tudják, nem elég hogy egy, vagy néhány embernek legyen jó és könnyebb a sorsa, a sorsuk. Ők végre tudják: a szörny nem támad, csak van! Nekünk kell megtámadnunk, másként behálóz, és észre sem vesszük, mikor, és hogyan teszi! Ha nem támadod meg, úgy lehúz téged is e tespedés, e szellemi nyomor, e szörnyű, embert nyomorító szörny. Kiölni az emberi butaságot, nem szellemi nyomorban tengődni, embereket nevelni, mert csak sárkány-világ lesz!

Ők az emberek lelkét fogják felgyújtani. Talán sikerül, amit akartam. Életem értelmé lett, hogy másokat neveljek arra a feladatra, amire, bevallom, én gyenge voltam. Ők, remélem, szebbé és jobbá teszik a világot.

Ezeket, a most már felnőtt gyerekeket, valamelyik nap majd elvezetem a medencéhez, és megmutatom nekik:

– **Nézzétek! Ott a Sárkány! Menjetek!**

A kisördög

Egyszer csak megkavarodott az út pora. A hirtelen szélroham után újra csend lett. A por lassan leülepedett, a táj képe nem változott, békés volt minden, s az ég tiszta, kék maradt.

Arra lent, a völgyben a város, körül a rétek, a zöld mező, amott a dombokon a fák, ott kezdődik az erdő. Nem változott semmi. De nicsak! Az úton hevert egy ördögszekér. A szélroham hozta idáig, és itt hagyta. Ez megtörténik... Nem értem. Ilyenkor nem kerülhet ide ez a kóró! Közelebb léptem. Halvány füst szállt fel, s egyszerre előttem állt egy ördögfióka.

– Mit bámulsz? – kérdezte, és elvigyorodott. – Nem láttál még ördögöt? Akkor nézz meg jól!

Ezzel megpördült. Piros rövidnadrágjából hátul kilógott a farka. Patás, szőrös lábain nem volt cipő.

– Na, mi van? Megijedtél talán?

– Hogy kerülsz ide?! Minek jöttél? – kérdeztem végre felocsúdva.

A kicsi ördög csak nevetett.

– Segíteni jöttem neked. Szeretem piszkálni az emberek lelkét, és kíváncsi vagyok, hogy mennyire sikerül elrontanom őket. Untam már magam lent: a régi bűnöket tanulni, és a régi elkárhozottakat főzni, sütogetni... Itt a Földön akarom látni és megtapasztalni azt, hogyan csináljátok, hogyan tudjátok ti meglegelni az utat hozzánk, ha mi nem vagyunk köztetek, mert régen nem volt itt közölünk senki, annyi dolgunk van odalent. Amíg lehet, itt maradok, és, ha megengeded, ha nem, akkor is veled megyek – fejezte be.

– De miért éppen velem?

– Szimpatikus vagy! Figyellek egy ideje már. Nem teszel mást, mint azokat a jó tulajdonságokat akarod kigyomlálni az emberekből, amik nekünk odalent annyira kedvesek! De tetszik nekem az ostobaságod is.

– Ostobaságom?

– Igen, az. Erőlködsz –, de hiába! Az tetszik nekem, hogy mindenkiben rosszat is látsz.

– Rosszat?

– Igen. Hogy szebb – mármint nektek szebb, jobb dolgok is lehet itt a földön, mint amilyen van. Hiszen te azt képzeled, hogy mindenkiben megvan a jóra való hajlam, és ha segítesz az embereknek, jó barátaid lesznek, sőt, jobbakká válnak, mint amilyenek. Nem akarsz elhinni, hogy az emberek csalók, hazugok önzők, és gonoszak. Azok voltak, és azok is maradnak. És mi ezt szeretjük odalent.

Ezenközben beértünk a városba.

– Melletted maradok – mondta a kisördög –, csak te fogsz látni, az emberek nem. Csinálj mindent úgy, ahogy eddig.

Már éppen meg akartam mondani, hogy hova menjen, amikor hangos kiabálás, ordítozás zavarta meg kettőnk furcsa beszélgetését.

Egy gyerek rohant felém, s mögötte, a feje búbjáig lisztesen, egy bajuszos, ordító ember.

– Megöllek! Megöllek! – kiabálta, hatalmas kést szorongatva a kezében.

Ekkor már majdnem utolérte a gyereket.

Meg akartam állítani, de a kisördög gyorsabb volt, és elgáncsolta a pék-molnárt. A gyerek ezalatt eltűnt. Nagy bajszával, vérekes szemekkel feltápáskodott a gazda, lihegett, fújtatott, de máris nekem támadt.

– Megöllek, te pimasz! – kiabált velem –, te tehetsz róla, hogy nem tudtam elkapni a gazembert! – közben ráncigálta a zekém ujját.

– Béke legyen veled – mondtam, és odább akartam menni, ám a pék a karomba kapaszkodott.

– Béke velem? Veled meg a mennydörgős istennyila!

– Itt vagyok – mondta a kisördög készségesen.

Elnevettem magam.

– Úgy! Szóval kinevetsz? – dühöngött a gazda. – Majd ellátom a bajodat!

Megtörtént, bevallom. Nem vertem meg nagyon, mégis ott maradt fekvve az útszélén.

– Mi a neved? – kérdeztem a kisördögtől, hogy tovább mentünk.

– Úgy szólítasz, ahogy akarsz. Lucifer, Belzebub, Garabonciás, Puck, és így tovább.

– Tudod, hogy a gyereket miért üldözte ez a nagy dagadt ember?

– Tudom – mondta rögtön a kisördög –, azért, mert ellopott a péktől két zsömlét.

– Ezért akarta megölni a gyereket?

– Igen. Tudod, a zsemlékben belül arany volt. A gazda ugyanis arannyal is foglalkozik. Ő lopja el, a felesége pedig kiviszi a városból, és...

– Fúj, de ocsmány gazember! Ne is folytasd, nem érdekel!

– Kár. Pedig most jött volna a java.

– Szegény kölyök. Ha elkapja ez a gazember, még meg is öli!

– Gondolod? Hidd el, nekem, nem ölte volna meg! A fia volt. Inkább beveszi az üzletbe a kölkét.

– A saját fia volt?!

– Csak az öreg hiszi azt, hogy az övé a kölyök, de az anyja, az becsszóra az öreg felesége. Itt nincs tévedés. Az öreg most haza fog érni, és rajtakapja a feleségét a szeretőjével. Hihhihi...

– Mit nevelsz, te, ördög! Ez mindenkivel előfordulhat. Én a gyereket sajnálom. Most mi lesz vele? Mondd csak, ha haza megy, megveri az apja?

– Az apja? Az fogja felakasztani!

– A saját fiát?

– De nem tudja, hogy a saját fia!

– Most mondtad, hogy az öreg...

– Egy pillanat. Az öreg nem a fiú apja. A gyereket nem az öreg segítette világra.

Világos?

– Persze.

– Na már most, az öreg soha nem is fogja tudni, hogy akit a fiának hitt, él-e, hal-e.

– Szóval, a gyerek nem fog most haza menni?

– De. Most éppen haza megy. Nemsokára ott lesz a bátyjánál.

– Bátyja is van?

– Persze. A bátyja juttatja akasztófára.

– Akasztófára?! A bátyja!

– Elég! Ne kérdezz többet, mert megüt a guta! Egy percre maradj csöndben!!! Na végre...

– A kölyökből lesz a vidék – te úgy neveznéd –legnagyobb gazemberre. Rabló lesz, de tisztességes. Kifosztja az utasokat, esetleg meg is öli őket. De a lányokat, asszonyokat nem fogja bántani ököllel, csak ritkán. Majd a bátyja, aki jelenleg a rablók vezére, tanítgatja a saját öccsét; akiről nem tudja, hogy az öccse, lopni, rabolni, és kardot forgatni. A kölyök apja, a jelenlegi polgármester – hamarosan hozzá is szerencsénk lesz. Tíz év múlva le is váltják majd néhány dicsőséges tett miatt, s mivel semmihez sem ért, a város jövőbeni polgármestere ki fogja nevezni őt: – hogy az öregnek legyen pénze, és a száját is tartsa – közpénzen fizetett hóhérnak! A kölyök hamarosan kitúrja a bátyját, ő lesz a rablók vezére néhány évig, és ezért a bátyja bosszúból el fogja árulni. A kölyköt száz-valahány gyilkosság miatt fogják végül aztán majd felakasztani.

– És én ilyen gaz kölyköt engedtem el, bele a nagyvilágba?! Nem lehet igaz!

– Nem? Nekem pedig hihetsz! De most már csak a börtönben lesz időnk beszélgetni, ahogy látom...

– Börtönben...? Ne bolondozz! Ahogy én látom, a városka főterére érkeztünk. Én a szállóba megyek.

– Nem mész te már oda.

Már éppen akartam valami illedelmeset mondani a kisördögnek, amikor hat poroszló fogott körbe.

– Velünk jön, uram – mondta egyikük.

– Már miért mennék? Nem megyek.

– Ne pofázz, gazember – mondta, aki először is szólt, hatalmas pofonokat zúdítva rám. Már épp el akartam látni a baját, amikor hat fegyver szurkálta meg a bordáimat.

– Na, kisfiam. Értesz most már? Vagy még magyarázzuk?

– Köszönöm – mondtam –, értek én a szóból.

Ezzel aztán elvonultunk szépen, daliásan, és egyenesen a börtönbe vezettek.

– Fáj a fogad, jómadár?!– kérdezte a főporkoláb, amíg öltöztetett. – Vigyázz a röpködéssel – adott még egy jó tanácsot, aztán magamra hagyott. Rám csapták az ajtót.

Megtapogattam az arcom, tényleg jól meg volt dagadva.

– Hogy tudnék röpködni, ennyi vassal a lábamon? – kérdeztem elkeseredve a kisördögöt –, hiszen ennyi láncsal hajót lehetne kikötni.

– Te szegény Jónás, te! Hát nem érted? Te itt aranymadár vagy. Arany tojásokat fogsz itt költeni, rajtuk fogsz kotlani, hogy kiköltsd belőlük a szabadságod.

– Te ördög! Akkor ezek gazemberek?! Hát mindenki tolvaj? Én nem adok pénzt senkinek. Gazemberek...!

– Figyelj rám! A polgármester, akinek a fiát most eresztetted neki a hegyeknek, és a pék, puszipajtások. És ez lesz a te szerencséd, ha te is úgy akarod. Miért lennének gazemberek? Arról van szó csupán, hogy nem téged, hanem egymást szeretik, és az aranyakat, ez csak nem gazemberség?

– De engem nem zárhatnak börtönbe semmiért! Nem tettem semmit!

– Ez a baj. Ha akkor a péket agyoncsapod, most nem lennél itt. Ő jelentett fel téged.

– Akkor én elmondom az arany-ügyet a polgármesternek.

– Mondtam már, hogy puszipajtások!

– Akkor a bírónak, és...

– A bíró maga a polgármester. Az a baj, ti bolond világmegváltók, hogy nem láttok tovább az orrotoknál, mert...

– Hallgass! Inkább tanácsot adj, ha tudsz, mint oktass számárságokkal.

– Szamárság? Ezt még majd egyszer megkérdezem tőled! Ha én nem lennék veled, akkor te itt rohadrál meg a szalmán, és a véreddel firkálnál a falra.

– Vértanú lenne belőlem. Vértanú!

– Vértanú?

Az ördög úgy röhögött, hogy leesett az ablakrácsról a földre.

– Ha most szabad lennék, akkor agyonvernék! A vértanúság sokat jelent másoknak: eszme, vezérlő csillag lehet abból, aki igaztalanul szenvedett!

– Figyelj rám – mondta az ördög, még mindig vigyorogva –, először is az ördögöt elűznöd lehet, agyonverni, megütni nem; másodszor pedig, ha „vértanú” lennél, az nálad nem azt jelentené, hogy egy eszméért vernek agyon, hanem a saját hülyeségedért. Neked ebből semmi hasznod nem lenne, és másoknak se sok.

– De én...

– Harmadszor! És ez a lényeg. Ha téged itt megkínoznának, kerékbe törnének, vagy felakasztanának, vagy csak éppen megmérgeznének, álmodban megfojtanának; néhány emberen kívül senki nem tudná, hogy mi lett veled, de még azt sem, hogy ki vagy, ki voltál. Senki nem törődne veled. Vértanúság! Te nem is tudod, milyen nehéz

azt elérni, és nem is a halálig való gyötrés a nehéz. A vértanúra oda kell figyelni, fel kell hívni rá a figyelmet.

– Rám nem figyeltek, azt gondolod?!

– Drága barátom. Rád csak addig figyelnek, amíg vagy, amíg ott vagy, ahol valami jót tettél, aztán elfelejtenek. Vértanú, te nem leszel soha! Különben sem vagy az a típus. Arra születni kell. És te erre születted, ami vagy.

– Börtönre gondolsz?

– Nem. Nem értesz még most sem? Megmagyarázom.

– Ne magyarázz! Inkább azt mondd meg nekem, mit tegyek, hogy innen mihamarabb kikerüljek.

– Jól van. Először hívd az őrt. Adj neki egy aranyat, hogy hozzon enni valami jót, és adjon egy másik cellát, ha van. Másodszor kérj papírt, és írd feljelentést a pék ellen, mert az téged arra akart felbérelni, hogy öld meg a felesége szeretőjét; a polgármestert! Akkor írd egy levelet a péknek, hogy a polgármester az arany-ügyet akarja felhasználni ellene, hogy elűzhesse a városból, s a feleségét végleg megkaphassa. Kész.

– Nem értem.

– Nem baj. Tégy úgy, ahogy mondtam, és már holnap szabad leszel. A péknek elviszem én a levelet, a másikat te adod át a bírónak. Neked színlelned kell, hogy nem tudod, ő a polgármester is. Siess, mert nincs sok időd. Máris ordíts a főporkolábnak! Másképp holnap felkötnék!

– Miért kötnének fel?

– Mert rád kennék az arany-ügyet, hogy te tervelted ki, és hajtottad végre!

Nem volt mit tenni. Kiabálásomra benézett a főporkoláb.

– Szebben is énekelhetnél, szépségem. Mi kell, jómadár?

Úgy tettem, ahogy az ördög tanácsolta. Adtam egy aranyat, megírtam a feljelentést, a levelet, ettem, és vártam, hogy mi történik. Az ördög hamarosan megjött, a porkolábbal egyszerre érkezett.

– A pék megkapta már a levelet – mondta az ördög.

– Uram, lesz szíves utánam fáradni – mondta az öröm, miután leszedte rólam a vasakat –, a bíró úr várja önt.

Az ördög ott ült a főporkoláb nyakában, s annak sipkájával játszott. Halkan kuncogott, de belül én is mosolyogtam. Csak az őr nem tudta, hogyan viselkedjen.

Csúszkált a fejfedője, görnyedten ment, a kuncogást hallotta, mert igencsak köszörülte a torkát.

– Ne haragudjék rám, uram. Ne nevéssen rajtam. Öreg vagyok, és ez a dolgom. Nekem őriznem kell, akit ide hoznak, és aki idekerül, általában nem becsületes ember. Az ön esetében, bevallom, tévedtem. Ne haragudjon rám. Ez a tévedésem annyira bánt, hogy el sem tudom mondani, uram, úgy érzem, mintha a nyakamra ülne, és húzna lefele, vagy inkább nyomna lefele a tévedésem súlya. Én nem is tudom, de nagyon kényelmetlen érzés.

Szegény porkoláb mondta még egyre bánatos szavait, már sajnáltam őt, amikor a folyosók zegzugos útjain sok rács nyitogatása után megállított egy ajtó előtt: – Ide, tessék bemenni, kérem.

– Adj neki még egy aranyat! – szólt szigorúan az ördög. Odanyomtam az ő kezébe a pénzt. Nézte, forgatta, majd ráharapott, és miután úgy vélte: valódi, megragadta a vállam, és elhúzott az ajtótól. Egy másikhoz vezetett.

– Jópofa ez az ör. Hihihi! Ha nem adsz neki még egy aranyat, most már halott lennél. Az az ajtó, ahová először akart vezetni téged, a mögött csak egy nagy űr van, egy luk: alul aztán szétzúzott testedet megtalálják, elveszik a pénzedet, mindenedet, és rád fogják, hogy szökni akartál. Tényleg jópofa. Hi hi hi...

– Gazember!!!

Éreztem, hogy elsápadok. Hát az ember már itt sincs biztonságban? Itt is az életére törnek?! Azért a rongyos pár aranyért!?

– Azért! – mondta az ördög.

– Hogyan?

– Ne feledd, én olvasok a gondolataidban. Tudod, miért nem lökött be a Halottak Ajtaján? Mert azt reméli, hogy aki két aranyat vet oda egy örnek, az többet is odavet még, hiszen az gazdag ember, annak nem csak ennyi a pénze, annak otthon is sok pénze van, és abból még neki is jut majd jócskán, és több, mintha most lelökné, és kifosztaná. Szegény, csak azt nem tudja, hogy te ezzel a két arannyal a bentlakásért és a tanulágokért előre kifizettél minden iskolapénzt.

– Sajnálsz egy gazembert?

– Pénzből él ő is. Két gyereke van. A felesége nyomorék. Kell minden fillér. Ő így tudja csak megszerezni. Gazember, nem gazember, mindegy. Te is élni akarsz,

hiszen megírtad a feljelentést, holott te ezt a módszert megveted! Ő is élni akar. Szegény pára, most azt hiszi, hogy a bíró-polgármester kopaszt meg először téged jól, aztán mégsem engednek szabadon, és akkor ő felajánlja, hogy segít a szökésben, csak ahhoz rengeteg pénz kell! Ha azt is kifizetted, segít, csak akkor visz el oda, ahol az előbb jártunk, a Halottak Ajtajához...

– Azt mondd, a bíró nem enged szabadon? Akkor mire jó ez az egész?... Becsaptál!!!

– Mondtam, hogy ő hiszi azt. Bízzál már bennem, szabad leszel! Jön a bíró. Vigyázz!

A terem másik felében világosság támadt, két fáklya között megjelent a bíró.

– Maga felett kell ítélnem?... Nekem egy öreg embert mondtak a hülyék. Hagyjátok a fáklyákat, és menjetek, nézzétek meg, miért nem az öreg van itt?

A két porkoláb elment.

– Halljuk! Valami fontosat akar mondani, a főporkoláb szerint.

– Tessék – mondtam, és odaadtam a feljelentést.

Amíg a bíró olvasott, szemügyre vettem szürke szemét, karvaly orrát, kemény állát. Ez az ember félelmet ébresztett bennem.

– Bátorság – súgta az ördög. Odament a bíróhoz, belenézett az írásba, láttam; elmosolyodott, elém pattant, és megint súgta: a bíró téged is fel akar akasztatni holnap, a pékkel együtt. Azt gondolja: szép pár lesztek. A szeretőt pedig, ezen túl, ha leírod, ne két t-betűvel írd, mert nem helyes. Ne ijedj meg, ordítani fog! Ha hívja az öröket, mondd, hogy elviszi az ördög.

– Maga barom! Ismeri maga egyáltalán a polgármestert? Gazember! Megkeserüli még azt is, hogy a világra született! Rágalmazó csaló! Rabló! Gazember!

Így ordított még egy ideig, aztán feldobta a végszót.

– Poroszlók!

– Bíró úr – mondtam én is emelt hangon –, ha nem hiszi, hogy így van, akkor magát is elviszi az ördög, és a polgármestert is!

Láttam a bíró arcán a sátáni mosolyt egy pillanatig, de aztán oda is fagyott. Tudtam, már ekkor ő is látja a kisördögöt. Az ott állt a bíró előtt, lassan nőtt, már egy-magas volt velem, már a bíróval, még egyre nőtt, ekkor kinyújtotta a mancsát, és a bíró felordított.

– Jézus Krisztus! – és hányta ám a keresztet veszettül.

A kisördög eltűnt. A bíró ott forgolódott körbe még mindig, a keresztet rajzolva a levegőbe. A szemei az iszonyattól kimeredtek.

– Lá-lá-látta? – dadogta kétségbeesetten.

– Mit? – kérdeztem nyugodtan, de a nevetést alig tudtam visszatartani.

– Nem látta? Itt volt az ördög! Ezek szerint már túl sok a bűnöm. Istenem! Levezeklek mindent, csak ne hagyj elveszni! Nem akarok a pokolba kerülni! Istenem, segíts! Maga is szépen rám hozza még a bajt!

– Bíró úr! Én igazat mondtam! – ekkor bicsaklott meg a hangom először.

– Most már hiszek magának! Maradjon itt a szobában!

A poroszlóknak, akik ekkor léptek be az ajtón, mondott valamit, és kiment a szobából. Az egyik poroszló vele ment, de nemsokára behozott egy szalmazsákot, és azt mondta: – Ma éjszaka itt alhat – ezzel mind a ketten kimentek.

A kisördög csak most jelent meg, köpködött, káromkodott nagyon.

– Gazember! Azt hittem, szentségtörő Belzebub, hogy mindjárt végem van!

– Mi van? – kérdeztem nevetve.

– Ne neved! Ki nem állhatom, ha engem nevetnek ki!

– Jól van. Azt mondd meg, hogyan lesz tovább...?

– Semmi baj – prüszkölt a kisördög –, ne izgasd magad. A pék már megszökött, itt hagyta a feleségét, és az aranyzsemléit sem tudta magával vinni. Aludjunk most már. Reggel majd ébresztenek. Jó éjszakát. – Ezzel kényelmesen leheveredett a szalmazsákra, és már aludt is. Én egész éjjel le sem hunytam a szemem. Járkáltam fel, s alá.

Végre megvirradt. Hozták a reggelit, és odatették az asztalra. Éhes voltam, ettem. Az ördög most ébredezett.

– Na – mondtam neki –, jól aludtál?

– Igen.

– Pedig az ördög nem alszik, ugye tudod?!

– Én még kölyök vagyok, de a nagy ördögök is alszanak, és ráadásul milyen jól tudnak aludni. Az egész Pokol reng a horkolásuktól. Mondd, horkoltam az éjjel?

– Nem, csendben voltál.

– Ez is mutatja, hogy még kölyök vagyok. Jön a polgármester barátom.

– A te barátod?

– Persze. Odalent ő lesz az első, akivel élénk eszmecserét folytatok majd arról, hogyan lehet elrontani még jobban az embert. Benned, bevallom, alaposan csalódtam.

– Miért?

– Gondolkodj, és rá fogsz jönni. Jön a bíró.

– Szép jó reggelt, jó uram! Igazat beszélt, bevallom. Bocsásson meg azért, ahogyan viselkedtem. Kárpótlásul hoztam két zsemlét. Fogyassza egészséggel. Itt az iszákja is.

– Köszönöm, már ettem – mondtam.

Megláttam a kisördög lesújtó pillantását. Nyeltem egyet.

– Köszönöm, de nem fogadom el – ekkor bicsaklott meg másodszor is a hangom.

– Nem baj, barátom. Útravalónak azért talán jó lesz. Tessék – mondta a polgármester.

– Köszönöm – mondtam, és beraktam az iszákomba. Éreztem a súlyán, hogy ez nem igazi zsemle, ezt már kibélelték arannyal, de nem szóltam semmit. A bíró fel is húzta a szemöldökét.

– Ön szabad. Köszönöm, hogy segített nekem. Én nem csak a bíró vagyok, hanem a polgármester is. Ugye, meglepi?!

– Meg – mondtam. – Szóval, ön az! – ekkor bicsaklott meg a hangom harmadszor.

– Akkor hát, Isten önnel.

– Isten önnel – mondta ő is.

Az ördög már megint nem volt sehol.

Szinte álomban jártam, amíg kikerültem a kapun. Ragyogóan sütött a Nap, és a friss levegőt mélyen beszívtam. Most merre menjek? A legokosabb, ha visszafordulok, és nem megyek tovább a megkezdett zarándokúton – gondoltam magamban. Most pénzem is van már, letelepedek a szülőfalumban, építek egy házat, megnősülök, gyerekeim lesznek, és majd őket megtanítom az emberségre, a szeretetre, a tisztességre.

Savanyú lett a szám íze mégis. Szép, szép, de én ennél többet akartam. Jó, bennem nincs meg az ördögből, ami a polgármesterben megvan, és az is igaz, ha nem segít a kisördög, ott pusztulok el a börtönben.

De mi történt volna, ha nem találkozom össze vele...? Ez lehetetlen. Egyszer be kellett következnie ennek is.

Vajon most hol lehet a kisördög? Elment volna szó nélkül?

Közben már elhagytam a várost, és elérkeztem oda, ahol annak idején összehaláloztunk.

Egyszerre ott termett a kisördög.

– Örülök, hogy látlak – mondtam neki –, köszönöm, hogy kisegítettél minden bajból.

– Ne köszönj semmit. Szóval, most már hazafelé? Felhagytál a nagy eszmékkal...

– Hát nem, de...

– Jól van, értelek! Emlékszel egy kérdésemre? Elhiszed most már, hogy nem láttál tovább az orrodnál, te világmegváltó?!

– Hm... el, sajnos.

– Minden emberben kell, hogy legyen valami belőlünk, ördögökből; ördögi, ravasz, hogy tudjatok védekezni az igazi nagy gazemberek ellen, igazi ördögök ellen. Menj haza, csábítsd el a falu legszebb lányát, és ő szüljön neked gyerekeket...! Kár, hogy visszafordulsz, csalódtam benned, de ezt már mondtam egyszer, mikor először alkudtál meg. Annyi város van még, sokat tapasztalhatnál. Most már magadat is kiemented, ha kell! Nem mész tovább?!

– Nem. Haza megyek.

– Menj csak. De mondd, tanultál tőlem valamit?

– Igen. Ha már ördög, akkor nagy legyen! – mondtam bosszúsan.

Az ördög hatalmasat hahotázott, egyszerre megkavarodott az út pora, és eltűnt ördögszekerével együtt. Abban a pillanatban az iszákom is könnyebb lett. Belenéztem. Jól sejtettem. A két zsemle-arany is eltűnt.

Ott álltam az út porában, egyedül, megkeseredett lélekkel. Egy kisördög legyőzhetett! Hagytam, hogy legyőzzenek! Elhittem, hogy boldog életet nyerhetek két aranyzsömlével!

Ekkor megszólalt bennem a kisördög: – Mi van, barátocskám? Nézzed! Ott egy másik, nagyobb város, menjünk oda, és nézzünk körül. Mire vársz?

Tudtam, ez már nem az a kisördög. Ez már bennem él, keres, ösztökél, kutat, látni vágyik, csúfolódni akar, de javítani is.

Elindulok most abba a városba, amit ott látok, messze!

A gnóm és az öregasszony

A gnóm ott ült a téren, s éppen eszegetett. Nagy haja alól fürkészte az eget, a földet, a napot, az embereket. De az emberek elmentek mellette.

A gnóm elnézett a messzeségbe, evett, és hallgatott. Aztán felállt, elindult. Lassan, óvatosan ment, sánta lábain inkább ugrált, mint bicegett. Minduntalan fürkészve nézett nagy haja alól, az egyik válla lejjebb volt, mint a másik. Púpos volt, öreg, és szomorú; vad, szürke szemekkel hunyorgott a fényben.

Körbejárt a téren, s nézte a fiúkat, akik rugdosták a labdát. Bár rárévedt a hintázó gyerekekre, a babakocsik mellett üldögélő anyákra, de ő magányosan állt a téren, s ahol állt, ott a tér is magányos lett. Nem! Ő kívül állt mindenben. A tér padjaival, bokraival, kavicsos útjaival, napsütötte zöld fűvével, a gyerekekkel, felnőttekkel maga volt az élet. És volt a gnóm, a maga talpalatnyi földjén. A gnóm pedig újra és újra körbejárta a teret, nem szólt senkihez, csak nézett, nézett, és senki nem nézett rá, és senki nem szólt hozzá. Az emberek, a legkülönbözőbbek, itt beszélgettek, ismerkedtek egymással. Az anyák gyermekeikről, a lányok a fiúkról, a fiúk a lányokról beszéltek, apáik sakkoztak, és vicceket meséltek.

Ez a tér a Béke tere volt.

A gnóm újra és újra bekalandozta a teret, hajára fújt a szél, s ő csak bicegett. Az idő telt, az emberek elmentek, és jöttek mások, de a gnóm maradt. Már hideg szél fújt, s a téren már csak a szerelmesek foglalták a padokat. A gnóm még egyre ott járkált a téren. Ekkor jelent meg az öregasszony. Mozgékony, vékony lábaival, gyors tipegéssel sietett a kavicsokon a hintákhoz. A középső hinta szélére leült, behúzódkodott, és

fogta kétoldalt a láncot, s a lábaival hajtotta magát előre, hátra, s a hinta lengett vele együtt egyre magasabbra, és nyikorgott hozzá.

Öreges, nagy kendője a nyakába csúszott, s a neonfényekben megvillant a haja, kibomlott őszesen, és apró sikkantásokat hallatott a kicsi öregasszony: és nevetett már halkan, ott, a hinta láncába kapaszkodó, hajladozó testtel, s az apró kacajokkal is mintha csak jobban röpült volna, föl és le; kicsi, madártestű, nevető öregasszony.

A gnóm nézte, csak nézte szegény kis öregasszonyt, hogyan lengedez ott az égre szállva, egyre magasabban. Elbicegett lassan a hintáig, s nézte fehér, repkedő haját a kicsi, jókedvű öregasszonynak, s hallgatta a megcsukló, finom hangokat, azt a lágy, bugyborékoló nevetést, ami ott zizegett magasan a tér kavicsai felett, a bokrok, s a lombok közt repülve föl, föl! De egyszerre megcsuklott a kis fehér fej, s lekókadott, ott, a csillagok alatt, a neonfények között elvesztve ritmusát, s a röpülés erejét lassan feledve.

A gnóm nézte, hogyan oldódik le a kendő arról a vékony nyakról, s hullik le, elé, és felvette egyből a kendőt, s a púpjára szorította vacogva, két kézzel, és megkötötte.

A kis öregasszony nyöszörgött kicsit, aztán elhallgatott, s talán a hintából is kiesik, ha a gnóm el nem kapja. Pehelyként emelve a kis öregasszonyt, elbicegett vele egy padig, a bokrok közé. Törékeny, alvó madárként gubbasztott a padon, görcsös ujjak tartották a testét, és lassan éledt a kis öregasszony, s mellette ült a gnóm. És a két sóhaj egyszerre hagyta el e két cserepes ajkat, s akkor a kis öregasszony már kinyitotta a szemét. A gnóm arcát látta maga előtt, de mégsem ijedt meg. Ő ezen az arcon szána-kozást, aggodást látott, és, talán, meglátta a szemekben a nem titkolható félelmet is.

A kis öregasszony nem ijedt meg e torz, természetből megcsúfolt arctól, s azt rebegte elhalóan: – köszönöm kedves, köszönöm.

És ült a padon, a gnóm karjára támaszkodva, s újra becsukta a szemét.

A gnóm, ahogy ült, nőtt, magasodott. Kihúzta magát, annyira kiegyenesedett már, hogy a púpjá is alig látszott, s a szemeiben is kihunyt a félelem, istenem, teljesen eltűnt a félelem; vad szemei lágyak lettek, lágyak: úgy nézett, akár a gyerekek.

A téren már csak ők voltak ketten, a csillagok, s a lámpák alatt, s a házak mögött csörömpölt még az utolsó villamos. Most nézték egymást, s a gnóm ráterítette a kendőt a kis öregasszonyra.

– Mennem kell – mondta kicsin, gyengén, üveghangjaival, és szorította magához a kendőt, de még nem ment. Ott ültek, nézték egymást percekig. – Megvarrom, ha eljön holnap – szólt még újra, és elsietett.

A gnóm a kabátujjat simogatva ült a padon, s nézte a kiüresedett utat. Aztán felállt, s levette elrongyolt, szakadt kabátját, s lassan elindult, és ment a téren át, és túl a téren, ment, és már alig bicegett.

Elvesztegetett élet, vagy álom...

Kemény kis ember volt a Pósa bácsi, alacsony, száz kilón felüli testsúllyal, és néhány égremeredő hajjal, nevetős, vidám ember, ő úgy mondta: – **ÉLETIDOMÁR.**

Életkorát nem lehetett meghatározni: éppúgy lehetett hatvan-, mint ötvenéves. Jól ápolt, finom kezű, meleg hangú... Alig félretaposott fekete cipőt viselt minden alkalomra. Szívesen el-elbeszélgetett mindenkivel, aki ráért egy kicsit is. Vasárnaponként a kedvenc vendéglőjében, vagy annak kerthelyiségében, ha belemelegedett, mesélt jó szívvel, mindig körülülték az asztalát ismerősök és ismeretlenek. A hideg sör, és Pósa bácsi történetei megtették a magukét.

Varjas úr, (másként a Pista főpincér), elégedetten dörzsölte esténként a kezét: – Csak sokáig éljen az öreg hazug – mondogatta a feleségének –, amíg csak lehet. Ámen – tette hozzá, mert vallásos volt.

Egészen váratlanul egyszer aztán Pósa bácsi elmaradt. Még este belekezdett egy történetbe, de mivel hosszúnak ítélte meg, azt mondta, majd holnap folytatja. Másnap viszont a törzsvendégek és Varjas úr is hiába várták, nem jött el a szokott időben, és később sem.

– Te, Pista – kérdezgették a főpincért – mi van az öreggel? Nem volt még itt? Talán csak nincs valami baja! – Varjas úr a vállát vonogatta, ő sem tudott semmit. Egyedül neki jutott az eszébe: – Biztosan meghalt az öreg hazug. Agyvérzés. Akkora súlyt hordozni nem lehet sokáig büntetlenül. – De nem mondta ki, amit gondolt: miért ijessze meg ezt a sok öreg söröshordót?

Furcsa is volt ez a hirtelen eltűnés, mégis volt benne valamiféle izgató a törzsvendégek számára. Izgalmas volt a találgatás, és máris különböző történetek keltek szárnyra. És egyre csak egymást kérdezgették: – Mi lehet vele?

Később már csak a főpincért kérdezte meg valamelyikük, de ő is csak annyit tudott, mint bármelyikük, vagyis semmit.

Három hónap múlva állított be, úgy hat óra tájt (mint máskor is szokott) Pósa bácsi, de senki nem ismerte meg. Kevesen voltak a vendéglőben, még a törzsvendégek közül is csak néhányan, És bár felnéztek az új vendégre, nem köszöntötte őt senki. Szerdai nap volt, borongós, délelőtt az eső is esett.

Varjas úr volt az egyetlen, aki megismerte, de a döbbenettől ő sem tudott szólni. A régi Pósa bácsi nem volt sehol. Lötyögött a ruha rajta, öreg, fáradt arcú lett, tele ráncsal. Amire pedig olyan büszke volt Pósa bácsi, hogy nem volt ránc az arcán, csak az orr és a száj ívében, és a homlokán. Most csupa ránc volt ez az arc, és semmi élet a vonásaiban. A régi asztalához ült le. Ült, és az asztal sárga terítőjét nézte.

Varjas úrnak az volt az érzése, hogy az öreg talán nem is tudja, hol van... vagy talán nagyon is tudja?! A kérdést nem tudta eldönteni. És, ha nem ő lett volna Varjas úr, talán meg is sajnálja az öreg hazudóst.

– Parancsol a kedves vendég? – lépett begyakorlott meghajlással Pósa bácsihoz. Azt szokta mondani, ezt a meghajlást nem lehet megtanulni, erre születni kell. Úgy lépni a vendég mellé, mintha az néma volna, a pincér meg süket, és úgy, hogy közben másfelé figyel: ezzel – a szertartásos görbe karóvá vált testtel – kérdőjelként állni a vendég felett, hogy annál nagyobb legyen a borra való, vagyis a mondatot lezáró pont.

A „Parancsol a kedves vendég?” elhangzott még kétszer, mire Pósa bácsi felnézett.

– Mi tetszik? Maga az, Varjas úr? A szokásosat hozza, legyen szíves.

– Mi történt magával, Pósa bácsi? Olyan régen nem láttuk! – préselte ki magából a főpincér még mindig kissé döbbenten, de már erőt véve magán. Ő már alig lepődött meg bármin is, de ez a változás?!

Pillanatra undor és sajnálat sajátos keveréke fogta el, mint kezdő pincér korában, amikor az első részeget kellett kidobnia. De amíg ez felvillant benne, szolgálatkészen állt, hogy első szóra máris kihozza Pósa bácsi sörét, ha az nem áll le vele beszélgetni, amit persze nem tartott valószínűnek.

Az öreg sóhajtott, s a szeme árkai nedvesen csillogtak.

– Elment a feleségem. Negyvenévi házasság után.

A főpincér először nem értette. Meghalt volna az asszony? Elment, tehát elhagyta, döntötte el magában, de Pósa bácsi már mondta is.

– Elhagyott, hogy nem bírja tovább! Mellettem! Hogy elvesztegette az életét!... És kire?! Egy szájhősre! Egy bolondra. Nem is holdkóros, álmkóros vagyok! És hazudós! Kérdelem én: mikor hazudtam, és kinek?... – Varjas úr megéreztte, hogy ez szónoki kérdés, ezért továbbra is feszülten figyelt. Nem szólt, még csak levegőt se vett, nehogy félreértse Pósa bácsi. Az öreg folytatta: – Igaz, néha elbeszéltem, amit nem kellett volna, de hát ez nem hazugság! Az asszony meg fogja magát, és egyszer csak elmegy, hogy neki elég? – Sokáig nem szólt semmit, csak szipogott. A főpincér zavarban volt. Mit mondjon, mit tegyen?

– Ezt nem értem – mondta végül együtt érző hangot erőltetve –, csak úgy fogta magát, és elment?

– Á, Pista, dehogy! Csak annyiszor mondta már, hogy elhagy, hogy már oda se figyeltem. Hadd mondja szegény, ha neki így könnyebb. És tessék. Ez lett a vége. Elhagyott! És én nem értek semmit.

A főpincér mentette meg a helyzetet, nemhiába volt főpincér. Mielőtt Pósa bácsi végleg összeomlott volna, elkiáltotta magát:

– Igenis, Pósa bácsi, hozom a sört! – A törzsvendégek felé intett, és eltűnt a csapóajtó mögött. Ez a váltás a váratlanságával hatott.

Pósa bácsi nem borult le az asztalra, mint ahogy akart, hanem kicsit kihúzta magát, és a sírást is abbahagyta.

Hamarosan ott ült mindenki Pósa bácsi asztala körül; már aki itt számított. Összetolták az asztalokat, és egymást kiabálták túl a nagy kérdezgetésben. Az, hogy Pósa bácsi nem szólt, az eleinte fel sem tűnt: a hangzavar tökéletes volt. Mindenki kérdezgetett mindenkit, és csak akkor csillapodtak a kedélyek, amikor Varjas úr kihozta Pósa bácsi sörét, s ő lassan kortyolgatta. Lassan csönd lett.

Aztán Pósa bácsi megitta a sörét, keze fejével megtörölte a száját. Lekönyökölt az asztalra, a két öklén megtámasztotta a fejét, és azt mondta:

– Elhagyott az asszony.

– Az a jó! – rikkantotta valaki, de lepisszegték. Hanem a kényelmetlen érzés ott maradt. Ahogy Pósa bácsi beszélt, úgy fagyott az arcokra a keserűség és a komorság. Már néhányan felálltak, vagy elhúzódtak, elmentek, és nem jöttek vissza.

Varjas úr ült a fülkéjében, és felhajtott egy korty italt. Dühös volt. Nagyon dühös volt Pósa bácsira. Rontja az üzletét, ki fogja rúgni. A vendégeknek is árt, és az üzletnek

is. Keseregjen otthon, ne itt vadítsa el a vendégeket! Kit érdekel, hogy most igazat mond: Először! Megy, és valahogyan kiteszi.

Egyszer csak hatalmas nevetést hall.

Sokan, egész tömeg vette körül Pósa bácsi asztalát, és mindenki jóízűen kacag. Mi ez?

– Nem hallotta, Varjas úr? – kiált át neki az egyik pincér. – Pósa bácsi a felesége utáni bánatában kiugrott az ablakon. Már hogy ő öngyilkos lesz! Ki is ugrott. A félmeletről! És kifecamította a bokáját, ezért nem láttuk olyan sokáig! Most meg már élni akar! – És nevettek jóízűen, ahogy a boldog emberek tudnak nevetni. Az egész lármát egyszerre lebírta Pósa bácsi hangja. Torkaszakadtából bömbölt.

– Sült bolond voltam, hogy eddig is éltem vele! Hadd menjen, amerre akar! – és öklével verte az asztalt. Látszott rajta, hogy már itatták. Varjas úr is felengedett.

– Még egy rundot! – ordította Pósa bácsi.

– Azt én fizetem! – kiáltotta Varjas úr vidáman, és ő is nevetni kezdett.

Töredék: az élet törmelékei

/Részletek egy naplóból, az utolsó feljegyzések, azok szavai, akik érdekeltek az ügyben./

A NAPLÓ:

Vágy. Gonosz fekély. Pusztítja lelkemet.

**Csók. Milyen lehet? Undorítóan jó, ha görcsbe rándul a
gyomrom, a gondolattól.**

Ölelkezés! Az istenit! Rumot hamar, amennyi van!...

**...A fény homályba téved, fényes hullámnnyomok
a fehér ördögszikla alatt...**

...Lázadó fénynyilak sodródnak a sűrű hálószemek között.

Az öröklétbe, az öröklétre...

... **K**arcsú derekát simogattam, de nem ébredt fel. Lárvaszínű volt most az arca, a csukott szemek nem néztek belém... Fényinget viselt, a melleit vontá be halvány, vibráló ragyogással, s a fények hullámozása egyenletes maradt, amíg néztem. A bőréről, ruhájából próbáltam rájönni, kitalálni, hogy ki lehet ő. Nem sokra jutottam. Magáról szinte semmit nem mondott az éjjel, legalábbis nem emlékezem. Ő viszont mindent tudott rólam. Tudta, hogy min dolgozom, mit csináltam eddig. Ismerte az életemet: mindent tudott rólam... Én még most sem tudom, hogyan jutott be a szobába: egyszerre csak ott állt az íróasztal sarkánál, és nézett engem. Ha nem nő, dehogy! Ha nem ilyen gyönyörű nő, biztosan felkiáltok a meglepetéstől. Nem szeretem a meglepetéseket. (Meg a várakozást, meg ha vért vesznek tőlem. Mint az asszony szokta tenni. Ő kiszívta a vérem...)

Egyszerre csak észrevettem, hogy nem vagyok egyedül, és ez valami kellemes érzéssel párosult. Csillogó ruhában állt előttem, és intett bal kezével, hogy maradjak csöndben. Az ijedelem kisebb volt bennem, mint a csodálkozás, talán azért, mert ő mosolyogva nézett. Az első pillanatban ugyan azt gondoltam, hogy a feleségem jött be, de aztán eszembe jutott, hogy az lehetetlen. Aztán azon csodálkoztam, hogyan gondolhattam azt, hogy a feleségem bejön hozzám? Este?! Csak a gyerekeivel foglalkozik, a hitvesi ágyat messze elkerüli. Eleinte a jó barátnőire hivatkozott, hogy azok külön alszanak a férjüktől, meg a gyerekek sem tudnak aludni, meg ő sem, ha horkolni kezdek. S mivel gyakran felébresztett éjjelente azzal, hogy „már megint horkolsz!”, én reggelente olyan fáradt voltam attól, hogy nem tudtam kialudni magam, végül azt mondtam: jól van. Aludjunk külön. Mikor aztán már ott tartottunk, hogy két hét is eltelt anélkül, hogy közös „ágybabújási” esténk lett volna, már rettenetesen dühített a dolog. Éveken keresztül addig is elsütötte, hogy fáradt, nem aludta ki magát, de most szó nélkül is elkerült. Azt is gyakran végigjátszotta, hogy valami olyan hibát követtem el, amiért összeveszhetett velem, s akkor a szex tabu volt. Utálta, ha hozzáérek ilyenkor, fagyos, leleményes, és gonosz volt, csak hogy éreztesse velem, hogy ki nem állhat. Egyébként is hideg teremtés, talán a szíve a leghidegebb, meg a lába, de hát az utóbbit el lehet viselni. Az ember betakarja, aztán vagy megmelegszik, vagy a takaró is jégvirágos lesz. De a szíve! A szeretetet – ő úgy mondta régebben – nem tudja kimutatni. Ez igaz is volt, mert ami nincs, azt elég nehéz megmutatni. Csak ahhoz évek kellettek, hogy ezt megértsem. Attól kezdve az jött, hogyan viselem ezt a két lábbal a realitás talaján álló nőt, aki ugyanakkor az életet is fárasztónak tartotta.

Én, a lányaimmal együtt örültem, ha gyíkot, lepkét találtak a kertben, ő odanézett, ha már nagyon unszolták, hogy: – Anyu! Nézd már! – aztán azt mondta: – Aha. Már láttam ilyet, de most hagyjatok, dolgom van...

A legtöbbet az anyámmal szekírozott, hogy ilyen, meg olyan, és mondta, mondta, amíg már én is mérges lettem, és mondtam, hogy a saját anyját piszkálja, szapulja. Igaz, már meghalt szegény. Erre aztán jött, hogy pont olyan vagy, mint az anyád! Ugyanazok a hibáid! Önző vagy!...

Ilyenkor szoktam megnézni, hogy nem másznak-e a cserebogarak szanaszét a kertben, vagy kimentem az utcára, megnézni, hogy holnap fog-e esni?! Szóval ott hagytam. Amikor jóval később visszamentem, általában ott folytatta, ahol abbahagyta,

még véletlenül sem felejtett ki soha semmit, sőt, a sorrendet sem tévesztette el. Érdekes módon ezeket a veszekedéseket este, vagy késő délután kezdte el, amikor tudta, hogy aznap már oda kellene feküdnie mellém az ágyba, mert én elárultam neki, hogy egyedül csak azért várom az estét, hogy a gyerekek végre aludjanak.

Ilyenkor is ő győzött. Sértetten elvonult, mint aki a veszekedésével már megtette a magáét aznapra, és ilyenkor is tabu volt a szex még néhány napra. Szegény anyám! Már több százszor is kiterítették volna, s hogy hányszor négyelték volna fel, vagy sütik forró olajban, a spanyolcsizmáról már nem is beszélek; szegény anyám ijedelmében már tényleg feldobta volna a talpát régen, meg el is földelte volna magát, hogy ezzel se legyen gondunk...

Azután az jött, hogy keveset keresek. Az ő kolléganőinek a férjei ennyivel és ennyivel keresnek többet nálam. És még másod- és mellékállásban is dolgoznak, és még fusznak is: No meg a saját házukat is építik, tatarozzák, hozzátoldanak, mindent megjavítanak otthon, hogy ne kerüljön pénzbe. Kocsijuk is van, és nyaralni mennek minden évben a családjukkal Spanyolba, Olaszba, meg a legdrágább cuccokat veszik meg a feleségüknek, azok meg a barátnőikkel tölthetik az időt. De én egy élhetetlen alak vagyok, akinek...

A csoportszexről csak néhányszor tett néhány futó megjegyzést, de látta, hogy nem vagyok rá vevő, így aztán nem adta elő többet...

Már másodállásban és mellékállásban is dolgoztam, de a pénz még így is kevés volt.

... Később azt mesélte, hogy a barátnői mennyire unatkoznak, mert a férjek nem törődnek velük, alig vannak otthon, ezért e drága barátnők néhány szeretőt tartanak. Ekkor hagytam abba a többletmunkákat, akárhogy is üvöltözött az OTP meg a többi részletek miatt. Csak a főfoglalkozásomat folytattam, és azt mondtam, le van ejtve minden. Nem érdekel tovább sem a pénz, sem a barátnői, sem ő...

Amikor még az elején voltunk a házasságunknak, és még a gyerekek sem voltak, és ő sírt, mert kevés volt a pénz, mondtam neki, hogy miért nem egy milliomoshoz ment hozzá? Mert én, csak én kellek neki! – mondta ilyenkor, és volt szex, meg minden más is. Most nem mondtam neki, hogy miért nem ment máshoz, legalább ennyi örööm legyen. De nem volt. Ekkor ő mondta, hogy máshoz kellett volna férjhez mennie. Aki a

realitások talaján áll. Nem úgy, mint én! Élhetetlen alak vagyok, és mondta, mondta, mondta...

Akkor áttessékeltem a saját szobájába, azután becsuktam az ajtót. Amikor már nagyon ordibált, kinyitottam, és megkértem, hogy halkabban, mert nem tudok dolgozni, de ő csak kiabált. Akkor én is ordítottam valami olyasmit, hogy rögtön felpofozom, a falhoz csapom, vagy hozzávágok valamit, szóval ilyesmiket. Ez hatott. Szép csöndesen becsukta az ajtót. Azóta szépen, nyugodtan élünk. Én odaadom a pénzt, amennyit kér, ő néha megfőz, hétvégeken elmosogat meg kimos, néha a gyerekeket is megfürdeti. Ha nem, akkor én fürdetem meg a lányokat, persze, csak akkor, ha még fent vannak este tízkor, mivel addigra érek haza. Haza?... Te jó isten! Ő azt mondta, hogy a munkahelyén fürdik, ezért nem kell neki este itthon fürödni. Megértettem, igaza van. Minek fürödni kétszer, hiszen velem nem fekszik le az ágyba, csak a szeretőjével. Igen, van neki.

Valamiért be kellett mennem a munkahelyére, ahol a drága kolléganői zavartan mondták, hogy házon kívül van. Én meg valahogy megkérdeztem, hogy hol van a fürdő, mert meg kellene fürödnöm. Kicsit megrökönyödtek, aztán mondták, hogy otthon fürödjek, ugyanis itt nincs fürdő. Este azért kiabált velem az asszony, hogy: nyomozgatunk, nyomozgatunk? Mikor ő dolgozik éjjel-nappal, én meg erre is ráérek? Ennyire nincs munkám, vagy valami, ami lefoglalna?! Képes vagyok még a munkahelyére is bemenni!

Úgy mentem ki a házból, hogy pofon sem csaptam, meg az ajtót sem zártam be. Másnap ugyan a gyerekek nyugósek voltak, hogy este elmentem anélkül, hogy köszöntem volna nekik, meg el se meséltem az esti mesét, de ők megértik, hogy éjjelre volt valami munkám, és el kellett mennem. Igaz, szédült a fejem, alig bírtam tartani: a két üveg rum, meg az, hogy a parkban a padon töltöttem az éjszakát, kettesben a lámpaoszloppal, kicsit elvette a kedvemet a magyarázgatástól. Felhívtam a munkahelyem, hogy nem tudok bemenni, aztán aludtam délig...

Az elmúlt öt évben kétszer azért együtt voltunk az asszonnyal az ágyban. Akkor épp részeg volt, és mindegy volt neki, hogy épp én vagyok mellette, két órányi időre. Amikor magához tért, azért csak átzavart a szobámba....

Ezen az estén a búcsúleveletem írtam. De nem az asszonynak, vagy anyámnak, nem, a főnökömnek írtam, aki a barátom is. Diszkrét ember, de legalább ember. Érez, lát, megért dolgokat. Igaz, néha nem tudja tartani a száját, és káromkodik. Neki nem

időpocsékolás, ha verset írok, vagy festek, csak az asszonynak. Anyám meg annyit ért belőle, hogy na... Ő csak azt kérdezné: – már megint ki bántott? Vagy: – ilyen nehéz az életed, hogy ennyire fájdalmas verseket írsz?! Már megint ő, kisfiam?...

Az, hogy néha megjelentek írásaim, a feleségemből annyi reakciót váltott ki, mint egy vízilóból, ha egy légy száll rá, ellenben rettenetesen bosszantotta, annyira, mintha egy víziló lépne rá egy légyre. Mert ő megmondta nekem, hogy abból nem lehet megélni, csak pénzt visz el, és nem hoz pénzt a konyhára, meg az a rengeteg idő, amit feleslegesen töltök ezekkel; aztán jött a már begyakorolt szöveg: a két lábbal a földön állás hiánya, meg az anyám, meg én mindennel együtt, de ő már mindent jól ért, neki ebből elege van...

Az a fél falunyi kisebbségi érzése, hogy én valamiben is több lehetek nála, elviselhetetlenül gonosz fúriává alakította át egy szempillantás alatt ilyenkor...

Gyönyörű volt az a nap, amikor elhatároztam, hogy befejezem. Ma végre is hajtom a tervet. Elegem van mindenből. Kilépek az életből. Újat kezdeni nincs értelme, ennyi elég volt... e földi paradicsomból.

Írtam a búcsúlevelet, és akkor megjelent ő. Ott állt, és mosolygott. Rám nézett, és én csak ültem az íróasztal mögött, mint valami rajtakapott gyerek, vagy mint egy csodát látó hívő...

Tőle tudtam meg, hogy az asszony és a gyerekek úgy alszanak, mint a mormoták, pedig nem szólt. Csak a szemébe néztem, és magamban hallottam, amit mond. Csak nekem mondott dolgokat ebben a szobában, ahol már régen csak magamat hallhatom, ha akarok valakit hallani. Kérdezett néha valamit, magamban hallottam a kérdést, de nem is kellett válaszolnom, egyből értette, vagy tudta, mit fogok gondolni. Megértettem, hogy ő egy másik világból jött, s valami olyan boldogságot éreztem, mint soha azelőtt...

Később azt akarta, fejezzem be a levelet, ő eljuttatja a főnökömhöz. Aztán jött az ágy. Szeretkezés. Mámoros voltam, mintha nem is én lennék.

Ő valami olyat mondott bennem, hogy kárpótolni fog mindenért, az eddigi magányos évekért, de ez hülyeségnek tűnt, hiszen hogyan kaphatnám meg ezt néhány óra alatt. Amit az évek elvettek tőlem: szex szépség, jóság, szeretet, meg az ifjúságom!...

Kárpótolt! Így igaz. Semmiféle gyötrelmem, fájdalom nem hatolhatott el többé hozzám, nem, mert már csak ez a csodálatos, gyönyörűsleges ölelkezés volt.

Mielőtt lehunyta a szemét, azt sugallta-üzente-mondta /?/, magam sem tudom, hogyan csinálta, hogy fejezzem be a levelet, aztán elvisz innen...

Így most befejezem azt is, meg a naplót is; bárhogyan lesz is, csak jobb lehet, mint eddig...

Látom, felnyitotta a szemét. Villózó fény-ruhája szinte megvakít. Köszönöm ezt az éjjelt, kedves messziről jött, és messzire vivő...

Beszélgetések, és jegyzőkönyv

(részletek)

...A férjemmel nem éltünk jól, ez igaz. Pipogya alak, de az, hogy így eltűnjön, nem volt jellemző rá... A gyerektartást fizette eddig. Ezután hogyan lesz, tessék mondani? Meddig tart, míg előkerítik azt a...

...tudom, hogy bevittek, volt gyomormosás is... akkor is igaz, hogy a saját szememmel láttam... nem, nem szoktam sem fehér, sem másfajta egereket látni... igen, ott álltam az ablakkal szemben... az erkéllyel szemben, és irigyeltem, aki bent van, mert kint esett az eső, bent meg meleg van... égett a villany a szobában... miért találnék ki bármit is?... Nem, ha mondom! Ha ki tudnék találni bármit is, akkor írnék, vagy betörnék, mert ahhoz is ész kell... csak a kocsmban ittuk meg a napi adagot ketten... 8-10 üveg sört, meg néhány felest... nem voltam olyan részeg, kérem... kérem, ha nem hisz nekem, akkor hagyjon végre békén... szóval kinyílt az erkélyajtó, és láttam egy férfit... az arcát persze, hogy nem láttam, mert háttal volt a fénynek... A nőt akkor is láttam!... Igen, az arcát is!... valahogyan, valamitől fénylett az egész, mintha kivilágították volna belülről... nagyon jó nő volt, olyan szép, mint az anyám volt, a régi fényképein...

– A barátom volt. Öngyilkos lett, az biztos. Már mutattam a búcsúlevelét... A vége olyan, mint aki megbolondult? Így is lehet mondani... persze, hogy láttam, hogy milyen kusza az írás, meg, hogy összevissza kalandoznak a gondolatai, de van benne rendszer, hiszen ön is olvasta a naplóját...

Úgy kilenc éve kezdte el írni, s amikre visszaüt a napló végén, úgy már minden érthető, hiszen azt önmagának írta, mintegy emlékeztetőnek...

– Átléptek az erkélyen, az utca fölé, s mintha valami lépcső lett volna, azon mentek fölfelé, nagyon gyorsan... Igazában szálltak, de hát az marhaság... én meg csak néztem őket, s azt hittem, hogy részeg vagyok, azok meg csak mentek, huss! Amíg olyan aprók nem lettek, mint a bolha... nem mesélek, és nem is hazudok... telihold volt, addigra elállt az eső... ha nem hisz nekem... mentek fölfelé, aztán eltűntek... Na, most már elég! Menjen a...

– eltűnt, kérjük a lakosság segítségét. A fényképen...

– de minden ruhája megvan. Pucéran meg hova mehetett volna? Messzire nem, az biztos. Keressék csak, a gyerektartás....

– Azért vittek a kijózanítóba, mert a törzsnek elmeséltem, amit láttam... fogja már fel, maga...

... A hivatalos verzió szerint a Dunába ugrott. Valahol majd csak kifogják...

... Kicsit devalvált ember volt... furcsa kis verseket írt... igen, a barátom volt...

... Kislányaim! Már nagylányok vagytok. Majd folytatjátok a leckét... Csönd legyen!... Béla bácsi lesz az új apukátok... Igen, van nyaralója, kocsija, gyönyörű, nagy háza, és van sok-sok pénze... Mi van? Mi olyan sürgős?... Azt írd be, hogy eltűnt, vagy ne írd be semmit... Nem. A Béla bácsi nem értelmiségi, mint az a tróger apátok volt, az a... Én? Én persze, hogy értelmiségi vagyok, azt írd be te is... Most már jó lesz nektek is, bogaraim! Ti szerencsések vagytok... Apátok?... Ki ne ejtsd még egyszer a nevét! Megérdemli a sorsát...

Élet-, pályamódosítók

/A cím alá írandó az alábbi:

Egyrészt: az alábbi történetek, és az abban szereplők, mind-mind képzeletem szülöttei, és a valósághoz, igazi hús-vér emberekhez nincs semmi közük. Kitalált személyek és események, melyek, és amik a valóságban nem léteznek, és nem történhetnek meg. Így biztos vagyok benne, hogy senki nem fedez fel semmilyen hasonlóságot senkivel kapcsolatban.

Akinek pedig kis történeteim szellemessége, drámaisága és maisága kevés, az találjon ki jobbat. Esetleg tegye azt, amit barátaim és ellenségeim egyaránt mondanak rólam: ha nem lennél, ki kellene találni.

Nekem ennyi közöm van (vagy nincs) a valósághoz.

Tudják, nagy az isten állatkertje. Ha lehetne benne erszéyes oroszlán, és van kacsacsőrű emlős, lehetne jeti, így elérhetek benne én is, a történetkéimmel együtt.

Másrészt: még fent ülök a fán, de már sejtem, hogy egyszer le kell másznom majd róla, hogy két lábra, vagy fejre álljak.

De jelenleg még nem döntöttem./

1.

A napközis tanár

Csak amikor már véglegesítettek, talán egy héttel utána közölte velem O., hogy mégsem javasolnak továbbtanulásra. / Vele üzente meg B., az igazgató./ Neki így vagyok jó. Nem kell neki magyartanár, Dunát lehet rekeszteni velük a kerületben.

Hamar felfogtam, hogy átverték. Hogy valami kis nyugtalanságot én is keltsek bennük – nem emlékeztettem senkit arra, hogy: az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó, hiszen ezt a fajta tisztességes polgár kinézetű emberhamisítványt már ismertem; ezek mindig mindent letagadnak, ha nincs leírva papírra –, mondtam O.-nak, hogy én egy makacs, kitartó fajta vagyok. Ha nem javasolnak, akkor is elküldöm a jelentkezési lapomat.

– B.-nek parírozni kell, akkor jó főnök. Aki ujjat húz vele, azt viszont rövid úton kirúgja. Itt volt például Gy., ő három hét alatt ment el innen, saját maga mondott fel, mert B.-nek ellentmondott. Egyszóval nem ajánlom – mondta O.

Láttam rajta, mennyire örül, hogy sikerült elintéznie, hogy ne javasoljanak, s hogy ezt ráadásul ő mondhatja el nekem. Ő és B. puszipajtások voltak. Amikor befejezte, csak vállat vontam. Én pedig akkor is elküldöm, mondtam halkan, de úgy, hogy hallja. Persze, tudtam, hogy nem rúghatok labdába. Tudtam azt is, hogy jól idomított kengyel-futóhoz illően O. még aznap rohan B.-hez, hogy figyelmeztesse: konok, makacs, és pártütő vagyok, és, hogy B. szorongassa is meg ezért a nyakamat.

Nem érdekelt. O.-t, mint a csúszómászókat általában, nem szerettem, de beszélnem, sajnós, kellett vele. Ő volt a munkaközösség vezetője, tehát a „főnököm” is, meg egy műszakban is voltunk. A levegőztetés idején elkerülhetetlen volt, hogy ne köszönjek, és ez elég volt, hogy ő beszéljen, kérdezzen. Hogy ilyenkor elmondhassa, milyen jól élnek, ő, meg a gyerekei. Fele sem volt igaz annak, amit mondott, de jól felbőszített vele mindig: tehát lakás, kocsis, több nyelven beszélő gyerekei, nyugati utak, telek, meg gyümölcsöskert, a nagypapa elesett hős partizán, neki szabad bejárás a pártházakba; ő mindent elintéz, amit akar, és így tovább, egyszóval kölcsönösen utáltuk egymást.

Ha akkor valaki azt mondja, hogy itt és itt van üres állás, azonnal felmondok. A nagyobb baj az volt, hogy hiába kerestem, nem volt megfelelő állás sehol.

O.-t és B.-t nem fojthattam meg, így magamba fojtottam minden keserűségemet. Dolgoztam tovább, mint addig. B. viszont attól fogva mindent megtett, hogy lehetné lenné tegyen. A lényeg az volt, hogy vegyem észre: leírtak. Mint a katonaságnál: mindig találtak valami hibát abban, amit csináltam, vagy amit nem csináltam. Így ment két hétig. Akkor szóltam C.-nek, hogy mogyorózzák meg egy kicsit B.-t. Foglalja le magát valami mással, ne velem szórakozzon. Csakhogy C. nem tett semmit. Gyereke már nem járt hozzám, így ő sem foglalkozott velem.

Véletlenül meghallottam, H. kőműves kisiparos keres segédmunkást, aki nem csak iszik, de dolgozik is. Jelentkeztem. Most is nála dolgozom, és háromszor annyit keresek, mint B. meg O. együttvéve.

A gyerekemnek néha megmutatom a falra kiszögelt diplomámat, és megkérdem tőle: mit ér ez a kutyaőr? A játék lényege a válaszában van, s ő lelkesen mondja is: – kutasajt!*

* **Jegyzet:** A gyengébbek, és O. meg B. kedvéért az az utolsó szó gyereknyelvről magyarra fordítva csak annyi: kutyasz...t!

2.

A vadász

Albie medvére vadászott. A medve meg Albiera. Régi elszámolnivalójuk volt egymással. Albie megsebezte a medvét, miután a bocsokat lelőtte, a medve egy kicsit szétromcsolta Albie bal combját, de a vadásztársak pufogatása, és az, hogy a medve már alig élt, azt jelentette, hogy Albie el tudott menekülni. Este már nem üldözték tovább a medvét a többiek, éjjel pedig zuhogni kezdett, és vagy három napig esett. Albie sokáig nyomta az ágyat. A medve eltűnt. Ez négy éve történt.

Albie most újra medvére vadászott. Több állatot széttépett már a hegyekből lejtő vadállat, így Albie fogta a puskát, és ment, a többiekkel együtt, föl, a hágón. Albie nem tudta, hogy ez a medve az ő medvéje, talán egyszer rémlett föl benne, hogy ez a medve esetleg a régi, elveszett medve lenne, s most errefelé eszi a fene megint, de megnyugtatta

magát, hogy az nem lehet. Így történt, hogy a medve majdnem felkoncolta őt, amíg a többiek odaértek, Albie lövése, és segélykiáltásai után. A medve Albie régi medvéje volt, s Purtz lőtte végül közről fejbe. */Innen ered a mondás is: kipurtzantotta, kipurtzant./*

Albiera már alig lehetett ráismerni, amikor felépült. Lenyúzott fejbőre, kivert bal szeme, nyomorék bal keze, és két, toldozott-foldozott lába, beesett melle azt bizonygatta: ez bizony már nem a régi Albie.

Ugyan még egyszer puskát fogott, de aztán soha többé. Akkor rókára vadászott. A saját háza ablakából lőtt a tyúktolvajra, de reggel Albie felesége csak a saját kutyájukat találta a kerítés tövében, az egyik tyúkkal a szájában.

Albie mostanában csak legyekre vadászik. Jobb kézzel, puska nélkül. Néha sikerül elkapnia egyet-egyet, akkor még meghallgatja, hogyan zizeg az öklében, aztán szétnyitja az ujjait, és hagyja, hogy elrepüljön az istenadta.

3.

A szoknyavadász

J. negyedszer is megnősült. Fél év múlva elváltak. J. akkor megoperáltatta magát, és először, és utoljára férjhez ment.

4.

Társas lény

F. nem szeretett egyedül inni. Fizetett mindenkinek. Ma már csak akkor iszik, ha valaki fizet neki, de azt sem tudja egyedül meginni, csak ha valaki fogja a poharat, és a szájához tartja.

Példabeszéd a tisztességről

Ági sokszor volt szerelmes. Szerelemből ment férjhez is, meg otthonról is el akart kerülni, így az elején boldog is volt, meg elégedett is. Szült gyorsan két gyermeket, aztán rájött, hogy Pest után a vidéki kisváros nem az igazi. Férje egyre többet iszogatót. Ági tanfolyamra járt, ott ismerkedett meg valakivel. Férje ekkor már alig jeleskedett az ágyban, így Ági aztán hamarosan kárpótolta magát az új ismerőssel. Azután szakítottak.

Ági véletlenül megismerkedett egy amatőr festővel. Ő is festegetni kezdett. Ez pénzkiadással, és sok szabadidő felhasználásával járt, ami otthon kiváltotta az addig lappangó keserűséget és gyűlöletet. A veszekedések lassan elfajultak.

– Miért ezzel a marhasággal töltöd az időd, ahelyett, hogy velem, meg a gyerekeiddel törődnél?!

– Miért iszod el a fizetést, mit adjak a gyerekeknek enni?! – ez a két alap, és költői kérdés volt a gyűlölködések kiindulópontja.

Ági ekkor már tudta, hogy neki nem elég a kisváros, és kevés az, amit a férj, és a szerető nyújt külön-külön.

A kisváros ekkor már pletykált Ágiról és a barátjáról, csak a férj nem tudott semmiről, egy darabig. Végül Ági hibájából mondták ki a válást.

A férjnél maradtak a gyerekek, övé maradt a lakás is. Ági visszaköltözött az édesanyjához, és becsületesen fizette a gyerektartást.

Volt férje ekkor érdekes módon abbahagyta az ivást. Ági minden második hétvégén elment megnézni a gyerekeit, de amikor a volt férj rá akarta beszélni, hogy kezdjék újra, Ágit olyan undor fogta el a gondolatra, hogy le kellene feküdnie újra vele, hogy szó szerint felfordult a gyomra.

Most már négy éve élnek külön. A férj egyedül neveli a gyerekeket, Ági albérletben lakik, fizeti a gyerektartást, és kéthetente látogat. Ja, és fest, munkaideje után, megszállottan, ám pocsék képeket.

Három szeretője tud egymásról, de Ágit ezért egyik sem hagyta még ott. Mind a három férfit másként szereti: úgy, ahogy azoknak jó. Ági teljesen alkalmazkodik hozzájuk. Igaz, mind a három férfi festeget, rajzol. Így Ági úgy véli, ebben sokat tanulhat tőlük. Mind a három megkérdezte tőle, nem akar-e újra férjhez menni? Elvenné őt...

Ági mindegyiknek megmondta: ő nem fog férjhez menni; neki nem szabad férjhez mennie!

Így kiegyensúlyozottan él, és csak az bántja, hogy szeretői nem érnek rá olyan gyakran, ahogy azt ő szeretné, de ezt viszont meg nem mondaná a világ minden kincséért, egyikőjüknek sem.

6.

Majdnem kisiklott álmodozás, avagy duplacsavar

CS. örökké ábrándozott, álmodozott. Már kisgyermekként kezdte.

Ó, ha belenyomhatnám anyu fejét a vízbe: megmosod a füled, vagy belefojtalak! Bárcsak én osztályozhatnám a tanító nénit: kettő meg kettő, az négy? Egyest kap tanító néni, mert az bizony csak három! Miért nem tanul? Behívassam anyukát?!

Később moziról, kerékpárról, két hónapos tanulásról, és tíz hónapos szünidőről álmodozott. Aztán jöttek a lányok. Ó, bárcsak rám nézne. Ha figyelne rám. Ha megcsókolna. Ha megölelne, ahogy én szeretném.

A szép lányokért sóvárgott, de a kevésbé szépek is valahogy elkerülték. Néha egy-egy tétova lány valamiért kikötött mellette, de ő kevésnek tartotta őket, magához mérve.

Ó, ha hozzám jönne M. és lenne egy gyerekünk... Végül feleségül vette V.-t, lakást is kaptak felesége szüleinek segítségével, s született hét gyerekük.

Cs. még mindig folyamatosan álmodozott, ábrándozott. Bárcsak elválnánk, nem lehet ezt az állandó sivalkodást, gyereknyüzsgést, veszekedést ép ésszel elviselni. Persze, hogy nincs semmink, mert nektek minden kevés. Bárcsak lenne ötösöm a lottón, vagy halnék meg már végre! Mindenben szerencsétlen vagyok, vonta le végül a következtetést. Sajnálta is magát rettenetesen!

A következő héten kihúzták a lottó ötösét, s szomorú is volt egy pillanatra, hogy csak ő tud róla egyedül. Mindent megtehetnék, milyen könnyű lenne minden, irigyelnének az emberek. A Szép Nők közül is néhány szívesen lefeküdne velem! De utána?!... Lenne valami, amiért még vágyakozhatnék? Semmi! Lakás van, kocsi van, feleség, gyerekek, ezekből ennyi is sok, megvan az egészség, tulajdonképpen minden megvan! Igaz, a családi fészek néha diliházhoz hasonlít, de vajon nem nagyobb diliház lenne akkor, ha felvenném azt a sok pénzt?!...

A nyertes lottószelvénnel rágyújtott egy cigarettára, s aznap nem szólt otthon senkihez. Felesége állandóan kérdezgette tőle, hogy mi baja van, de ő hamar lefeküdt, és úgy tett, mint aki alszik. A gyerekek lábujjhegyen jártak, mert a papa nagyon beteg. Cs. ha nehezen is, de megtartotta magának a titkát.

Másnapra a felesége, s a gyerekek megnyugodtak, és újra volt visítás, kiabálás, és a többi szokásos belviszály, mert reggel Cs. újrakezdte: – Ó, bárcsak...

7.

Okos enged?!

G. nem bírta az italt, de szeretett szeretkezni. Felesége hasonlított rá, azzal a különbséggel, hogy ő szerette az italt, de nem szeretett szeretkezni – csak akkor, ha már eleget ivott. Olyankor alávetette magát ezeknek a testi-lelki tortúráknak. G. mégis évekig monogám maradt. Valahogy abban reménykedett, hogy egyszer sikerül meggyőznie az asszonyt, vagy legalábbis megértetnie vele, hogy többet legyenek együtt.

Aztán találkozott B.-vel, és már a harmadik találkozás az ágyban végződött. Végre azt kapta, amit évek óta, évek hosszú során hiába akart, kért a feleségétől G. mégis undorodott magától – akkor –, mert önbecsülésén csorba esett, elve, erkölcsé romba dőlt, önmagáról alkotott képe besározódott. Aztán újra találkoztak, és G. még jobban élvezte az egészet. A bűntudatot az egészséges szeretkezés teljesen kilúgozta belőle.

B. szült neki egy kisfiút, aztán egy kislányt, majd még egy kislányt. B. soha nem akarta, hogy G. elvegye őt, gyerektartást sem kért, egyszerűen megbeszélték, hogy G. mennyivel tud hozzájárulni a gyerek, később a gyerekek neveltetéséhez.

G. gyakran, hetente felugrott B.-hez, ilyenkor ott is aludt.

G. házassága teljesen formálissá vált, hiszen keveset volt otthon, sőt, egyre kevesebbet.

Sokat túlórázott (kellett a pénz), meg hát B.-t látogatta, gyakran csak annyi ereje maradt, hogy szinte csak az ágyat látta, s azt is homályosan. A feleségével viszont azt a pár órát nagyon kellemesen töltötte el. Arról beszéltek, ami G. feleségét érdekelte, G. ezzel igyekezett kárpótolni az asszonyt: kedves, figyelmes volt hozzá.

Eltelt néhány év, és G. egyre kevésbé kívánta B. ölelését, állandóan fáradt volt, és kimerült, az erején felül vállalt munkától. Igaz, B. sem erőltette a dolgot. Aztán G.-ben, bár maga sem értette miért, teljesen kihalt minden vágy, hiába volt B. minden türelme. Egy napon aztán B. váratlanul közölte vele, hogy részéről vége. Neki nem csak pénz kell, de férfi is, aki szeresse őt férfiként, és legyen kedves is hozzá, mint a napsugár: cirógassa, simogassa! A gyerekek természetesen nála maradnak, és megkéri G.-t, hogy többé ne látogassa őket, csak akkor, ha pénzt hoz, de azt is feladhatja postán. G. csak nyelni tudott, s mire szólhatott volna, már kint is találta magát az utcán.

Még kétszer elment B. lakására, de ott egy izompacsirta fogadta, és a küszöbön már nem jutott át. Akkor megleste a fiát az iskolánál, hogy beszéljen vele, de B. is ott volt, és közölte vele, hogy elmondja G. feleségének, ha még egyszer el mer jönni a fiú elé. G. ezek után feladta. Többet volt otthon, de a felesége annál kevesebbet. G.-nek csak most tűnt fel, hogy az asszony kialakított magának egy másfajta életet, amelyben ő nem szerepel. Nem számít rá a felesége, hogy ő otthon is lehet.

Felesége társaságba, színházba járt, és a barátnőihez. G. egyszer megpróbált veszekedni is az asszonnyal, hogy miért nem foglalkozik vele. Felesége azt mondta, hogy hagyja őt békén, ahogy ő is békén hagyta éveken át, vagy, ha nem tetszik neki

valami, váljanak el. Ettől kezdve többé nem mosta ki G. ruháit, nem főzött, külön ágyba feküdtek. G.-nek jutott a régi heverő a másik szobában, felesége maradt a régi ágyban.

Tíz hónappal később elváltak. G albérletbe ment.

Két évvel később, egy este összetalálkozott Z.-vel, volt osztálytársával a kocsmában. Egyformán örültek egymásnak. Z. elmondta, hogy ritkán jár le, de most muszáj volt lazítania, mert összeveszett a feleségével. Később Z. megkérdezte, hogy van G. felesége, és a feleségének a legjobb barátnője, B.? G. ekkor tudta meg, hogy Z. B. és G. felesége egy faluból valók, sőt, egy utcában is laktak a faluban, és ezért mindig is ismerték egymást.

G. még aznap éjjel felkereste volt feleségét, és megkapta tőle a kegyelemdőfést. Igen, tudott B.-ről, sőt, ő beszélte rá B.-t, aki akkor épp gyereket várt a szeretőjétől, aki egyben G. feleségének is a szeretője volt. B. akkor még el akarta vetetni magát G.-vel, de később ők, a nők, megbeszélték, hogy nem kell. G. csak B.-t látta, ő, mármint G. felesége pedig végre csak a szeretőjének élhetett. A két kislány pedig a hústoronyé, aki G.-t nem engedte be B. lakásába. A hústorony akkoriban még tengerész volt, és csak gyereket tudott csinálni, de megülni egy nő mellett, nem. Így csak hébe-hóba tudott B.-vel együtt lenni. B. akkor tette ki G.-t, amikor végül mégis ott hagyta a tengerészetet a hústorony, és már végképp unta B. G. lanyhaságát az ágyban, mert tudja meg végre G., ahogy neki (G. feleségének), úgy B.-nek is kevés volt, amit ő tudott nyújtani férfiként, szeretőként.

– Én engedtem, hogy B.-hez menj, s ő hagyta, mert mind a ketten okosak voltunk. Te meg számár – fejezte be G. felesége.

– Tudod a mondást?! Okos enged, számár szenved. De mi átírtuk B.-vel még akkor:

AZ OKOS NEM ENGED, A SZAMÁR MEG CSAK SZENVEDJEN.

A test

Apó haldoklott. Feküdt az ágyban, sárga ujjai a takarót simogatták. Beesett arca vértelen, és olyan gyenge, mint egy pillanat. Csak a szemei nagyok, fényesek, kékek, ahogy néznek fürkészve az ablakon túl, az égre, és a messzeség visszakéklük bennük. Talán az égre álmodott valamit valamiről akkor is, mikor utoljára nézte az ablakpárkányra óvakodó fehérségét egy felhőnek...

Apó öreg volt. Nyolcvanöt év az életből, eddig ennyi jutott neki. És az ajtó mögött négy gyöngé test, négy ember élt, ült, feküdt, sírt, és nevetett. Ott éltek, és csak egy ajtó volt köztük, két lépés az út. Az ágyban pedig apó feküdt, és hallgatott. Az ablakon át látta, ha esik, vagy süt a Nap, és az estét nem szerette. Tudta, hogy nem él már sokáig, túl gyenge, erőtlens, és a szíve... nem, nem a haláltól félt, de nem akart foglalkozni a gondolatával: az este, és az éjszaka pedig csak azt sugallta.

Éjjel alig aludt. Mint az öregek, csak néhány órát, és hallgatta a beszűrődő zajokat. Ezeket főleg nyáron lehetett jól hallani, mert olyankor mindig nyitva volt az ablak, és akkor a zajok elmosták a gondolatait a halálról. Olyankor mindig behunyta a szemét, és még a cipők kopogása is mondott valamit, valamiről. Télen a hó elnyomott mindent a puhaságával, csak az autók, és a részek hangjait hallhatta olykor, és csak messziről, és tompán.

A lánya, szegény, unja már őt. Áthallatszik, ha beszélgetnek, és azt hiszik, ő már alszik. Legtöbbször a szomszédból jön át egy nő, hallani, ha leül, a fotel nyikorog. Nem érti, hogy bírja a lánya hallgatni, hiszen mindig ugyanazt mondja. – A Kovácsné megint csak elverte az ura... a Pircsinek megint más udvarlója van... A Ferike elmondta... A papája... A mamája... és megint részegen jött haza (igaz, a kocsmában a sarkon van, a távolabbi két sarokra)... szép húst kaptam – és úgy megy el mindig: – Már ennyi az idő? Rohanok, mert...

Néha hallja, hogy megkérdezik: – A papa hogy van? – és a válasz alig változik: – Nem a legjobban. Fekszik. Már felkelni sem tud. Szegénykémnek, Isten bocsássa meg, de az lenne a legjobb...

Ha néha benyitnak megnézni apót, mert látni is akarják, ő becsukja a szemét, és úgy tesz, mintha aludna. Ne kérdezenek már tőle semmit. Arra a kíváncsi vénasszonyra egyszer ki is nyújtotta a nyelvét. Gonosz pletykákat mond mindenkiről, ő meg nem bírta tovább, hogy úgy sajnálkozik fölötte: hirtelen felnyitotta rá a szemét, és kiöltötte a nyelvét. Aztán gyorsan befordult a fal felé, és belül nagyon örült, hogy többé nem nyitott be hozzá. A lánya később leszidta: – Hogy lehet valaki ennyire gyerek?! – Lám, a lánya, nem értette meg őt!

Ő, az öreg, gyenge ember, nem parancsolhat ki valakit a saját lakásából, mert akkor azt hiszik, hogy félrebeszél. Megmondta a lányának, hogy ő nem szereti a gonosz öregasszonyt, de a lánya fél, hogy őket is kibeszéli ez a boszorkány.

– Ne engedd be többet, és akkor nem lesz, miről beszéljen! – de a lánya leintette azzal, hogy megint nem tudja, mit beszél! Ő meg mit tehet; hallgat. A lánya gondoza, ő az erősebb, hiszen nélküle sem felkelni, sem enni nem tudna: olyan ő már, mint egy korhadt, de még lélegző, szú-rágta fadarab. Nem ember már, csak nyűg; egy test, és semmi több.

Egyedül az az öröm, ha a három unoka bejön. Megetetik, beszélnek hozzá. Velük még ő is tud tréfálkozni.

– Papa! Megint karót kaptam. Írd alá. Kösz. Imádlak.

– Tudod, ha nem a nagyapád lennék, bevallom, én is megcsókolgatnálak. Nagyon szép kislány vagy...

A puszi azért így is kijár.

És ha nagyon el van keseredve valamelyik gyerek, és odaül mellé, hát vigasztalni kell: – Évi! Mit vagy úgy elkeseredve! Karóra is szükség van. Öreg korodban fogod megbecsülni, ha eszedbe jut, mennyi karót kaptál. Nem a botra, hanem a fiatalságodra támaszkodhatnál, még ha karók szegélyezik is: és a fiatalság, az azért nagyon szép.

Elmondtak neki sok mindent, és megtanulta, hogy a karó, a fa egyest jelent, hogy a srác, az fiú, és hogy ki a klassz fej. Ha valami nem sikerült, és segítség kellett, mindig megtalálták, és ha éppen tudott, segített...

Mostanában egyre kevesebbet jöttek át hozzá. Ismerősök és barátok jártak fel, és az unokák nem értek rá vele foglalkozni.

Most már csak akkor jöttek, ha pénzt kértek valamire, vagy esetleg őt kellett meg-
etetniük.

Egy ajtó, és két lépés. És milyen messze vannak mégis... Akkor esett ágynak először, amikor meghalt a felesége. Borzalmas eső volt. Úgy érezte, mintha levágták volna a karjait, ahogy eresztették le, a sírba, a mindig mosolygó öregasszonyt.

A lánya jött el, és ápolta őt. Amikor felgyógyult, odavette a két gyerekkel. Akkor még csak kettő volt – a lánya soha nem ment férjhez –, később három.

Nem tudta elfeledni a feleségét, s a halála után nem akart többé élni sem... Ahogy múltak az évek, egyre többet volt beteg, öregedett, fogyott a mécses. Hat éve él már szinte állandóan az ágyban. Felnevelt hét gyereket, és csak a legszerencsétlenebb maradt mellette: az is miért?...

Két szoba, meg az ő kis pénze; de meg kell hagyni, rendes nő, tiszta. Egyedül nevelni a három gyereket nagyon nehéz, és itt van ő is, a már tehetetlen öregember.

Mindig készül a halálra: milyen lesz, nehéz-e, fáj-e? Az a néhány utolsó perc. Jó lenne tudni, legalább elbúcsúzhatna a gyerekektől, hiszen ők jók, szépek, és gyengék. Nátha, tüdőgyulladás, egyik sem vigyáz magára, és kész a baj. Rossz lesz, hogy nem láthatja pirosan izzó képüket. Ritkán találkoznak így is, de akkor már egyáltalán...

Ők élnek tovább négyen, s ő nem lesz – ez az élet rendje, tudja ezt jól. De éveken át csak feküdni egy ágyban, rettegve, jaj, nem ez a perc az utolsó?!... és várni.

Várni, hátha bejön hozzá valamelyik gyerek, hogy ne legyen ennyire egyedül. Várni valamit. És közben alig szűnik a félelme – de megtanult várni... Álmodott, és álmodozott. Álmodni! Álmodni valamit, valamiről, és ő álmodott is.

Az ablakba odaszálltak a galambok és a verebek, persze külön-külön; nem szívelik egymást azok se, pedig azok madarak csak. Aztán csiporogtak, búgtak, és villámgyorsan tűntek el, ha valaki hirtelen belépett a szobába.

És milyen szép is tud lenni az ég, ha nagyon kék. Olykor meg vad és szürke is, és hogy csillog néha az üvegeken a Nap. Az a kékség, ha sokáig nézte, megnyugtatta, és nem félt semmitől. Bár buta dolognak tűnt előtte, hogy most van ideje csak megfigyelni, milyen is az ég, és hogy most nyugtatja meg, amikor nincs is miért megnyugodnia.

Valahogy vonzó volt az a tiszta messzeség, Csak ritkán nyugtalanította valami: ott fenn, innen nézve, minden olyan békésen tiszta volt, idelent pedig csupa zaj, korom, és por. Lehet, hogy azért, mert az ember mindig a földre szögezi a tekintetét, és csak a lába elé néz?...

Magányos óráiban megvigasztalta az a gondolat, hogy most látja, amit nyolcvanöt év alatt soha nem látott: de addigra már mindig elfáradt, és elálmosodott.

Feküdt az ágyban, sárga ujjai a takarón. Beesett arcában csak a szemei voltak nagyok, fényesek, kékek, mint az ég...

Érezte, ezek az utolsó pillanatok. Négyen ott álltak mellette, és ő először szólni akart, mondani valamit, ami fontos lenne talán még nekik, vagy csak elbúcsúzni. Aztán arra gondolt: ő már ezeknek régen csak egy felesleges bútordarab, mint az a nyikorgó fotel odakint. Abban ő még üldögélt valamikor, s a feleségét tartotta a térdén: úgy ringatta. Ó, de már régen kidobták volna azt a fotelt, ha ő engedi, de nem engedte: ezek itt négyen soha nem tudták, miért?!...

Igen, ő itt csak egy test. Elfelejtik hamar, végre kényelmesen fognak élni. Elfelejtik, s a sírkereszt fogja tudni egyedül, hogy a teste hol van, hiszen az ember addig él, amíg az emberek közül valaki őrzi emlékezetében.

Nézett az ablakon túl a tiszta égre, és halkán lélegzett. És akkor lassan az ablakpárkányra kúszott egy felhő, fehérén. Apó szavakat keresett, hogy megörökítse magában, s ha nehezen is, de végre megtalálta: – milyen szép!

A szoba

A magas házak sora szűk utcát alkotott, ahová a napfény ritkán ért el. Az egyik ház földszinti ajtóablaka mindig el volt függönyözve vastag, soha félre nem húzott függönyökkel. A függönyök kopottan, elrendezett ráncokkal, s porosan hulltak alá, bordó, kissé lilás színe taszította és vonzotta tekintetemet. Ha elmentem az ablak előtt, felébredt bennem a kíváncsiság, de igazán még nem akartam tudni, mit is rejt a szoba.

Ahogy az élet, az utcák, a szemet vezető sínek, úgy ez a szoba is valamiért az enyém volt, nem ismert titkaival együtt. Ahogy a Nap is, mert a Napot is láthatja mindenki.

A félelem több volt bennem, mint a sóvárgás, így, ha a szemembe villantak az ablakot borító függönyök, csak akkor tűnődtem el a köztünk lévő rejtett kapcsolaton, de felderíteni nem igyekeztem.

Egy hajnalon nyitva volt az ablak. Szétrántottam a függönyöket, s bent álltam a szobában, tüsszögve a portól. Szemem lassan szokott hozzá a benti fényhez, szürkésnek tűnt minden... A szoba falain képek sorakoztak. Az egyik sarokban bölcso állt, a másik sarokban karosszék. Középen asztal, felette csillár lógott. A fal mellett szekrény, ágy volt.

Homályosan láttam mindent, alig volt fény, de nem akartam a függönyöket jobban széthúzni, sem villanyt gyújtani, hiszen minden tárgy ismerősnek tűnt. Izgatottan szemlélődtem, s próbáltam rájönni, miért ez a furcsa érzés bennem?

A szépen faragott bölcso ringott kissé, de üres volt. Por lepte kívül-belül. A fölé akasztott csörgő nem adott hangot, amikor ujjammal megütöttem. A szoba hirtelen megingott, s amikor körülnéztem, már nem volt ablak mögöttem.

Az ajtó kinyílt, s a derengő fényben egy másik szobára láttam. Ott sem volt senki. A bölcso helyett itt kiságy állt az egyik sarokban, a másikban fotelágy, s köröttük a

földön játékok, könyvek. Ólomkatonák masíroztak a szőnyegen, harci riadót fújt a kürtös, a dobos pergette a dobot: szuronyt szegezz! Jancsi bohóc hosszú lábain ugrált a piros lámpák és az autók között, pedig Jujdefáj doktor bácsi egyszer összefoltozta őt is. A babák a kifestőket lapozgatták, Keljfeljancsi egyre csak le akart feküdni, Paprika-jancsi meg futott a bűgőcsiga elől. A lepkegyűjteményből egyre szálltak a pillék a rétek-re, s az éjszakába; a nappal fényeiben ragyogó pipacsokra, vagy a kertben a káposztákra, ahová utoljára szálltak le annak idején, s még a szirénázó kisautóra is rászállt egy lepke, a nagy fecskefarkú. A kisasztalon sakktábla hevert, s a félbehagyott játszma folytatódott, míg végül a két király döntetlenre adta. Az ebédlő asztalon nyitott hegedűtök, nád-pálca, virágváza, albumok, rajzok, festmények voltak egymás mellé rakva, de mind csupa por. Rakosgatni, tisztogatni kezdtem a képeket, rajzokat. Az egyik rajzon hosszan kanyargó út látszott, de rá is volt írva, hogy ÚT, s alatta zárójelben: *(lehet ez Hokusai, és mindenki útja)*. A többi rajzon is, *(zárójelben)*, próza magyarázta, hogy a vonalak mit akarnak ábrázolni.

Az egyik album magától szétnyílt. Egy akváriumot mutatott a fénykép, benne mozgó, úszkáló aranyhalakat. Ez a sosem-volt akvárium képe, az akart, a megtiltott, az el nem érhető. A másik képen erdészruhás kisfiú mosolyog, és hátra mutat, a szivárványra. Aztán egy fürdőszoba, egy zongora képe: a meg nem valósult vágyak és ábrándok poros képei.

A másik album a valóság: a poroló, a fűrészbak, előttük én, s a kiabáló gyermek-társak, még a hangjuk is hallom: gyere! Az udvaron, a tűzfalnál egy kintornás furcsa gépe nyekergő hangokat zenél. Vagy itt a grund, a csábító, játékos széllel, napfénnel. Egy másik képen az útkövezők egylovas kordéi, a kétkerekűek. Az egyik útkövező a barátom, néha felültet a lóra, a kocsira, én meg segítek neki a követ válogatni, adogatni. Egy ládaszögelő asszony, aki megtanít, miként üssek a szögre, hogy az ujjam ne legyen ott. Aki úgy szeret, mintha a fia lennék, s az első kis fizetésem is neki mutatom először, hisz mellette szereztem a nyáron.

Az összelőtt könyvesbolt utcára néző kirakatában felállított piciny kuckó, könyvekkel rakottan, az abban ülő, és mindig fázó, dereshajú Mindenttudó néni mosolya, hogy ott állok, mindennap, és nézem a rengeteg könyvet. S egy másik kép: az össze-spórolt kiflipénzből titokban vásároltakat hogyan szorítom magamhoz; Twist Oliver egy-kettő-három! Három kötetnyi könyv, tizenkét forintért mennyi boldogság!

S már a Lupa szigeten törtet előre sok apró gyerek, mindnek kezében ág, és teli torokból fújják: – Hej hó, hej hó, a törpe élet jó! – s már régen tudom, a magam világa ez, én éltem itt, a múlt néz velem szembe minden képről.

Már mohón kapok a harmadik albumért. Vajon mit rejthet?

Ereszcsatornás, vakolt ház mellett egy öregasszony áll, kezében lavór, s abban mosott ruha... Gyermekkori szerelmem állt így egy képen, de nem, a vonások hasonlítanak csak! S én meghallom, ahogy susog a kép: – én vagyok, csak megöregedtem.

Gyorsan továbblapozok, s szerelmeim néznek vissza rám, gúnyosan, vagy szeretettel, de mind megváltozottan. Lehet ez? Az idő érzelmeimben így megcsúfol hát! S egy gyönyörű arc villan elém cáfolatként. Be szép is vagy! De te, te már nem élsz!... S ő bólint; igaz, már régen nem élek. A halál őrzött meg így, ilyenek, míg te a többieket láttad megöregedni – s én összecuskom ezt az albumot is. A negyedikre, ötödikre rá sem nézek, már nem akarom tudni, mit tartogatnak.

Míg az albumokat lapozgattam, a szoba képe megváltozott. A sarokban hintaszék, a fal mellett végig könyvvállvány, külön polcon azok a könyvek, amelyeket csak meg akartam venni. Alacsony asztalkán üres akvárium, a szoba közepén fehér színű zongora, billentyűk nélkül, a falakon képek. Ismerősök, barátok képei. Egyszerre mind sóhajtozni kezd, és csupa jajkiáltás lesz a szoba, végül egészen érthetetlen üvöltésbe csap át, engem szaggató zűrzavarrá. Menekülök egy másik szobába, de itt csontvázak összekaszkodott serege nem enged tovább, s a halál ezer arca liheg felém, s a koponyák tádogva zihálnak: HALÁL! És jönnek, és zúgnak a falakról a fiatalság titkai pőrén, szürkén, sírva, és bicegve, hősies pózzal és fintoros felismeréssel, s poros játékokat nyújtogatnak felém, hogy szemembe nézhessenek, hogy farkasszemet nézzenek velem, s nekem nincs erőm szembenézni a múlttal, az elvesztegetettel.

Idegenként válok el e valamikor szeretett dicső trófeáktól, a megható bolondos trófeáktól, a megfoszladozott képek ráncos arcú öregasszonyaitól, a duzzadó erőből maradt inaktól, az elvetélt vágyaktól, a valónak hitt álmoktól, el e kihűlt világtól – sorsom mássá vált idegen kalapját húzva a szemembe, rémülten, és jéggé fagyott szívvel menekülve vissza a világba, az utcazájba, autótülkölésbe, a rohanó emberek közé.

Ott álltam az utcán, az ablakon kívül, de kezem még a függönybe kapaszkodott. És hirtelen erősebben megszorítottam. Ahogy a körülöttem hullámozó tömeget néztem, láttam, hogy az emberek egymás után váltak öregekké, aszott testű, rogyadozó lábú öreg

emberekké. Kinyújtott, tapogató kezekkel jártak, mint akik keresnek valamit, és egyszer csak valahonnan mélyről, messziről, segélykiáltás zúgott végig az utcákon. Az öregek eltűntek, s helyettük áttetsző koporsókban fekvő, és a koporsókat könnyedén toló csontvázak úsztak el mellettem, mind saját útját látva és követve, s az esti hóesésben elenyésztek.

Elindulok én is a kihalt úton. Már csak oda akarok menni, egy fényes kirakatig. Játékok sokasága, új babák, vonatok, a jövő játéakai ragyognak a fényben, az üveg mögött. Egy kicsit még örülni, mosolyogni szeretnék, talán csak percekig, de egy alvó-baba kezében levő tükröcskében meglátom magam – az arcomat! Jajdulni sincs erőm, csak nézek a tükörbe, és látom magam rútnak, romlottnak, csontváz arcomat ijedtnak, s a hús iszonyat ránt össze, ahogy én is feloldódom a sötétségben.

Két családi kép

A kövér Zalaufné megnézte magát a tükörben, hurkás hasát megtapogatta, próbálta behúzni, hátha, de nem ment, izzadt a homloka, és vörösebb lett az arca – ha ennél a vörösnél lehet még vörösebb –, a haját megigazgatta, vastagon kifestett szemével kacintott, és rámosolygott tükörbeni önmagára elégedetten: úgy találta, elég csinos, sőt, szép! Igen, kimondottan szép az arca, és így, ha felemeli a fejét, nem is látszik az a toka; aztán kihúzta magát, lesimogatta a szoknyát, de hiába minden, a kövér nagy has nem lett kisebb, s őzikebarna szemei elfátyolozódtak, egy pillanat alatt nagyon bánatos lett.

A vékony, beteges Richárd csak nézte, hogyan tipeg, pipiskedik az asszony a tükör előtt, róla teljesen megfeledkezve. Arról, hogy ő beteg, és még a gyógyteáját sem kapta meg, pedig mindjárt nyolc óra, és akkor kell bevennie a gyógyszereket is, a teát is, a pirítóst is. De róla teljesen elfelejtkezik, mintha a világon sem lenne, még a szobában sem lenne: nézte azokat a vastag combokat, hogy hányingert kapott – csupa zsír itt minden, ez a lakás is csupa zsír és haj – dühöngött magában. Jaj, hogyan simogatja a hasát! Jaj, de kövér! Istenem! Hová tettem a szememet! Persze, az anyja is ilyen kövér volt.

Arnold, a fia, az ablak előtt állt, és nézett le az utcára: – ott lent hömpölyög az élet, csupa nyüzsgés minden – ezt kellene megírni gyorsan, most, azonnal, de nem mozdult; hogyan is? Hát persze: – az utcákon tolong a világ, egymást tapossa sok szürke bogár. – Igen, ezt fogom írni. Jó KÖLTEMÉNY lesz, biztos kiadják, végre megjelenik egy versem, és fölötte ott lesz nagy, nyomtatott betűkkel a nevem, aztán majd megjelennek sorra a verseskönyveim, és engem fog csodálni az egész világ. A lábaim előtt fognak leborulni: – Mester! – mondják majd, és a nők imádni fognak.

A hentes a sarkon bezárta boltot, és ment haza, de már nem sietett: – nem kellett volna elhívni mégsem, azt hiszem, olyan, mint egy elefánt: két pocak fog találkozni! Erzsinek is szólhattam volna.

Igaz, szeretem a változatosságot, de ennél a nőnél még nem tudom, hogyan alakul, biztos megjátssza magát! Én meg nem szeretem a sok játékot, nem az én kenyerem.

Inni néhány kortyocskát előtte, körbecsókolgatni, aztán az ágyba!

S megy minden, mint a karikacsapás. Már ameddig megy. Igen, megy, ameddig megy.

Még egyszer megnézte magát a tükörben, és letörölgette azt az egy kibuggyant könnycseppet Zalaufné, és már mosolygott is. Hát persze!

Ha kellek neki, így is kellek, és különben is biztos, hogy tetszem neki, ezért hívott meg egy kávéra: azt hiszem, boldog vagyok, és az is leszek.

Arnold még ott állt az ablak előtt, összehúzta a szemöldökét, és nézett morcosan: – olvasni kellene, és tanulni sem ártana egy keveset, na, majd holnap arra is sor kerül.

– Elmész? – kérdezte Richárd kicsit félénken, de harciasan.

– El, persze, hogy elmegyek.

– És a teám?

– Jaj, édes! Majd a Mari behozza, csak csöngetnie kell, és mindjárt itt a finom kis tea. Én meg megyek, már el is késtem. Sietek majd – mondta Zalaufné, s némi undorral arcán, egy leheletnyi – pici puszikát még! – felkiáltással lehajolt férjéhez, és kiviharzott az ajtón.

Móricz, a hentes. Már otthon volt, és várta a Nőt.

Megágyazott, konyakot tett az asztalra, és a két szoba között járt fel, s alá, egyre ingerültebben. Még várjak rá! Vagy talán el sem jön? Kövér elefánt, de harapni való.

Richárd szundikált.

Arnold a szobájában járkált, és vitázott magával: – ha akkor elmentem volna az egyetemre, most már elvégeztem volna, csak nem vettek föl. Persze, megpróbálhatnám még, hátha, de akkor nem lenne időm foglalkozni a Művészettel, a Versekkel.

Az ágy megreccsent, és nyikorgott, ahogy Zalaufné kimászott, és közben nevetgéltek; inkább csak ő, a hentes hatalmasan vigyorgott, és jó hangosan mondta: – Na ugye! Ilyet nem kap mindennap, mi? Az a kis nyeszlett férje – a víz csobogott a fürdőszobában, és Zalaufné még kihajolt az ajtón:

– Akkor holnap megint jöjtek?

– Gyere! Gyere, drága kis elefantom – és megint nevetett hatalmas erővel Móricz.

Tíz év múlva

Arnold a szakállát simogatva járkált fent a szobájában, és vitázott önmagával: – Ezt a versemet sem adták ki! Aljasok! Pedig már ismernek, hiszen naponta viszek be verset! Egyetlen egy verset fogadjatok már el! De nem, még egy sort sem, egy epigont, vagy mi a fenét, egy epigrammát(?), most már az egyetemre sem jelentkezhetek, késő... Majd holnap már biztosan elfogadják azt a versemet, amit az előbb írtam, az utca forgatagáról.

A kövér Zalaufné ott állt a tükör előtt, és próbálta hatalmas hasát egy kicsit behúzni, de sehogyan se ment. Picit még erőlködött, aztán abbahagyta: – Minek? Ha kellek, így is kellek, különben is biztos, hogy tetszem neki, hiszen azért hívott meg egy italra. – És már menni is akart, de kicsit még festette a szemét.

A vékony, beteges Richárd csak nézte, hogyan tipeg a felesége a tükör előtt, ő meg ül, a toloszékében! Időnként sóhajtott egy picikét, de kesernyésen: – Pfúj! De ronda egy nő ez, olyan, mint az anyja volt: kövér, vaskos combok, hányinger ránézni is! S hogy keni magát! Pfúj! De ronda egy nő ez, olyan, mint az anyja volt... Ezek a ráncok!

– Na, jól van, most már mennem kell.

Akkor megállt, és kikiáltott a konyhába: – Mari! – de válasz nem jött. Akkor újra:

– Ricsi! – a konyhából bejött a fia.

– Tessék, anya.

– Mari?

– Vásárolni ment.

– Elfelejtettem mondani neki, hogy hozni kell húst! Menj le te, légy szíves. Itt a pénz. Hozz egy kiló...

A hentes a sarkon éppen zárni akart: – No? Mi kell? Megint későn jutott anyád eszébe valami? Mondd, fiam, mi kell!

Zalaufné még az utcán találkozott nyolc és fél éves fiával: – No, megkaptál mindent? Az mi a kezeden?

– Velős csont. Azt mondta, anya, te szereted a velős csontot, és egy barackot is adott, és nem kért érte semmit.

– Jól van. Vidd fel a Marinak! – azzal Zalaufné továbbment, pirosan, kicsit ráncosan, és kövér karjait lógatta maga mellett: – A szemtelen! Nekem a velős csont, a fiamnak meg egy barack, szépen vagyunk! – és sietett tovább.

Két házzal arrább várta őt Tóni, a postás...

III.

Mindnyájan boldogok vagyunk

A tündér

A koromfekete éjből libbent elő, a halotti lepelből. A tél feküdt mögötte, és az esti bú. Aki ezt láthatta, abban felkönyökölt a nosztalgia. Én láttam. És ti is láhattátok.

Viharzó szél feküdt nekünk, kik jártuk az est végeláthatatlan sötétjét, kik nem féltünk a kietlen világtól.

A tündér, kit csak egy pillanatra láttam, eltűnt egy szárnyas ajtó mögött. Ott az ő világa! – sajdukt meg bennem. – Óh, ha én is követhetném! Micsoda csillogó, gyönyörű tájakra ébrednék, mint egykor a festő. A lebegés, a felső régiók gyönyöre; az ábrándokat elérni, és örökké ott, ott, fent élni, a fény csodás útján, halhatatlanul.

– Jaj, hogy nékem csak itt a földön jutnak utak, miket bejárt már sok százezer láb! Miért nem lehet, hogy én is ott lebegjek fenn, a villanások szédítő szárnyán? Óh, egek, segítsetek!

És az ég meghallgatta harsány könyörgésem. Egy hang szólt fentről, a fejem fölül; szavamra, égi hang!

– Bízzál bennem! Bízzál bennem, és bízzál önmagadban! Szíved adománya felrepít, talán! Indulj előre, és ne hátrálj meg! – így szólt az égi hang, és én elindultam egyenesen előre.

Csodák csodája, az ajtó, a szárnyas ajtó kinyílt előttem is.

Hálát rebegtem azért, hogy bejutottam, és az ajtó mögött álló, ősz hajú, szakállas, furcsa ruhás dzsinn kezébe a hála jeléül adományt szórtam az útközben szedett kavi-csokból.

A dzsinn nem mozdult, s én tovább mentem.

Furcsa érzés volt a szárnyas ajtó mögötti sötétből hirtelen a vakító, villózó fények közé jutni, de boldog voltam, mert eljutottam ide!

A tündér várában voltam! Talán nem is vár volt, egy ország talán, édes mezőkkel, édes illatokkal. Nektár és ámbra, patakokban isteni nedű csordogált mindenfelé.

Mulatozó nimfák és kerubok vettek körül, öleltek, simogattak, zamatos gyümölcsöket kínáltak elém. Mámort, gyönyört ígért minden pillanat, és ekkor lebbent elém a várva várt vezérlő csillagom, kinek mindezt köszönhettem – a lebegő, szárnyas tündér.

Halk zene szólt valahonnan, érzékeimet már-már teljesen elkábítva, úgy éreztem, ennél feljebb emelkedni nem is lehet! Boldog voltam! Fenn a csúcsokon!

Szédülten álltam a fényzáporban. Áldottam a sorsom, és örök dicsőségemmel nem tudtam betelni! Mérhetetlen szépségek közé emelte lelkem a csodálatos tündér.

És a halk zene lassan emelkedett, s ott emelkedett vele együtt a tündér, és táncba kezdett.

– Hát itt hágysz? – tört ki belőlem.

Ő csak intett, és táncolt tovább. Egyre feljebb és feljebb emelkedett, és intett, követhetem. A lábam alig akart vinni. A légben lépkedtem utána – mintha lépcsőkön járnék –, és csak mentem, mentem a tünemény után. A tündér előttem táncolt még mindig, de egyszerre egy fal állta útját, s egyben az enyémet is.

Már nem táncolt, csak állt, és merően nézett, csodálatos tekintetével fürkészte halandó két szemem: megvillantak gyönyörű türkizkék szemei.

– Tündér! – rebegtem, a lába elé borulva. – Oly kincseket adtál nekem, melyeket én nem érdemlek meg, és nem tudok Néked soha meghálálni, s megköszönni! Sőt, ahogy megláttalak országod kapujában, tiszta szívemből megszerettelek – dadogtam elhalóan.

– Vándor – szólt meglepetésemre tündér –, köszöntelek téged. Köszöntelek ebben a világban. És ne félj, hogy nem tudod azon kincseket meghálálni, amiket – te mondod – tőlem kaptál! Add hát nekem azt, ami szívednek legkedvesebb!

– Te vagy nékem a legkedvesebb, Tündér!

– Akkor ne a legkedvesebbet add!

– Mit kívánsz hát? A szívem a tiéd. Én – méltatlan –, a Tiéd vagyok. Mindenem tiéd. Szólj, mit szeretnél még...

– Pénzed van?

– Van.

– Ide vele!

– Tessék.

– De hiszen te egy nábob vagy, egy király!

– Tündér! Csodálatos vagy! Eltaláltad: Király a nevem.

– Szép királyom, gyere, gyere közelébb – mondta a tündér. Átölelt. – Zsuzsa vagyok – suttogta. – Ölelj át, szép hercegem!

– Király vagyok!

– Tőlem császár is lehetsz ennyi pénzzel.

– Király vagyok. Király Attila!

Csak két óra telhetett el, mikor újra pénzt kért, de már nem volt.

– Menj hát, Attila királyom, oda, ahonnan jöttél – szólt, és elbocsátott.

– De Tündér!

– Zsuzsa vagyok.

– Zsuzsa tündér, ne küldj el! Légy kegyes hozzám! Visszaküldesz a földre, a sárba, ahonnan végre egyszer felemelkedtem?!

– Tőlem a föld alá is mehetsz. Az idő pénz! A te időd lejárt!

– Szóval mást fogsz felemelni? Ide, magad mellé fogod ültetni, ez isteni trónusra?

– Ez dívány! Amin ülsz, az pedig egyszerű hokedli, fiacskám. De most már menj, mert megtanítalak röpködni!

– De hisz eddig is röpködtem! Veled! – mondtam.

A tündér furcsán nézett rám, és megrázott egy csengettyűt, aminek kedves és vidám hangja volt.

Sok kobold és dzsinn lépett be, a tündér trónusa elé, s kérdően néztek rá.

A tündér intett, s a koboldok felkaptak minden tiltakozásom ellenére.

– Szerelmem! – kiabáltam. – Szerelmem!

Lent nimfák kaptak el, és állítottak talpra. Egy ősz öreg elé vezettek.

– Ő a nagy Isten, Kelab – suttogták fülembe, és kétoldalt támogattak, hogy össze ne rogyjak. Hát hogyne! Ilyen megtiszteltetésben embernek még nem volt része rajtam kívül.

– A szakramentumát! – dörögte Kelab atyaisten az áldás ígését. – Ha nincs pénzed, mit akarsz itt? – kérdezte szemeit összevonva, hogy ettől én is bandzsítani kezdtem.

– De tata! Ne küldjön el! Jól érzem itt magam. Hát már idejutottunk? Már az isten is pénzért vesztegeti a mennyországot, a tündéreket?!

– Fiacskám. Háború volt. Szesztílalom lesz. Én a piacról élek, a tündéreket is fizetni kell. Mit képzelsz? Nincs semmi ingyen. Még a békés álmokat sem adják ingyen! Van pénzed?

– Nincs.

– Akkor elűzlek országomból – szólt, és így is történt. – Röpítsétek ki ezt a hülyét – mondta, és tényleg röpültem.

És én újra ott álltam a sötétben...

Ha ti is tündért akartok látni, ott láthattátok, ahogy én láttam. Igaz, sem egy piculám, sem egy maravédim nem volt, hogy az albérletemet kifizessem.

Igaz, albérletem sem volt.

Néha még egy álmom sem volt, amire lehajthattam volna a fejem, ám az utcakő is megfelelt párnának.

Volt egyszer egy tündér... de ti azért a világon mindenütt láthattátok.

Ma is láthatjátok, mikor kiverve a lámpák; a sötét utcák mélyén, a külvárosokban, de nem csak ott.

Előlibben, kilépve az éjszaka lepléből, és ha hozzátok simul a tündér, felébrednek bennetek is a fények, s újra elindultok a ragyogás meghódítására...

Egy kis háború, és a vége

A háború már hét éve folyt.

Hadseregem felprédálta az ellenség várait, városait, falvait, és győztünk, egyre győztünk, és időnként vesztettünk.

Az ellenség hatszázezer lovasát tettük harcképtelenné a kisebb-nagyobb csatákban.

Egymillió-kétszázezer gyalogost, harmincezernél több tüzért, hetvenezer vár-védőt, kétmillió szolgát, kereskedőt, parasztokat, és utasok ezreit vontunk a magunk oldalára, vagy öltünk le.

Végül elfoglaltuk az ellenséges király várát is.

A csata, a harc persze még folytatódott. További városokat romboltunk le földig, sok ezer tevét, lovat, és harci elefántot zsákmányoltunk, és végül elfogtuk a menekülő királyt is, családjával együtt.

Sajnos, a mi városaink, váraink, falvaink, és embereink ugyanígy jártak.

Az ellenség dúlt, fosztogatott, gyilkolt.

Hogy a harcoknak véget vessek, és embereim öröme is maradéktalan legyen, a királyi család tagjait egytől egyig lefejeztettem. Egyedül a nagyon csinos királylánynak kegyelmeztem meg, ennek a hevesvérű, bögyös kis teremtésnek.

Még az éjszaka el is lovagoltam vele, elvittem anyámnak megmutatni, mint jövődöbelimet. Anyámnak nem tetszett.

– Festi a haját – mondta –, és meg fog csalni.

Másnap az egyetlen helyi paraszttól értesültem, hogy seregemet – mind a maradék háromszáz embert – az ellenség utolsó harminc katonája éjszaka, álmában leölte, így had nélkül maradtam.

Elébe lovagoltam a harminc lovasnak, hogy bosszút álljak, vagy én is elpusztuljak, de aztán békét kötöttünk. Uralkodójuknak választottak, hogy most már uralkodjak mindkét ország fölött. Hoztak magukkal – ki tudja, honnan? – harminc rabnőt is...

Így aztán parancsot adtam nekik, hogy fel kell szántani és be kell vetni a földeket, és, mert le volt rombolva minden, kunyhókat, házakat is kell építeni nádból, fából, s nekünk muszáj nekiállni, mivel mindenki mást kardélre hánytunk a hét év alatt.

Így is történt. Feleségem meg én szintén beálltunk az eke mögé, s a harci ménekkel, kancákkal szántottuk fel a földet.

Mindnyájan boldogok vagyunk. Vége a háborúnak, éljen a béke!

Tájkép reggel

Rózsák ragyogtak fel az égre, harmatcseppektől csillogó, széttárt szirmokkal. Csöndes volt a kert, csak egy rigó hangja szólt pillanatra, aztán elenyészett, és kékké vált az ég.

Azok ketten ott jöttek az úton, a dombról lejtő úton, lassan, hajladozva.

Szűk volt az ösvény, hát karonfogva jöttek, átölelve egymást, ott jöttek az úton, mert út volt, és ösvény, és hosszan kanyargott a rózsalugasok közt.

Csupa, csupa rózsza. Vörösek, sárgák: színek és illatok, rózsaszín pöttyök, és tarka, zöld a tér, és szürke ott hátul a kékbe hajló ég, s egy felhő – szinte álom, áttetsző fátyolként, fehérén, fodrosan – lassan ellebeg a fényben. S a Nap sárga, vörös, széles nagy korongja sugarakba fogja, hogy elmereng a szem – való ez, vagy álom, vagy a játszó képzelet vetít a reggelre ennyi csodás virágzó rózsát, mely így felém ragyog?!...

Azok ott ketten, azok is tűnődnek. Megálltak, beszélnek, és néznek maguk elé. Ott is sok a rózsza, fehérék, vidámak, s illatozva várnak a meleg napsütésre.

Azok ott ketten nézik a szirmokat, a színes virágpompát. Csodás színek és illatok közt élnek: vajon mit gondolnak?...

Boldogok lehetnek, hisz átölelik egymást, s mindkettő arcán valami fénysugár, és szemükön látszik, gyönyörködnek is: talán a kertben, de inkább egymásban, mert öröm e szépségek között járni, és szeretve, beszélve, nevetőn – olyan mindegy hogyan...

Ők ketten, a rózsák közt állva, karcsún, maguk is szinte illatot lehelnek. Szépek, kedvesek, néznek maguk elé, vagy talán a nagy fehér rózsákra.

Hosszú az az ösvény, és ez a kert sem nagy, valahol vége, hol nincs is tán több rózsza, csak kövek, bozótos, vad, kihalt világ: de itt felragyognak a rózsák az égre, hol kert van és domb, és itt vannak ők ketten, s oly tarka még e kert – itt gyönyörű a reggel.

Azok ott ketten! Tétovák, és szépek, és mégis igazak!

A festő tájképén egy boldog pillanat. Rózsák között, egy – már az örök – reggelben élve, mélyen és megkövülten...

S ha megleshetnénk: a rózsák reggel – titkon – illatoznak.

A rím

A végtelen mélyben felcseng egy rím, s színe üvegpoharakba hullik szerte, a sötét koromként tapad, és fojtogatja az aranyhangokat. Csilingel egy szó, hang, vagy csak egy betű, és éled, hangosan szól, talán megértik őt, és egyre cseng még, és álmodozva hajtja le fejét, egyre zengve a rím.

Mesés kincs és semmi, s hangját hallom remegni a mélyben, ahogy zeng. De nem felel a rímnek semmi.

Egy alvó világ ébred ez benne, lelke van, teste; és forró létezése vonz, mindent bevon puhán a hangja, de lehull mégis, saját visszhangja síró gyengeség.

Tompán zeng el, messze vész a rím a végtelen mélyben, s a törött poharak csak szikrázva néznek, s akkor kihunynak, és teljes lesz a csönd.

A végtelen mély most kitárja szárnyát, és ölünkbe ejti a létezés neszt, s mi állunk hallgatag gyásszal, megzavart lélekkel.

A végtelen éjben remeg most a rím, hideg, fázó a tél is, a rím hogyna vacogna. Most dobban utolsót ez ártatlan hang, bennem, bennetek csend és döbbenet: ha elfogy a rím, vége a világnak!

Most, most dobban bennem utolsót e rím; szerelem és álom a varázshegy mélyén, utolsó hangját, az élet harangját a végső rím kongatja.

IV.

Az Erőfűvirág-domb

Az Erőfűvirág-domb

1.

Az a világ tisztán, világosan maradt meg bennem, úgy emlékezem rá, mintha mindig ott éltem volna.

A völgy szélesen nyúlt el a két hegy között, szétterült, mint egy tó, s csak középen dugta fel fejét egy domb; ez volt az Erőfűvirág-domb. A völgy mérföldekre nyúlt, s aztán lankásan kapaszkodott fel két oldalt dombjaival, míg hegyoldallá nem magasodott. A fűtengert a bokrok ölelték, s azt meg óvón betakarták a fák: tagolt, gyönyörű vidék, csupa zöld, amíg ellát a szem. Még a szél szaga is zöldillatú simogatás, ahogy párákat fú maga körül.

A völgy nyitott maradt errefelé, ahol a tanyák voltak, a fák, a szántóföldek. Kevés ember élt itt, csak messze, a falu felé sokasodtak a házak, de az már másfajta világ volt. Az út is arra vezetett a városba. Megpihenni jöttem vissza ide, hol gyerekként éltem. S a

legenda is vonzott, amit annyit hallottam itt, az Erőfűvirág-dombról. És – bevallom – a nosztalgia, az emlékek: a múlt.

A nyírfák mögött volt a tanyás háza. Ez a tanyás apám féltestvére, és egyetlen barátja volt, akihez gyerekként vittek el, akinél nevelkedtem.

Nála, azaz náluk töltöttem legszebb éveimet, a gyermek éveket. Sok gyermeke volt ennek a tanyai embernek, és én velük barangoltam végig a vidéket.

M. a tanyás, hallgatag ember volt. Feleségével, aki kitűnő anyánk volt mindig, sokat dolgoztak, hogy ezt a rengeteg gyereket – kilencen maradtak a tizenegyből – fel tudják nevelni.

A tizenötödik évemet épphogy betöltöttem, amikor eljött az apám értem, és magával vitt a városba. Akkor már jobban ment neki, volt pénze – ahogy ő mondta –, hogy gondomat viselje, és volt már egy másik asszonya, az anyám helyett.

Anyám akkor halt meg, amikor én megszülettem, s az apám vitt el a tanyásékhoz, hogy ott nevelődjem: a tanyás felesége akkor szülte meg a hetedik gyermekét, és volt elég teje, jutott nekem is. Ezzel a tejtestvéremmel, Endrével szerettük később is egymást a legjobban.

Úgy nőttem fel, mint aki itt született, és ezek a fiúk, lányok, mind a testvéreim lettek volna, M.-né pedig az édesanyám.

Jól ismertem a környéket már kisgyerekként, akkor a nagyobb fiúk vittek magukkal, később Endrével mentünk mindenfelé. Elmentünk a ménes után, a csordához, néztük a felettünk lebegő gólyát, vagy csak elhevertünk a fűben, és hallgattuk, hallgattuk a mező hangjait. Néztük a tiszta kék eget, és magunkba szívtunk minden fényt, hangot, illatot. Vidáman éltük a szüreteket, a téli disznóölést; mi hordtuk a perzseléshez a szalmát.

Nyáron a tanya alatt folydogáló patakban halakat fogtunk.

Felmerészkedtünk egyszer oda is, ahol a patak kibuggyant a földből. Hatalmas fák nőttek arrafelé, amerre mentünk, s a patak két szikla közül, egy hasadékból csurgott elő. Az egyik szikla ki volt vájva, és ott egy csorba, már nagyon rozsdás edénykét találtunk. Valamikor régen idejárt valaki, az hagyta itt, talán véletlenül, talán készakarva az edénykét az utána jövőknek. Mi is ott hagytuk. Nem kellett, hiszen annyira rozsdás volt. Otthon aztán mi, gyerekek, mindannyian napokig találgattuk, vajon kié is lehetett az az edényke – aztán elfeledkeztünk róla.

Még kisebbek voltunk, de már felmáztunk a fákra, madárfészkek után, tojásokért, gyümölcsökért.

A nagyobb fiúk már apjuknak segítettek a tanya körül, a lányok meg a mamának.

Vidám mulatság volt az is nekünk, amikor az egész család kukoricát tört, hiszen mindig volt valami tréfa, vagy pajkos dal, s azt aztán fújtuk mind teli torokból.

Egyik ősszel tört szárnyú varjút találtunk. Haza is vittük, a mama bízott bennünket; még repülni fog, és két faág közé rakta a törött szárnyat. Úgy járt aztán köztünk egész télen az a varjú, mintha ő lenne a gazda. Nem fél tőlünk, de megfogni magát csak a mamának hagyta.

Ő adta kezünkbe, ha meg akartuk simogatni. A varjú, mikor már próbálgatta a röpülést, felszállt időnként a mama vállára, és onnan káromgott le ránk, jóllakottan.

Kint pedig térdig érő hó volt, és mi hóembereket állítottunk, s a hógolyó csata közben nagy kacagással rontottunk be a konyhába, kicsit melegedni.

Tavasszal aztán elengedtük a varjút, pedig nagyon megszerettük, de M.-né, a mama, azt mondta, hogy jobb lesz neki úgy. A varjú még napokig ott volt a ház körül. És mi nem szedtünk többé még a bokrok alól sem fészket, tojásokat. Az évben, amikor elengedtük a varjút, nyáron elvitt magával az apám...

A tavasz volt a legszebb időnk. A szél telefújta a szájunkat friss, édes ízzel, és harsány kiáltozással elfoglaltuk a dombokat. Akkor birtokba vettük volna az egész világot! Bejártunk mindent a környéken, de egy helyütt soha nem voltunk, az Erőfűvirág-dombnál. Azt mindenki elkerülte a környéken.

Mi, gyerekek, ugyan nagyon vágytunk odamenni, de mégsem mentünk: az egy elátkozott domb volt. Erre, a tanyák között sok domb volt, beértük azokkal.

Estéknként a mama, amikor már megfejté a teheneket, s a vacsorát is megettük, s végre ő is készen volt a munkával, leült közénk, és mi körülveztük, s szájatva hallgattuk a legcsodálatosabb történeteket. A legszebb meséket mondta ilyenkor nekünk.

Csillogó szemekkel figyeltünk rá, s néha a tanyás is leült mellénk, megtömködté a pipáját, és ült, hallgatott. Ha a történetnek vége volt, és nem akarózott aludni, akkor addig kérleltük a mamát, hogy végül elmesélte azt a csodálatos történetet az Erőfűvirág-dombról.

– De hiszen azt már ismeritek! Nem unjátok még? – én mi nem untuk, jaj, dehogyis untuk!

2.

Olyan régen történt, hogy még a nagyapátok nagyapja sem élt még – kezdte ilyenkor a történetet a mama, kicsit elrévedezve, pedig hát ő ismerte a legjobban ezt a mesét, és mi, ha lehet, még jobban egymáshoz bújtunk.

Furcsa, kicsit félelmetes történet volt, de szép. A lényeget nem akkor, csak később kezdtem megsejteni, és még később érteni és tudni.

– Itt a tanyákon – folytatta a mama – ugyanúgy éltek az emberek akkor is, mint ma. Csak akkor, ott fent, a hegyoldalba, volt még egy ház.

Nagyszakállú öreg lakta a lányával. Ez a lány valami nagyon szép volt, hosszú fekete hajú. Alig ismerte őket valaki is, hiszen nem jártak ide le, a völgybe, de néha találkoztak velük fent az erdőben. A lány fürge és gyors volt, így aztán nem sikerült senkinek beszélnie vele, a fiatal legények közül. Akárki volt is, aki meg tudta lepni, amikor számócát, gombát szedett, ő azonnal elfutott előle. Az öreg csak a ház körül tett-vett, és ha arra ment valaki, behúzódott, és becsukta maga után az ajtót. – Mirjam, a legkisebb lány figyelmeztette a mamát, hogy ne hagyja ki a kutyát.

– Igen, volt egy hatalmas kutyájuk még, de azt gyakran lehetett látni az Erőfűvirág-dombon; nagy, fekete kutya volt.

Itt, a völgyben, az egyik tanyán élt egy szép szál legény. Magas volt, karcsú, mint a jegenye, és erős, de bizony nem kereste az soha a maga korabeli legények, leányok társaságát, mindig egyedül járta az erdőt. Bolondnak is tartották volna örök életre, ha egy napon nem derül ki róla egy és más. Egy szép napon ugyanis azt mondta az apjának, hogy most már ideje a házasságnak, ő megnősül. Mégpedig az idegen öreg lányát fogja feleségül venni. Két éve ismerik, és szeretik egymást. A fiú apja mást szánt feleségül a fiának, és azt mondta, ő nem egyezik bele ebbe a házasságba. Szó szót követett, végül elzavarta a fiát otthonról.

Másnap már bánta a dolgot, és elment megkeresni a fiát. Ment fel a hegyre, az idegen házához, hogy ha ott leli a fiát, onnan is hazavigye.

A ház előtt a nagyszakállú öreg ült egy farönkön... mellette a hatalmas kutya hevert.

A fiú apját megmorogta, de gazdája kezének simogatására ott maradt fekvve, a földön.

Az öreg fel sem nézett arra a kérdésre, hogy hol van a fiú, úgy felelt: – A fiad nem tudom, hol van, de holnap, amikor telihold lesz, a dombon meg fogod találni, ha keresed.

– Melyik dombon?

– Egy domb van. Az Erőfűvirág-domb.

– Jól van. Ott leszek – mondta a fiú apja, és menni akart. A nagyszakállú öreg utána szólt:

– Jobb volna, ha nem mennél oda! – és ekkor nézett fel először.

A fiú apja megdermedt ettől a tekintettől.

Az öreg tovább beszélt: – talán ti nem is tudjátok, miért van olyan hosszú neve a dombnak?!

Egy csodálatos növény nő ott, máshol sehol sem találhád meg. Aki ennek az erőfűnek a virágját megleli, az boldog ember lesz, az megleli a boldogságát, és többé azt nem ronthatja meg semmi. De aki ezt a virágot meg akarja lelteni, annak tiszta életet kell élnie. Ha nem úgy élt, nem is találhatja meg soha, hiszen csak letörné a virágot, csak megölné a boldogság virágát...

És, ha meg akarja lelteni valaki, azt hagyni kell, és nem szabad megakadályozni: a holdfény neki világít, s ilyenkor az erőfűvirág szirmai felszikkáznak olyan csodálatos fénnel!

Kimeríthetetlen erőt sugároz ilyenkor a domb, a boldogságét. Ha a fiad nem tiszta szívvel keresi a boldogságát, úgysem talál rá, de a domb is megbünteti, a halál vár rá. Te se akadályozd meg a fiad, hadd keresse meg a virágját. Nem, a harag nem segít. Én sem örülök, hogy a lányom elment, de meg nem akadályozom. Ott lesz ő is, és a fiad is holnap, amikor a hold pontosan a domb felett jár, hiszen csak ezen az egy napon virágzik az erőfű virágja.

Ne felejtse el, bár a fű olyan, mint a többi, csak ez, az erőfű virágzik olyan izzó fénnel!

Ne menj el, ne taposd el!

A fiú apja nem szólt semmit, de elhatározta, hogy másnap ott lesz a dombon. Nem engedte a fiát azzal a lánnyal.

– És miért nem szólt? – kotyogott közbe ilyenkor is Mirjam, a legkisebb lány.

Érdekes, hogy a mama ezt általában igyekezett kihagyni.

– A kutya miatt, ugye, édes, mert nem mert szólni a nagy fekete kutya miatt – folytatta Mirjam, és ez így volt, a kutya miatt. De a mama valami babonás félelmet érzett a kutyák iránt, főleg a fekete kutyák iránt, még emlegetni sem szerette néven, hogy kutya!

Ilyenkor mindig kicsit zavarban volt, nyelt, köhögött, de folytatta, kicsit kipirulva.

– Igen, amiatt. De ha így ismeritek a történetet, minek is mesélem?!

Végre rávettük, hogy folytassa tovább, nem szól bele senki. És ő folytatta:

– Hazament, és elmesélte mindenkinek, hogy a fia nem hallgat rá, s a hegyoldalban élő lányt akarja asszonyául. Össze is gyűlt a sok sógor, koma, és megbeszélték, mit is tegyenek. Nem szerette senki az öregot és a lányát: sokan gonosz varázslónak és boszorkánynak tudták őket, de eddig nem mertek ellenük tenni, mert féltek tőlük. Most itt volt az alkalom. Elhatározták, hogy másnap majd rendet tesznek...

Másnap este, amikor összegyűltek a fiú apjának háza előtt, az udvaron, kaszától szekercéig mindenféle volt az emberek kezében. Először a dombra akartak menni, hogy a fiút és lányt kézre kapják, s majd csak azután akartak menni az öregért, hogy igazságot tegyenek...

– Mi volt a bűnük? Idegenek voltak, és azok is maradtak. Nem akartak beolvadni a többi tanyasi nép közé, élni merték a saját külön életüket, s bár mások is ezt tették mindig, ők nem mentek a többiek közé soha. Nem tudtak róluk semmit, s a kíváncsiság, és ez a gögnek tartott különélés, hogy láthatóan nem volt szükségük a többiekre, megtette a magáét. Ezt nehezen bocsátják meg az emberek – mondta egy alkalommal a mama.

El is felejtkezett rólunk, látszott, hogy valamin töri a fejét. A mozgólódásunkra nem, csak a szavunkra riadt meg: – Mama, folytasd! Folytasd! Onnan, hogy igazságot tegyenek.

A mama pedig mondta tovább.

– Igen. A csillagok és a hold szépen világította be a környéket. A férfiak mentek a dombhoz, és már félúton jártak, amikor egyszerre megszürkült az ég. Egy hatalmas felhő úszott a hold elé, és egyre több felhő takarta be az eget. Nehéz lett a levegő, s abban a sötétben alig láttak valamit. A szél egyre vadabbul zúgott, s végül meghozta a vihart. A férfiak visszafordultak volna, hogy valami fedelet keressenek a fejük fölé, de a síkon arrafele nincs semmi. Az erdőt a hegyoldalban csak jó óra alatt érték volna el,

morogtak, káromkodtak, dühösek voltak a fiú apjára, mintha az tehetett volna a viharról. A villámok vakító fénnel csapkodtak, és a fiú apja meglátta a lányt és a fiát a dombon. Most már nem akart visszafordulni senki. Eláznak, de az se baj! Siettek a dombra. Bizony, ha a tervük sikerül, meg is ölik a két fiát, de nem sikerült – szerencsére.

A domboldalra már egyikük sem tette a lábát, a villámok ott csapkodtak a lábuk előtt a földbe.

Bizony, egyikük se mert tovább menni, hanem elfutottak. Mind félt, azazhogynem. Egyikük nem félt, a fiú apja.

Az a domb legalább háromszáz lépés, és a közepén van a fa. Az alatt álltak a fiatalok. Átölelve tartották egymást, és nem ügyeltek semmi másra, csak egymásra. Nem hallották azt se, hogy a fiú apja és a többiek is kiabálnak nekik. A dübörgés, a fül-siketítő villámok iszonyatos zaja elnyomott minden más zajt. A fiú apja nem törődött a viharral, villámokkal, két kézre fogta a baltát, bátran a feje fölé emelte, s ment a fához, hogy szembeszegülő fiát megbüntesse. Ott állt két lépésnyire tőlük, s azok még mindig nem vettek észre semmit, és már-már lesújtott, de hiába: a dombba két villám csapott, és iszonyatos erővel odább dobták őt.

Azt látta még, hogy a lány és a fia egyszerre emelkednek fel, és elrepülnek abban a vakító fényben.

Másnap délfele tért magához. Nem bírt felállni. Kábultan hevert sokáig az erőlködéstől. Érezte, hogy lassan visszatér belé az élet, hiszen már fájt a keze, a lába, az egész teste. Nagy fájdalmai voltak, de ez a fájdalom segített rajta. Kereste a baltát, hogy arra támaszkodjék, de nem találta. Nem látta a fiatalokat, sem a férfiakat, de még a fa is eltűnt. Teljesen egyedül volt az Erőfűvirág-dombon.

A házához csak harmadnap reggel ért, és maga sem tudta, hogyan. A két tenyere és a két lába csupa seb volt. Három hónapig nyomta az ágát, amíg valamennyire rendbe jött, de azontúl csak bottal tudott járni. A felesége már elsiratta, amikor hazaért, mivel a férfiak azt mondták neki, hogy a férjét agyoncsapta a szemük láttára a villám; s bár nem halt meg, nem hallott többé egyik fülére sem.

Azt, hogy a lány apjával mi lett, nem tudja senki. Azon a viharos éjszakán leégett a háza a hegyen. Talán maga gyújtotta fel, talán egy villám csapott bele, de ő is eltűnt, és többé nem látta senki. Lehet, hogy bent égett a házban. Az erdő is leégett volna akkor éjjel, ha nem esik annyira az eső.

Persze, a babonás emberek ezt nem hitték el. Sokan azt mondták utólag, hogy az öreg varázsló volt, és maga hajtotta a felhőket; ők hallották is, ahogy nevet, fent, a szürke felhőkön lovagolva. A lánya, az boszorkány volt, és hogy megrontotta a legderekabb legényt, hát segített neki...

De ez már csak mese.

A fiatalokat sem látta senki többé. A fiú apja ugyan kerestette őket, de hiába, senki nem tudott róluk semmit. Ő megbocsátott volna most már kész örömmel.

Minden holdtöltekor ott volt az Erőfűvirág-domb felé, hátha ott találja őket egyszer.

– De csak a kutya volt a dombon – segítette ki a mamát Mirjam.

– Igen. Az sokáig odajárt. Később az emberek el-elmentek az erőfű virágját megkeresni, a dombra.

Hogy valaki is megtalálta volna, arról nem tud senki.

Lehet, hogy aki megtalálta, nem beszélt róla, talán, mert irigyek az emberek...

De, akik odamentek, azok nem mindig tértek vissza. Később már senki nem tért vissza. Elátkozott hely lett, és már a domb közelébe sem ment senki – a halál ütött ott tanyát. Azt mesélték, azért, mert annak a fiúnak az apja a halála előtt megátkozta a dombot.

– Csak a tiszta életet élők leljék meg az erőfű virágját. Ha más keresné, halállal lakoljon! – ezt mondta a halálos ágyán az öreg, akit elhagyott a fia, hogy máshol találja meg a boldogságot, mert ő elűzte magától.

Ez lenne az átok...

3.

Emlékezem, hányszor megkérdeztük: – Milyen az a fű? Milyen a virágja? Mi is tudnánk repülni? Meglelhetjük-e mi is azt a virágot? Mikor? – és a mama eleinte kicsit bizonytalanul, de később már határozottan állította: – olyan, mint más fű, amit errefelé is láttok, de a virágja, mint az üvegcserep, ha ráesik a fény: csillogó, fénylő, és persze, ha felnőtök majd, ti is megtalálhatjátok, de ahhoz jól kell viselkednetek, becsülnötök kell egymást, és segíteni a munkában, mindenben, akkor meglelhetitek. Repülni?

Repülni nem tudtok, hiába is akarnátok, és hát azt csak a fiú apja látta úgy, hogy a fiatalok elrepültek. Más, mások nem. Ő mondta el mindenkinek a fia történetét, mikor már süketen élt, és már nem értett meg semmit.

Mi, amikor nem látta senki, néha azért megpróbáltunk repülni, és meg akartuk keresni az erőfűvirágot, de mivel sosem éreztük, hogy tettünk annyi jót, hogy megtaláljuk, nem mentünk el soha. Mindig volt mit megbánnunk, s az igyekezetünk hamar elszállt, meg féltünk is elmenni, pedig legtitkosabb vágyunk, álmunk volt az a virág, hogy megszerezzük.

... Most újra itt voltam. A tanyás és a felesége olyan kedvesek voltak, mint annak idején a mamáék. A tanyás – Endre volt.

Ő maradt itt a tanyán egyedül. A két legöregebb fiútestvér már nem élt. A többiek éltek, csak messzebb innét. A fiúknak kevés volt a hely, hogy itt műveljék a földet, a lányok meg férjhez mentek. Már mindnek volt családja sok-sok gyerekkel, csak nekem nem. Ők itt éltek boldogan, én bejártam a fél világot, és sehol nem volt nyugalmam. Igaz, láttam, tapasztaltam, éltem – mert sodort az élet.

Harmincnyolc év után jöttem vissza: eddig nem én rendelkeztem az életemmel. Vágytam ide, látni: mi maradt gyermekkorom álmaiból. Kiszíneztem magamban, és átéltem a találkozást a földdel, a tájjal, láttam a tanyát, és ezeket az embereket öleltem magamhoz álmomban, éjjel. A nappalok meg kiszívták az erőmet, hogy bármit is tegyek, hogy tényleg így lehessen.

Közben az évek múltak, és én egyre messzebb kerültem ettől a világtól.

Az L. D. P.-cég képviselőjeként a tárgyalások: a piac, az áru, az alapanyag rengeteg időmet, erőmet emésztette fel. Mindent elintézni: ennek rendeltem alá az életemet.

A nagyvárosok idegenek maradtak ugyanúgy, mint ahogy a feleségem is az maradt, amíg együtt éltünk. Amikor elváltunk, csak a hallgatását és a nevemet vitte magával. A keserűség bennem maradt továbbra is. Igaz, ezt elnyomják, eltompítják a mindennapi rohanások, az erőn túl vállalt munkák, de ha az ember egyedül van, egyedül marad, és gondolkodni kezd az egyedülléten, a gyökértelenségen, a sehová sem tartozáson, iszonyatos erővel tud feltörni, hogy lenyomja az ember fejét a sárba. Emlékek!

Azok az átkozott éjszakák! Először egy korty ital segít, később már semennyi se. Úszni az árral, és felül maradni, megtanultam. De vajon tényleg megtanultam? Mit is tanultam meg igazán? Mindabból, ahogyan éltem, azt hiszem, a magányosságot tanultam ki mesteri fokon.

Apám az L. D. P.-cég beltagja lett, így, ha a tanuláshoz buta is lettem volna, akkor is zsíros állást ad, mert már volt miből... Jól élt, így én is jól éltem, de időt nem tudott rám pazarolni: ha véletlenül ráért, az idő kellett a mostohaanyámnak és a mostohatestvéreimnek: a családnak.

Én külön éltem, mivel nem szíveltük egymást a mostohámmal.

Harmincnyolc év kellett, hogy ne függjek senkitől. Most már volt elég félretett pénzem, hogy megéljek belőle életem végéig. Így aztán egy napon felmondtam, sőt, ugyanazon a napon elhagytam W. városát, az irodámat, azt az egész világot. Az apám távol volt, így vele is csak levélben közöltem, hogy elmegyek. Minden kötelességemnek eleget tettem, végre szabad voltam, a magam ura.

Harmincnyolc év! De végre itthon vagyok! Két napig nem is csináltam mást, mint a fű közt heverésztem a csodálatosan kék ég alatt. Endrééknek nem írtam meg, hogy jövök: talán látni akartam, hogyan fogadnak, mert ezt még magamnak sem tudtam más-ként megmagyarázni. Az ilyen váratlan találkozásokkor az emberi arc ösztönösen megmutatja, hogyan éreznek egymás iránt az emberek...

Olyan örömmel fogadtak, amelyet elmondani nem lehet.

Endre ott állt a tanya udvarán, és az egyik körtefáját vizsgálgatta. A háta kissé hajlott lett, a haja őszes, de az arcvonások és a szeme színe megőrizte a régi Endrét. Ami új volt, az a három kemény ránc a homlokán, mint az apjának, valamikor. Kicsit féloldalasán nézett le rám, és a bal szemöldöke feljebb szaladt, mint azelőtt is mindig, ha valamin nagyon elcsodálkozott.

– Te?! Te vagy? – mondta, és hogy megcsuklott a hangja. Nézett rám, és furcsán elhomályosodott a szeme.

– Endre! – mondtam.

Egyszerre léptünk egymáshoz, és éreztem, hogy az én szememet is befutja a könny.

Úgy szorított magához, ahogy a gyermek szorítja magához a legkedvesebb bábuját, ahogy az igazán szeretni tudók a párjukat. Valami csodálatos örömet éreztem, mint valamikor régen: megint otthon vagyok.

Bent a házban Endre felesége is megölelt: – Isten hozott. Rég voltál itt – mondta, mintha ismerne. A gyerekek, akiket eddig soha nem láttam, s nem is tudtam róluk, ugyanilyen ismerettel fogadtak. Hozták a lócát, hogy odaüljek: az volt a kedvenc helyem. Csináltak lágy tojást, és hozták a csipketeát, forrón. Az is a régi kedvencem volt. – Hát itt mindenki ismer? Hogy lehet ez? Mint akit vártak...

Mindenki tudta, mit és hogyan szoktam – azelőtt! Ismerték a szokásaimat, a kedvenc ételeimet. Endre boldog szemekkel nézett engem, és a családját. Nem tudtam szólni, csak nyeltem a könnyeimet.

– Végre! Végre, hogy haza jöttél – szólalt meg Endre.

4.

Ha az embernek otthona van, érzi, hogy szeretik, hogy szükség van rá – ettől mindig boldogabb lesz egy csöppet. Így voltam én is. Öröm volt a régi ízeket ízlelni, a családi összetartozás körében élni: hozzájuk tartoztam, ők meg hozzám; a jelenben volt a múlt szivárványa, s a holnapok lehetséges vágyai is.

Endre éveken át várta, hogy visszajövök hozzájuk. A feleségének, majd később a gyerekeinek sokat mesélt rólam. Így aztán mindent tudtak rólam, talán többet is, mint amit én tudtam magamról, magunkról – a régi gyerekkorról.

Úgy főztek, úgy terítettek mindig, mintha ott lennék köztük. És az évek bárhogy is múltak, ők vártak. Igazuk volt, egyszer vissza kellett mennem. Ezért is maradt Endre a régi házban, és kissé a saját ábrándjai miatt. Ő nem tudott elszakadni az Erőfűvirágdombtól.

A legenda történetét az ő gyerekei is ismerték. Anyjuk időnként elmesélte nekik, ha erre kérték. Mintha álmodtam volna végig, minden ugyanúgy volt, mint az álmaimban, régen! – de én ezt már egyszer megálmodtam: az volt az életem. Most újra átéltem a múltat, az ifjúságomat.

Az idő megállíthatatlan, tudtam mindig, de észre alig vettem; az évek múltak, és nem volt jelentőségük, de most volt!

M., a tanyás, már meghalt. A mama élt, de sokat betegeskedett. Elfonnyadtan, tétován ült naphosszat köztünk, nagyon csöndes volt, és már alig-alig mozdult, s néha nem is tudta, hol van és miért, és elfelejtett beszélni. A karosszéke mélyébe húzódott, a keze ügyében néhány régi ruhadarab, és a meghalt férje pipája volt. Azt néha a kezébe vette, nézegette, majd visszatette lágyan, hogy az asztalon meg sem koppant.

Amikor megjöttem, bevittek hozzám, de nem ismert meg. Nézett rám, és láttam, hogyan erőlködik, de az emlékezete megcsalta.

– Mama! – mondtam –, én vagyok.

Kezembe vettem a kezét, mint egy gyöngé madár, verdesett, amíg el nem engedtem. Rögtön az ölébe rejtette. Ott ültem mellette, és Endre, meg én is, sokáig beszélünk hozzá. Olyan bánatos arccal ült, hogy megsajnáltam. Intettem Endrének, hogy menjünk, hiszen csak tőlem ijedhetett meg. Már az ajtónál voltunk, amikor valószínűtlen vékony hangon mégis megszólalt: – Nem ő az, csak hasonlít rá. Őt megismerném. A sebet a karján is én kötöztem be, én etettem, én szoptattam, ha élne, itt lenne, mellettem!

Feltéptem az inget, úgy mutattam a régi seb helyét, de már nem figyelt ránk, hiába beszélünk hozzá.

Kint gyönyörűen sütött a Nap. Hevertünk a fűben, és hol Endre, hol én meséltünk a sorsunkról. De a szavunk állandóan visszafutott a múltba, gyermekkorunk emlékeihez. Csak este hagytuk abba a beszélgetést, amikor az első csillag már fent volt az égen. Akkor jött meg Endre két legifjabb fia, ikrek voltak. Ők is megtalálták a teljesen elrozsdált edénykét a szikla mélyedésében, és ők is ott hagyták. Velük jött meg a házőrző kutya, Vezér. Most már mindenkit ismertem, és engem is mindenki ismert.

Minden olyan szép volt, mint a mesékben, szinte vártam, mikor ébredek fel, vége az álomnak, reggel van, megyek az irodába tárgyalni.

Ott folytattuk a beszélgetést Endrével másnap, ahol az este abbahagytuk. Mindent megtudtam a család tagjairól.

Harmadnap reggel megjött Mirjam. Ő lakott ide a legközelebb, és Endre az egyik gyerekkel üzent neki, hogy itt vagyok. Most is pufók volt, mint a gyermek Mirjam, és jókedvű. Begurult az ajtón, hatalmas keblére kapott, és vagy két lépéssel odább tett le egy székre, s közben a könnyeitől és a csókjaitól alaposan elázott az arcom. Ő meg csak sírt, és nevetett, és tapogatott, hogy tényleg én vagyok-e, vagy sem?! Vele volt az egyik kislánya, szakasztott a gyermek Mirjam volt, akire én emlékeztem. Mindjárt az ölemben

mászott, ami gyereknél szokatlan, és egészen lefoglalta a szakállam. Kereste, hogy honnan jön a hang.

Egyik nap szebb volt, mint a másik. De az evés! Endre felesége finomabbnál finomabb ételeket rakott az asztalra, hogy hízzak! Épp időben kezdenék el hízni.

– Elfúj a szél – célzott soványságomra. – Egyél – bíztatott egyre.

Én voltam a legvékonyabb mindig, s az is maradtam, pedig ettem, mint mások.

Mindenem megvolt, valami mégis hiányzott. Ha Endrével voltam, vagy a gyerekekkel, nem éreztem, csak ha egyedül maradtam. Egy nap én is felmentem a forráshoz. Kifáradtam, mire felértem. Leültem az egyik sziklára, azt melegen sütötte a Nap. Ültem, és gondolkodtam.

– Endréék boldogok, és ezt érzem én is, ha velük vagyok; az ő boldog életüket élem! Ez az, az övékét! A városban keserű szívvel éltem, az ösztönöm vezetett ide vissza, a gyermekkorom világába, Endréékhez. Az ő életük örömeit élem át, s valahogy mégis a régmúltat érzékelttem bennük: a gyermek álmodik.

... az ösvényen váratlanul egy hosszú hajú lány bukkant fel. Fekete hajú lány, karján kosárral, fürgén lépkedett. Felém nézett, és rám mosolygott. Tényleg csodaszép volt. Ismerősnek tűnt, pedig nem láthattam soha. Úgy éreztem mégis, ez a találkozás régen elhatároltatott. Ha kinyújtom a kezem, ő is nyújtja az övét, hiszen a kedvesem. Kinyújtottam a kezem, és a lány elillant...

Néhány pillanat volt az egész. Felálltam, de már nem volt sehol. Eltűnt, mint az álom. Megdörzsöltem a szemem, álom, álom volt egészen...

Innen, a patak forrásától látni lehetett a dombot, az a sötétebb zöld, az ott az Erőfűvirág-domb. Ott emelkedett ki a távolban, a széles rétek között, mint egy sziget a tengerből, s közepén a fa magasodott. Egyszerre megnyugodtam. Valahogy minden érthető lett. Megértettem valamit – talán az élet lényegét? – a fában, a rétekben, magamban, a magányban, az illanó ifjúságban, az egyszerre vad és gyöngéd, nyers és gyöngye reményt, a sóvár élnivágyást, a világ minden rezdülését, mely örök és egyszeri. Közelről néztem az erő, az öröm arcát, láttam forrást, s a dombot, és a soha meg nem lelt virágot, a boldogságot éreztem most is, a megálmodottat, a fényesen csillogót – itt fent, és úgy éreztem, szét kell szórni, szét kell szórnom mindenütt a világban: hiszen minden élő magában hozza azt – másoknak.

5.

A mama azon a reggel segítség nélkül ment az udvarra. A diófához botladozott, ott állt hátával a fa derekának támaszkodva. Szokatlanul élénken magyarázott valamit, a kezével gesztikulált. A kutya mellette állt, és csóválta a farkát.

Endrével odasiettünk hozzá, mi baja lehet? A mama azonnal elhallgatott, és hiába kérdeztünk tőle bármit is, nem válaszolt.

Hagyta, hogy visszavezessük a házba, és lefektessük. Az ebédhez azonban kicsoszogott.

– Nem tudtam odabe maradni – mondta.

Ebéd után a gyerekek elmentek nyári almát szedni. Jókedvűen vitték a zsákokat, csak mi maradtunk otthon. A mama élénken figyelt minden szóra az ebéd alatt, de ő csak most kezdett el beszélni. Kicsit kapkodva beszélt ugyan, de érthetően.

– Apátokkal álmodtam az éjjel. Ott ült az ágy szélén, és pipázott.

– Régóta vagyok egyedül, látni akartalak, hiányzol – mondta nekem, és csak nézett engem, és szívta a pipáját, csak nézett továbbra is, és egyre fújta a füstöt.

– Mondani akartam, hogy nekem is hiányzik nagyon –, de nem bírtam megszólalni.

Akkor fel akartam ülni, hogy legalább megérintsem, s addig-addig erőlködtem, hogy sikerült felülnöm, de nem értem el sehogyan se. Megint mondta: – Gyere, menjünk újra a dombra.

Kiverte a pipáját, felállt, és neki indult. Szólni akartam, hogy vele megyek mindenhová, ahová csak akarja, hogy együtt legyünk újra, de ő már ment, nem várt. Fel akartam állni, hogy megyek, de nem tudtam.

Kiáltottam neki: – Ne menj el, várj még! – de elment. Mire felébredtem, már sütött a Nap. Az asztalon még ott füstölt a pipa... Hamarosan elmegyek – fejezte be a mama hirtelen –, azért mondtam, hogy tudjátok.

Nyugtattuk; még soká, nagyon sokáig fog élni. Egyszerre csak felnéz, és azt mondja: – Minek?!... Ha annak idején megtaláltuk volna a virágot apátokkal, talán még ma is élne.

Egyszer, már nagyon régen, elmentünk az Erőfűvirág-dombra. Holdtölte volt, világos éjszaka, s azon az éjszakán sokáig kerestük azt a virágot, de nem leltünk rá. A fa

közelében azonban elébünk ugrott egy nagy fekete állat. A nagy, fekete kutya. Én akkor nagyon megijedtem, az apátok azonban nem. De nem bántott minket az a kutya, nem is ugatott, lefutott a dombról, és eltűnt. Attól fogva mindig féltem a kutyáktól. Többet nem is mentünk a dombra a virágot keresni, de mindig készültünk odamenni, hogy egyszer majd láthassuk. Igyekeztünk tisztán élni, tisztességesen felnevelni titeket, mindent megtenni, hogy ne menjünk hiába majd a dombra, ha egyszer újra elmegyünk apátokkal: mi rátaláljunk a virágra. Megöregedtünk a várakozásban. Azt, hogy az első alkalommal nem haltunk meg ott a dombon, apátok szerint azért volt, mert tiszta szívvel kerestük a boldogság virágot. Gondoltuk, öreg fejjel elmegyünk még egyszer. Már útnak akartunk indulni, amikor apátok egy nappal előtte, az Isten nyugosztalja, meghalt. Holnap holdtölte lesz, oda kell mennem, hiszen apátok hívott az éjjel – mondta sietősen. Felemelte a kezét: – Ne akadályozzatok meg benne! – és becsoszogott a szobájába.

Mi ott maradtunk. Hallgattunk. Mindnyájunk álmát, vágyát fogalmazta meg a mama. Úgy éreztem, talán most mondta el élete legszebb történetét nekünk, a gyerekeinek.

Megbeszéltük Endréékkal, hogy ha nem gondolja meg magát, és el akar menni, mi is vele megyünk. Délután elmentem Endre gyerekei után. A patak mellett vezetett az almafák felé az út. A patakban alig volt hal. – Vajon, hova lett az a rengeteg hal? – töprengtem, hiszen amikor még gyerek voltam, nyüzsgött a sok hal a tiszta, áttetsző vizű patakban.

Odaértem a gyerekekhez, láttam, szedik az almát, nevetgélnek, kiabálnak, jókedvűek. Nem volt kedvem megzavarni a vidámságukat, elindultam visszafelé. Egyszerre csak ott volt mellettem Endre kutyája. Hosszú, fehér szőrű, hatalmas állat. Néz rám, csóválja a farkát, és jön mellettem. Megsimogattam a fejét, és mentünk együtt. Kicsit céltalanul indultam útnak, nem is figyeltem, merre vezet az út: a magam életén gondolkodtam, hogy is volt, mi volt, és miért?

Az út eltűnt a fűben, már csak egyenesen előre mentem. Már a völgyi réten voltunk, amikor körülnéztem. A síkságon messze elöl ott volt a domb, és két oldalt, távol a hegyek, mintha összeértek volna. A domb, az Erőfűvirág-domb sötétzöld szigete várt rám csendjével. Összefutott előttem a kép. Megdörzsöltem a szemem, már újra a domb volt, és nem az előbbi sötétzöld homály. Ahogy álltam, a kutya halkán morogni kezdett, és a lábamhoz dörgölözött. Úgy álltam ott, mint aki vár valamire, valami neszre, hívás-

ra, de csend volt, semmi nem mozdult, és mégis tudtam, az Erőfűvirág-dombra kell mennem – nálam erősebb akarat húzott arrafelé –, és én neki indultam. Nem hittem a virágban, mint amikor még gyerek voltam, de végre nem volt bennem félelem: mertem, hittem önmagamban.

Furcsa álmok rajzottak bennem, de mind-mind félelem nélküli. Önmagamba figyeltem: mintha minden rezdüléssel valami végső eredmény felé jutottam volna, mintha megoldottam volna valami fontosat, pedig talán csak feloldódtam, véglegesen kioldódtam; leráztam, és kihullott belőlem a magány, hogy aztán a hordalékát végleg ott hagyjam a dombon.

... Láttam magam, gyerekként a dombon, a virág fölé hajolva, ott szikrázott, mint egy üvegcserep, mellettem a fekete kutya, és a mama is, ahogy épp a kutya fejét simogatja. Endre is itt van, csurognak a könnyei, úgy örül, hogy végre megtaláltuk a virágot, de csoda történik: az Endre könnyei, ahová lehullanak a fű közé, ott feldugja fejét a virág, az erőfűvirága. A fű már telistele van csillogó virágokkal; szikráznak, és én olyan meleget érzek a szívem körül, mint télen, a kályha mellett.

Aztán egyszerre csak mozdul a mama, és repülni kezd, már a fejünk felett száll, erre én is megpróbálom – és sikerül! Lebegek körben a domb fölött, és nézem Endrét, ő ott hasal a fűben, és nem veszi észre, hogy nem vagyunk mellette; ő csak egyre a virágokat lesi, és még mindig potyog a könnye. Fönről jól lehet látni, ahogy mind több virág világít a fűben. Furcsa, de nem érzek félelmet, hogy most le találnánk esni. Nem. Könnyűnek érzem magam. A mama megfogja a kezem: – Látod? Megtaláltuk! – És én egyszerre hűvösnek érzem az estét.

– Mama! Menjünk haza... Fádom...

A dombnál voltunk. A kutya ott nyüszített a lábamnál, nem akart tovább engedni.

– Mi baj van? – kérdeztem. – Keresd! – mondtam aztán, hogy körülnéztem, és nem láttam semmi veszélyt, de tudtam, hogy az állatok ösztöne megbízhatóbb, mint az emberi szem. Vártam egy ideig, a kutya azonban nem mozdult, amikor megismételtem: – Vezér! Keresd! – csak forgolódott, és morgott, nyugtalanul. Végül a lábam elé feküdt, nézett fel rám, de nem mozdult.

Nem értettem, mi baj van, miért ne menjünk tovább? Vártam egy kis ideig, de nem éreztem semmi veszélyt.

– Jól van! – mondtam, és megveregettem a fejét. A kutya vadul ugatni kezdett, ahogy elléptem mellette, s indultam, fel a dombra. Kapkodott a lábam után, és elém állt, de végre mégis engedelmeskedett, jött mellettem. Láttam, hogy az állat egész testében remeg, reszket, de óvatosan lépkedve jött mellettem.

Feldúlt a viselkedése, de már nem állíthatott meg semmi és senki! Fel kellett mennem a dombra!

Az Erőfűvirág-dombra tettem a lábam. Sötétzöld, derékig érő fűben mentem már a fa irányában. Itt az illat is más volt, nehéz, furcsán bódító. A dombon voltam! Ahová soha nem mertem menni! A fű körül hullámozott, mint a tenger. Odaértem a fához. Egy kis halmon állt, alatta kevés fű, az is csenevész, sárga. Ez a fa! Ez a mindig felnövő fa. A villám hányszor belevágott, leégett, de mindig nőtt helyette másik. Az öregek azt mondták, húsz-huszonöt év alatt nőttek fel ilyen óriássá! A fa körül kövek és hatalmas sziklák hevertek, mind-mind szürkén, csupaszul, ellentétéként a köröttük levő fűnek, mely itt kicsit sárgultan, de hátrébb sötétzölden lángolt, és a fának, amelynek a koronája eleven élet volt: hosszú ágak, zöld lombozat, tele sikoltozó madarakkal. Álltam a fánál, alóla néztem körül; az élet rejtélyét hátha megfejtetem, megérthetem! A titkot, a tilalmat, amiért élünk: elérni az elérhetetlent, megtudni, amit nem tudtunk addig, fellelni és megtalálni az értelmet, az érzelmeket, még akkor is, ha csak magunkért, vagy másért, másokért tesszük – és talán nincs is gyakorlati haszna. A dombok titkai nappal látni kell, éjjel érezni, talán.

A kutya felborzolt szőrrel szűkölt, vonított, már ráncigált, lökdösött. Nem értettem. Odább a földön két fadarab volt, odamentem, felvettem az egyiket: – Vezér! Ez a gazdáé! Vigyázz rá! – A kutya majdnem fellökött.

– Vezér! Csillapodj! – mondtam most már feldühödve, hiszen elvesztettem az egyensúlyomat is. A kutya ekkor felugrott a levegőbe. Valami lepattant róla, szegény még utána kapott, és én már értettem mindent. Kígyó! Nem is egy! Kettő, három! A bottal megcsaptam egyet, megtekergőzött, aztán a másikat. Azt is eltaláltam, a harmadik eltűnt. Mérges kígyók!

A kutya ott múlt ki a lábam előtt, és én nem tehettem érte semmit.

A hátam merő víz lett, mire leértem a dombról a tetemmel a hátamon, a másik kezemmel a botot fogva. Azzal csapkodtam a füvet magam előtt, és figyeltem, mozog-e valami? Végre elértem a tanyához. Senki nem volt otthon.

A fészerből elővettem egy ásót, megástam a gödröt, a tetemet beletettem, és megjelöltem, hogy tudjam, hol lesz. A kezem egyszerre remegni kezdett. A dombon megijedni se volt időm, most borsózott a hátam a félelemtől, vagy inkább a rémülettől. Nem mentem be a házba, nehogy meglássák rajtam, ha közben megjönnek, de egyébként is egyedül akartam maradni.

Lementem a patakhoz. Szegény kutya. Az életemet mentette meg. Érthetetlen! Hiszen errefelé nem volt soha mérges kígyó, még sikló is alig. Ha az a kígyó engem mar meg, már nem élnék! Értettem már, hogy miért nem tértek vissza azok, akik a dombra mentek, s aki visszatért, annak nagy szerencséje volt. Nem értettem azt sem, hogy miért csak azon a dombon vannak kígyók? Soha nem hallottam, hogy valakit is megmart volna a környéken egy kígyó.

Késő este értem csak vissza a tanyához. Az ablakok mögül fény szűrődött ki. Ilyenkor már aludni szoktak, csak nem rám vártak? Az ajtó előtt, a küszöbön Endre ült. Amikor elé értem, felnézett rám.

– Rád vártunk – mondta.

– Endre – összeszorult a torkom –, a Vezér elpusztult.

Endre megint lehajtotta a fejét. Hallottam, hogy sír. Éreztem, mennyire nehéz most beszélnem, de el kellett mondanom, hogyan történt. Tudtam, csak így segíthetek neki, hogy könnyebb legyen.

– Fönt voltam a dombnál – mondtam tompán. Úgy éreztem, a szavaim üresen konganak.

Endre fölemelte a fejét, de nem nézett rám. Szaggatottan beszélt, érződött, mennyire erőt vesz magán, hogy ne zokogjon.

– Egyszer én is voltam ott... Úristen!... Délután... meghalt a mama...

Ősz volt. Az első hideg éjszaka. Friss, kicsit csípős is már a levegő. A szobában nem tudtam aludni, ezért, hogy senkit ne ébresszek föl, lábujjhegyen mentem ki a házból.

Világos, csendes volt minden. Holdtölte. Ma elmegyek vissza a városba, a volt feleségemhez. Ha akar még velem élni, akár boldogok is lehetünk. Volt itt elég időm gondolkodni, és megértettem, hogy ő a maga módján szeretett még akkor is, amikor elváltunk, nem éltünk együtt.

Annak idején az volt a tisztességes, hogy elvettem, később az, hogy elváltunk, bár az elválásban én is hibás voltam.

Azt, hogy mindenki csak a maga módján tud szeretni, élni, tenni, egyáltalán létezni, azt itt értettem meg. Későn ugyan, de még nem az utolsó pillanatban. Persze, ha a volt feleségem már nem akar velem élni, azt is megértem, de nélküle is meg fogom találni a magam boldogabb életét: ha nem vele, akkor mással, vagy egyedül is, mert megértettem itt sok mindent. Az elválásunk visszavonható tett. Csak az élet az egyetlen olyan tett, amely visszavonhatatlan.

Újra kell kezdenem az életemet, és van bennem annyi erő, hogy újrakezdek akár mindent is.

Ott álltam a mama sírjánál, hogy tőle is elbúcsúzzak gondolatban, hiszen nem tudhatom, hogy mikor jövök vissza.

Láttam őt gyerekfejjel, frissen, üdén és dalolva, és láttam őt megfáradva, öregen és holtan. Nem ártott soha senkinek, a mi szenvedésünk neki is fájt. Mennyire fájlalta volna, ha megéri, hogy elpusztult a kutya...

A mama halála megbénított. Semmivé tett a gondolat, hogy nincs többé. A gyerekei, az unokák ugyanolyan bénultan álltak a koporsónál, mint én. Ő oltotta belénk a tiszta boldogság utáni vágyat, és ő ezt meg is teremtette nekünk, csak élnünk kellett vele... Jól, vagy rosszul, éltünk is.

A MI ERŐFŰVIRÁGUNK Ő VOLT...

Előszó helyett:

Több oka is van annak, hogy ide nem illő mondatokat írtam le az alábbiakban.

1. Nekem nincs miért szégyenkeznem, míg másnak, (másoknak) lenne, de ő, (ők) ezt az érzést nem ismerik, mert nem akarják ismerni. Az igazságnak sok arca lehet, de attól még egy az igazság. (És én ki akarom mondani... Bár, tudom, nem itt kellene.)

2. Nincs mit veszítenem, mert én kisember voltam, maradtam, nem lettem pozícióban sem „nagyember”. Viszont nem leszek, nem lehetek kisebb ember.

3. Olyan életkorba jutottam, amikor bármelyik pillanatban véget érhet az életem. Nincs miért és mire várnom tovább. Szerettem volna megírni életem regényét, melyben az itt leírtakról akartam szót ejteni, de már valószínűleg nem lesz rá időm.

4. *E könyv* második kiadását szeretném létrehozni, **e-Könyvként** ugyan, de nincs másra lehetőségem. **Az eredeti kiadást selejtként adta ki a kiadó 1994-ben.** Az ok állítólag az volt, hogy a tipográfiát is végző személy és a kiadóvezető összeveszett egymással, és bosszúból lett a könyvem úgy kiadva. Magam több alkalommal lektoráltam a kiadóvezető felkérésére, újra és újra javítva az oda nem figyelésből (is) származó hibákat. Az általam javított kiadást nem használták fel. /Egyébként: soha nem kértem az elvégzett javításért pénzt./

A megjelenéskor a kiadóvezetőnek azonnal felhívtam a figyelmét a hibákra, aki **akkor** azonnal azt ígérte, hogy bármikor ki fogja adni egy általam kijelölt, megadott saját könyvemet, de a saját költségén, nekem nem fog semmibe kerülni. 2009-ben újra kért tőlem verseket egy antológiájába, és én akkor írtam neki, kértem, egy új kötetem kiadását; az ígéretéhez híven, legyen szíves, adja ki. Nem válaszolt, és számomra el nem érhetővé tette magát. Beszéltem a kötetem felelős szerkesztőjével, korábban barátommal, aki azt mondta: Nagydoktori címet szerzett magának a kiadóvezető úr, úgy is kell vele beszélnem, „Nagytisztelettel”. A verseskötetem miatt többé nem kerestem. És más miatt sem. Számomra viszont nem lesz soha többé „Nagyember”, hiába lett Nagydoktorija.

De nem haragszom rá. Csalódtam egy barátnak hitt emberben, és ez naponta megtörténhet mindenki mással is.

Elküldtem nagy kiadókhöz, sikeresekhez is az új verseimet, de azok vagy nem válaszoltak, vagy egymondatos elutasítással elintézték a dolgot. Természetes volt számomra a reakciójuk. Nem vagyok Petőfi. Bár attól tartok, őt is ugyanígy elutasították volna, csak azért, mert MEGTEHETIK. Viszont ezek az elutasítások nem fájtak, nem bántottak; nem vettek el napokat, heteket, hónapokat az életemből. Nem éreztem, hogy barát hagyott cserben. Tehát **e-Könyv** lesz **e Könyv** (is).

A SZERZŐ, 2009–2012

Önvallomás, e témában

Még egyszer a múltról és a lelki békéről (2015.)

Nem haragszom. Azt viszont nem tudom elfelejteni, hogy e selejt kiadás azonnali nem orvoslása eltört bennem valamit. Évekig nem voltam képes prózát, novelláimat írni. Több oldal füzetlap tele volt a novellák címeivel, és akkor még tudtam, hogy melyik miről fog szólni. Évekkel később vettem elő e füzetet, de már csak semmitmondó címek voltak. Egy történet sem jutott az eszembe.

Ezt nem tudom megbocsátani, hogy kettétörte a „Nagyember” az írói munkásságot. Csak verset írtam, azt is csak néha...

Ha annak idején lett volna, ismertem volna a MEK lehetőséget, nem szorultam volna rá másokra, nem lettem volna kiszolgáltatott. De lehet, hogy ez így nem igaz: nem voltam merész, nem lettem volna eléggé merész, hogy el merjem küldeni a verseimet. Csak mióta ennyire beteggé lettem, és a halál lehetősége ennyire közelivé vált, hogy szinte érzem az Élet lassú elfogyását magamban és magam körül, az vezetett arra, hogy próbálkozzak a MEK lehetőségével. Hogy így adjam a Világ elé a „műveimet”.

Hogy nem tudtam írni, ezzel életem igazi értelme veszett oda. Fájt, hogy ennyire semmibe vettek e „barátaim”, és fájt a tehetetlenségem, hogy egy ajtó becsukódott, mi számomra annyi mindent jelentett, vagy jelenthetett volna. Fontos műveket létrehozni a magam és az emberek számára, szépre, jóra, igazra tanítani, vagy csak megmutatni az általam magamban megalkotott Világ sokféleségét. Hát ezt vette el tőlem a selejt kötet gond nélküli kiadásával a kiadó. Van még néhány példányom ebből a silány kiadásból, ha netán akkori önmagával szembe akarna, szembe tudna nézni lelkiismerete a „Nagyember”-nek. Persze, van néhány más történés is az életemben, mi szintén törést okozott bennem, de azok másfajták voltak.

A korrekt dolog az lett volna, hogy amikor észrevettem, és szóltam még a megjelenés napján a kiadónak, hogy a kiadvány selejt, meg kellett volna azonnal semmisítenie az összes példányt, és újra nyomtatni, kiadni, hibátlanul. De nem tette meg. Az Önkormányzat pénzét dobta ki az ablakon, velem együtt.

Az már kevésbé fáj, hogy az akkori Magyar Írószövetség nem fogadta el Gyimesi László segítetté jelentkezésemet, bár az általam ma is nagyra becsült Baranyi Ferenc is javasolt.

Évekkel később egy vidéken létező Írószövetségnek évekig ugyan tagja voltam, lehettem, de az életemben történt sokféle változást ez a szép történet már nem élte túl, nagyrészt az én hibámból. De igazából ez sem fontos történet. A fontos, hogy az írásaimat végre megjelentethetem. Bár Gyimesi László írói tanácsaira nem is egyszer szükségem lett volna, vagy lenne ma is, de végre saját lábamon merek állni. Biztos, hogy botlani fogok néha, ha persze meg is érem még. Nem lesz minden írásom hibátlan és nagyszerű, de más költők, írók művei közt is akad olyan, ami nem a Parnasszus csúcsára való. És ezt a hegy-völgy állapotot lelkiismeretesen merem vállalni még ma is. Talán, ha akkor, amikor a segítségét kértem a kiadónak a megígért kötet megjelentetéséhez, és azt meg is kapom, segített volna elveszett lelki békém megtalálásában. De ennek sincs már jelentősége.

A szerző, 2015-ben.

A fehér Ördögszikla alatt

Tartalom

Előszó

1.

SEJTELMES JÁTÉKOK

A pincebogár

Az öreg Ferenc

Sejtelmes játékok

A teve

Szentéletű Apifion

Tündér

2.

AZ ERDŐK SZELLEME

Az Erdők Szelleme

Életem értelme

A kisördög

A gnóm és az öregasszony

Elvesztegetett élet, vagy álom

Töredék: az élet törmelékei

Élet-, pályamódosítók

A test

A szoba

Két családi kép

3.

MINDNYÁJAN BOLDOGOK VAGYUNK

A tündér

Egy kis háború, és a vége

Tájkép reggel

A rím

4.

AZ ERŐFŰVIRÁG-DOMB

Az Erőfűvirág-domb

Előszó helyett

Önvallomás, e témában

Lábjegyzet:

Az ára e könyvnek e-könyvként: 00,00 Ft

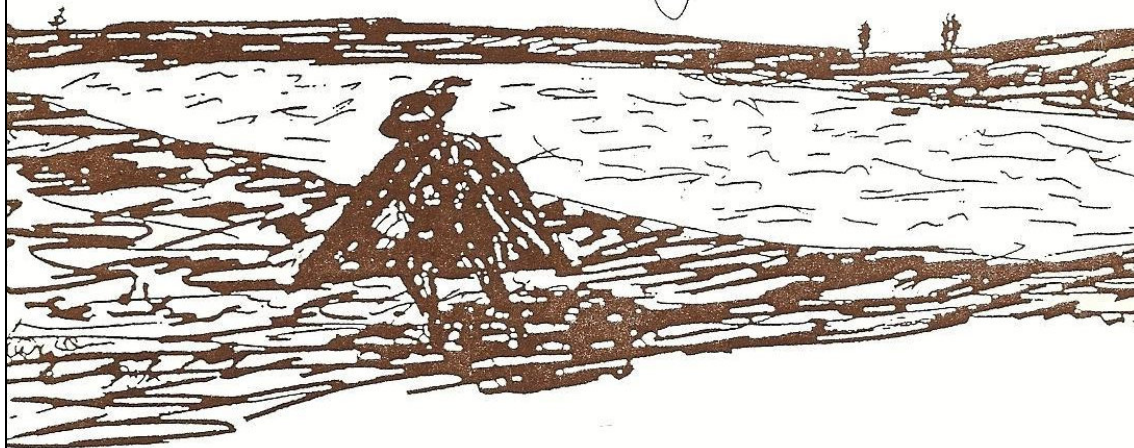
A szerző, 2015.

298,- Ft

Koppány Pétert költőként ismerhették meg az olvasók. A keserves hétköznapiak és a romantikus véglet-világ között feszülő versei mellett a próza: maga a rezignált egyensúly. Hiszen hol találkozhatna leginkább a romantika, a csoda világa a legkisebb fiúval – ha nem a mesében . . .

Ajánlom a meséket vagy a majdnem – meséket, mert szemtelenül igazak. Bárcsak ne lennének azok. Hiányzik belőlük a harmadik királyfi – a szabadító. Így hát nekünk kell belépnünk – talpig józanságban a kocsmákba, pincékbe, sárkányos várakba, csatateres házasságokba, tündéres halálba, hogy helyreálljon a rend. A mese rendje.

Gimesi László

A könyvborító: az 1994. és a 2012. évben egyaránt felhasználva.

2015